

T.C.
GAZIANTEP ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
EĞİTİM BİLİMLERİ ANABİLİM DALI

**OKULLARDA SERBEST KIYAFET UYGULAMASININ ÖĞRENCİ,
ÖĞRETMEN, VELİ, İDARECİ, SENDİKACILAR AÇISINDAN
DEĞERLENDİRİLMESİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Fethiye GÜNEN DELİÇAY

GAZIANTEP
Haziran 2014

T.C.
GAZİANTEP ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
EĞİTİM BİLİMLERİ ANABİLİM DALI

**OKULLARDA SERBEST KIYAFET UYGULAMASININ ÖĞRENCİ,
ÖĞRETMEN, VELİ, İDARECİ, SENDİKACILAR AÇISINDAN
DEĞERLENDİRİLMESİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Fethiye GÜNEN DELİÇAY

Tez Danışmanı: Doç. Dr. Birsen BAĞÇECİ

GAZİANTEP
Haziran 2014

T.C.
GAZİANTEP ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
EĞİTİM BİLİMLERİ ANA BİLİM DALI

**OKULLARDA SERBEST KIYAFET UYGULAMASININ ÖĞRENCİ, ÖĞRETMEN,
VELİ, İDARECİ, SENDİKACILAR AÇISINDAN DEĞERLENDİRİLMESİ**

Fethiye Günen Deliçay

Tez Savunma Tarihi:

Eğitim Bilimleri Enstitü Onayı:

Doç. Dr. Fatih Özmantar

Eğitim Bilimleri Enstitüsü Müdürü

Bu tezin (yüksek lisans tezi) olarak gerekli şartları sağladığını onaylarım.

Prof. Dr. Zeynep Hamamcı

Enstitü ABD Başkanı

Bu tez tarafımda okunmuş, kapsamı ve niceliği açısından (Yüksek Lisans Tezi) olarak kabul edilmiştir.

Doç. Dr. Birsen Bağçeci

Tez Danışmanı

Bu tez tarafımızca okunmuş, kapsamı ve niceliği açısından (Yüksek Lisans Tezi) olarak kabul edilmiştir.

Jüri Üyeleri :

İmzası

Doç. Dr. Birsen Bağçeci

Doç. Dr. Bayram Çetin

Yrd. Doç. Dr. Mehmet Kılıç

ÖZET

OKULLARDA SERBEST KIYAFET UYGULAMASININ ÖĞRENCİ, ÖĞRETMEN, VELİ, İDARECİ ve SENDİKACILAR AÇISINDAN DEĞERLENDİRİLMESİ

Fethiye Günen Deliçay

Yüksek Lisans Tezi, Eğitim Bilimleri Ana Bilim Dalı

Danışman: Doç. Dr. Birsen BAĞÇECİ

Haziran 2014, 123 sayfa

Bu çalışmanın amacı; Okullarda Serbest Kıyafet Uygulaması kararının öğrenciler, öğretmenler, veliler, okul idarecileri ve sendikalar tarafından ele alınıp değerlendirilmesidir. Çalışma alanı olarak; Gaziantep ve Kilis illerinde Tabakalı Örneklem Seçimi yöntemiyle belirlenen ve sosyoekonomik düzeylere göre sınıflandırılan bazı lise ve ortaokullar seçilmiştir. Toplamda 10 adet lise ile on beş adet ortaokul seviyesindeki eğitim kurumlarından seçilmiş olan 500 öğrenciden veri toplanmıştır. Ayrıca bu okullarda çalışan (25 öğretmen) ve aynı kurumlarla ilgisi olan diğer kişilerin (25 adet veli, 10 adet okul idarecisi) uygulamaya yönelik görüşlerine başvurulmuştur. Bunların yanı sıra eğitim sendikası temsilcileri ile yapılan görüşmelerin sonuçları da çalışmaya dâhil edilmiştir.

Veri toplama araçlarının tümü uygulayıcı tarafından geliştirilmiştir. Bu amaçla; öğrenciler için bir nicel ölçek ile çalışma içeriğine uygun bir anket; öğretmen, veli, okul idarecileri ve sendika temsilcileri için de yarı yapılandırılmış görüşme formları düzenlenmiştir. Araştırma modeli olarak ise nicel ve nitel yöntem teknikleri birlikte kullanılmıştır. Nicel yöntemlerden “deneysel olmayan ilişkisel tarama modeli” tercih edilmiştir. Nicel verilerin analizinde, verilerin “ki-kare, f testi, t testi ve crostab değerleri” kullanılmıştır. Nitel verilerin değerlendirilmesinde içerik analizi yapılarak açık kodlama yöntemine başvurulmuştur. İstatistiksel işlemler ise SPSS programı (20.0 versiyonu) aracılığıyla gerçekleştirilmiştir.

Yapılan çalışmalar sonucunda öğrencilerin, Okullarda Serbest Kıyafet Uygulaması'na geçilmesi yönünde alınan bu kararın; okullarda güvenlik zafiyeti doğuracağına, okul harcamalarını (ekonomik boyut) arttıracığına; devam-devamsızlık, psikoloji, sosyo-ekonomi gibi alanlarda çeşitli etkiler yaratacağına dair ortak kanaatler geliştirdiği görülmüştür.

Araştırmanın diğer kolunu oluşturan öğretmen, veli, okul idarecileri ve sendikacıların büyük çoğunluğu; Okullarda Serbest Kıyafet Uygulaması kararını uygulanabilirlik açısından yerinde bulamamışlardır.

Anahtar Kelimeler: Serbest Kıyafet Uygulaması, Toplumsal Tutumlar

ABSTRACT**THE ASSESMENT OF FREE DRESS CODE IMPLEMENTATION IN SCHOOLS BY
PARENTS, ADMINISTERS, TEACHERS, STUDENTS AND UNIONISTS**

Fethiye Günen Deliçay
MA Thesis, Department of Education Sciences
Supervisor: Assoc. Prof. Dr. Birsen BAĞÇECİ
June 2014, 123 pages

The aim of this study is to assess the decision of free dress code in schools which is handled by unions,administers,parents,students and teachers.As a study area,some high schools and secondary schools in Kilis and Gaziantep were chosen after they were appointed to stratified sampling method and categorized into socio-economic levels.

Data was collected from 500 students who were chosen by 10 high school and 15 secondary school, totally, In addition, it was applied to personnel and the other related people's views which consist of 25 teachers,25 parents and 10 administers on this matter. Besides them, the results of interviews made with the representatives of education unions were included.

All of the data collection tools were developed by practitioners. For this purpose, a quantitative scale and a questionnaire for students and semi- structured interview forms were designed. As a search model,quantitative and qualitative methods were used ogether. As a quantitative method,non empirical relational screening model was preffered. In the quantitative data analysis “ chi-square, f test, t test, and cross tab” tools were used. In the assessment of qualitative data straight-line coding system was applied. Statistical process was fulfilled by SPSS(20.0).

As a result of studies, it has been observed that the decision made in the direction of free dress code implementation develops some common points like that it results in security gap in schools,it increases school expenses and it can also have impacts on attendancy-absence in schools and some areas like psychology and socio-economy.

The other section of research consists of teachers,parents,administers and unionists and most of them think that the decision of free dress code implementation in schools is suitable for applicability.

Key Words:*Free dress code, Social attitudes*

ÖNSÖZ

Bu araştırma, Okullarda Serbest Kıyafet Uygulaması'na yönelik toplumsal tutumları belirlemek amacıyla yapılmıştır. Araştırmanın yürütülmesi sırasında;

Öncelikle çalışmanın hemen hemen tüm aşamalarında bilgi, beceri ve tecrübelerini benden esirgemeyen; ihtiyaç duyduğum her anımda yolumu çizmeme yardımcı olan kıymetli hocam ve tez danışmanım Doç. Dr. Sayın Birsen BAĞÇECİ'ye,

Akademik alandaki desteklerinin bana kattığı değerlerin farkında olduğum Doç. Dr. Bayram ÇETİN, ve Azmi TÜRKAN hocalarıma,

Hayatta her zaman olduğu gibi beni manevi olarak destekleyen ve yüreklendiren aileme, eşime; gösterdikleri ilgi, anlayış ve sabırdan dolayı,

Çalışmama, dil ve anlatım düzeyinde yaptığı uyarılar ve katkılardan dolayı mesai arkadaşım Ali KESENEK'e; veri toplamamda büyük çaba gösteren Mehmet ÖZÇİBIKÇI'ya ve yabancı dil çevirileriyle katkılarını sunan Nimet KORKMAZ'a ve teknik konularda benden yardımını esirgemeyen İsmail ÇİÇEK'e

Çalışmama, görüş ve düşüncelerini sunarak zaman ayıran (adını burada zikredemediğim) ve emeği geçen tüm katılımcılara teşekkürleri bir borç bilirim.

Haziran 2014

Fethiye GÜNEN DELİÇAY

İÇİNDEKİLER

ÖZET.....	i
ABSTRACT.....	ii
ÖNSÖZ.....	iii
İÇİNDEKİLER	iv
TABLULARIN LİSTESİ	vii
GRAFİKLERİN LİSTESİ	viii
ŞEKİLLER	ix
KISALTMALAR	x
1.GİRİŞ	1
1.1.GİRİŞ	1
1.2.ARAŞTIRMANIN AMACI.....	2
1.3.ARAŞTIRMA SORULARI	3
1.4.ARAŞTIRMANIN ÖNEMİ.....	4
1.5.ARAŞTIRMANIN SINIRLILIKLARI	5
1.6.ARAŞTIRMANIN SAYILTIARI	5
2.KAYNAK ÖZETLERİ	6
2.1.DÜNYADA ÜNİFORMANIN DOĞUŞU	6
2.2.DÜNYADAKİ ÜNİFORMA VE SERBEST KIYAFET UYGULAMALARI.....	8
2.3.TÜRK EĞİTİM TARİHİNDE KILIK KIYAFET UYGULAMALARI.....	9
2.4.OKULLARDA SERBEST KIYAFET UYGULAMASININ ÇEŞİTLİ DEĞİŞKENLERE GÖRE DEĞERLENDİRİLMESİ.....	11
2.4.1.Okullarda Serbest Kıyafet Uygulamasının Öğrenci ve Gelişim Psikolojisi Üzerindeki Etkileri.....	12
2.4.1.1.6-12 Yaş Dönemi Kişilik Gelişimi.....	12
2.4.1.2.12-18 Yaş Dönemi Kişilik Gelişimi.....	13
2.4.2.Okullarda Serbest Kıyafet Uygulamasının Okul Güvenliğine Etkileri	15
2.4.3.Okullarda Serbest Kıyafet Uygulamasının Akademik Başarı Üzerindeki Etkileri.....	17
2.4.4.Okullarda Serbest Kıyafet Uygulamasının Sosyoekonomik Etkileri.....	18
2.4.5.Okullarda Serbest Kıyafet Uygulamasının Okul İklimine Etkileri	20
2.5.İLGİLİ ARAŞTIRMALAR	22
3.MATERYAL ve YÖNTEM.....	26
3.1.ÇALIŞMA GRUBU.....	26
3.2.ARAŞTIRMANIN MODELİ	30
3.3.VERİ TOPLAMA ARACININ GELİŞTİRİLMESİ	31

3.3.1.Okullarda Serbest Kıyafet Uygulaması Değerlendirme Anketi.....	31
3.3.2.Okullarda Serbest Kıyafet Uygulaması Tutum Ölçeği	32
3.3.2.1.Ölçeğin Faktör Analizi.....	32
3.3.2.2.Güvenirlik Çalışması.....	34
3.3.2.3.Test Tekrar Test Güvenirlik Çalışması	34
3.3.3.Kişisel Bilgi Formu.....	34
3.3.4.Serbest Kıyafet Uygulaması Görüşme Formu	35
3.4.VERİ ANALİZ YÖNTEMLERİ	35
4.BULGULAR ve YORUM.....	37
4.1.ÖĞRENCİLERİN OKULLARDA SERBEST KIYAFET UYGULAMASINA YÖNELİK DEğERLENDİRMELERİ.....	37
4.1.1.Serbest Kıyafet Uygulamasına Yönelik Değerlendirmeler Frekans Tablosu	37
4.1.2.Serbest Kıyafet Uygulaması Değerlendirme Maddelerinin Cinsiyete Göre Değerlendirilmesi.....	41
4.1.3.Serbest Kıyafet Uygulaması Değerlendirme Maddelerinin Okul Düzeyine(Yaşa) Göre Değerlendirilmesi.....	46
4.1.4.Serbest Kıyafet Uygulaması Değerlendirme Maddelerinin Başarıya Göre Değerlendirilmesi.....	54
4.1.5.Serbest Kıyafet Uygulaması Değerlendirme Maddelerinin Sosyo-ekonomik Düzeye Göre Değerlendirilmesi.....	58
4.2.ÖĞRENCİLERİN SERBEST KIYAFET UYGULAMASINA YÖNELİK TUTUMLARI.....	69
4.2.1.Öğrencilerin Tutumlarında Cinsiyete Göre Farklılık Var mıdır?.....	69
4.2.2.Öğrencilerin Tutumlarında Okul Düzeyine Göre Farklılık Var mıdır?	70
4.2.3.Öğrencilerin Tutumlarında Okul Türüne Göre Farklılık Varrır?	70
4.2.4.Öğrencilerin Tutumlarında Sosyoekonomik Düzeye Göre Farklılık Var mıdır?..	71
4.2.5.Öğrencilerin Tutumlarında Öğrenci Başarısına Göre Farklılık Var mıdır?	71
4.3.NİTEL ANALİZ SONUÇLARI	72
4.3.1.Öğretmenlerin Serbest Kıyafete İlişkin Tepkileri	72
4.3.1.1.Öğretmenlerin Serbest Kıyafete İlişkin Olumsuz Tepkileri.....	72
4.3.1.2.Öğretmenler Serbest Kıyafet Uygulaması Olumlu Değerlendirmeler	76
4.3.2.Velilerin Serbest Kıyafet Uygulamasına Yönelik Tepkileri	78
4.3.2.1.Veliler Serbest Kıyafet Uygulaması Olumsuz Değerlendirmeler	78
4.3.2.2.Veliler Serbest Kıyafet Uygulaması Olumlu Değerlendirmeler	82
4.3.3.Sendikacıların Serbest Kıyafet Uygulamasına Yönelik Tepkileri	83
4.3.3.1.Sendikacılar Serbest Kıyafet Uygulaması Olumsuz Değerlendirmeler	84
4.3.3.2.Sendikacılar Serbest Kıyafet Uygulaması Olumlu Değerlendirmeler	87
4.3.4.İdarecilerin Serbest Kıyafet Uygulamasına Yönelik Tepkileri	88
4.3.4.1.İdareciler Serbest Kıyafet Uygulaması Olumsuz Değerlendirmeler	88
4.3.4.2.İdareciler Serbest Kıyafet Uygulaması Olumlu Değerlendirmeler	91
5.TARTIŞMA ve SONUÇ	93
5.1.SERBEST KIYAFET UYGULAMASINA YÖNELİK DEğERLENDİRMELER....	93
5.2.SERBEST KIYAFETE İLİŞKİN DEğERLENDİRMELERİN ÇEŞİTLİ DEğİŞKENLERE GÖRE İNCELENMESİ	96
5.3.SERBEST KIYAFET UYGULAMASINA İLİŞKİN ÖĞRENCİ TUTUMLARI	99
5.4.SERBEST KIYAFET UYGULAMASINA İLİŞKİN ÖĞRETMEN, VELİ, İDARECİ VE SENDİKACILARIN TEPKİLERİ	100
ÖNERİLER	104
KAYNAKÇA	106

EKLER.....	117
ÖZGEÇMİŞ.....	123

TABLOLARIN LİSTESİ

Tablo 2.1. Serbest Kıyafet ve Üniformanın Okul Değişkenleri Üzerindeki Etkileri.....	24
Tablo 3.1. Öğrencilerin cinsiyetleri.....	26
Tablo 3.2. Öğrencilerin Okul Düzeyleri.....	27
Tablo 3.3. Öğrencilerin Okudukları Okul Türleri.....	27
Tablo 3.4. Öğrencilerin Başarı Durumları.....	27
Tablo 3.5. Öğrencilerin Gelir Düzeyleri.....	27
Tablo 3.6. Öğretmenlere Ait Veriler.....	28
Tablo 3.7. Velilere Ait Veriler.....	28
Tablo 3.8. İdarecilere Ait Veriler.....	29
Tablo 3.9. Sendikacılara Ait Veriler.....	29
Tablo 3.10. Tutum Ölçeğın KMO ve Barlett Testi Değerleri.....	31
Tablo 3.11. Serbest Kıyafet Uygulaması Tutum Ölçeğinin Maddelerinin Faktör Yükleri.....	34
Tablo 3.12. Serbest Kıyafet Tutum Ölçeğı Test Tekrar Test Sonuçları.....	34
Tablo 4.1. Serbest Kıyafete İlişkin Değerlendirmeler Frekans tablosu.....	38
Tablo 4.2. Serbest Kıyafet Uygulaması Değerlendirme Maddelerinin Cinsiyete Göre Değerlendirmesi.....	41
Tablo 4.3. Serbest Kıyafet Uygulaması Değerlendirme Maddelerinin Okul Düzeyine Göre Değerlendirmesi.....	47
Tablo 4.4. Serbest Kıyafet Uygulaması Değerlendirme Maddelerinin Başarıya Göre Değerlendirmesi.....	59
Tablo 4.5. Serbest Kıyafet Uygulaması Değerlendirme Maddelerinin Sosyoekonomik Düzeye Göre Değerlendirmesi.....	64
Tablo 4.6. Serbest Kıyafet Uygulaması Değerlendirme Maddelerinin Okul Türüne Göre Değerlendirmesi.....	64
Tablo 4.7. Öğrencilerin Tutumlarında Cinsiyete Göre Farklılık Var mıdır?.....	69
Tablo 4.8. Öğrencilerin Tutumlarında Okul Düzeyine Göre Farklılık Var mıdır?.....	70
Tablo 4.9. Öğrencilerin Tutumlarında Okul Türüne Göre Farklılık Var mıdır?.....	70
Tablo 4.10. Öğrencilerin Tutumlarında Gelir Düzeyine Göre Farklılık Var mıdır?.....	71
Tablo 4.11. Öğrencilerin Tutumlarında Başarı Düzeyine Göre Farklılık Var mıdır?.....	71
Tablo 4.12. Öğretmenlerin Serbest Kıyafet Uygulamasına Yönelik Olumsuz Tepkileri.....	72
Tablo 4.13. Öğretmenlerin Serbest Kıyafet Uygulamasına Yönelik Olumlu Tepkileri.....	76
Tablo 4.14. Velilerin Serbest Kıyafet Uygulamasına Yönelik Olumsuz Tepkileri.....	78
Tablo 4.15. Velilerin Serbest Kıyafet Uygulamasına Yönelik Olumlu Tepkileri.....	82
Tablo 4.16. Sendikacıların Serbest Kıyafet Uygulamasına Yönelik Olumsuz Tepkileri.....	84
Tablo 4.17. Sendikacıların Serbest Kıyafet Uygulamasına Yönelik Olumlu Tepkileri.....	87
Tablo 4.18. İdarecilerin Serbest Kıyafet Uygulamasına Yönelik Olumsuz Tepkileri.....	88
Tablo 4.19. İdarecilerin Serbest Kıyafet Uygulamasına Yönelik Olumlu Tepkileri.....	91

GRAFİKLERİN LİSTESİ

Grafik 4.1. Birinci Maddeye Kız ve Erkeklerin Verdikleri Cevaplar.....	43
Grafik 4.2. İkinci Maddeye Kız ve Erkeklerin Verdikleri Cevaplar.....	43
Grafik 4.3. Dördüncü Maddeye Kız ve Erkeklerin Verdikleri Cevaplar.....	44
Grafik 4.4. Beşinci Maddeye Kız ve Erkeklerin Verdikleri Cevaplar.....	44
Grafik 4.5. Altıncı Maddeye Kız ve Erkeklerin Verdikleri Cevaplar.....	45
Grafik 4.6. Yedinci Maddeye Kız ve Erkeklerin Verdikleri Cevaplar.....	45
Grafik 4.7. Sekizinci Maddeye Kız ve Erkeklerin Verdikleri Cevaplar.....	46
Grafik 4.8. Yirminci Maddeye Kız ve Erkeklerin Verdikleri Cevaplar.....	46
Grafik4. 9. Birinci Maddeye Lise ve Ortaokulların Verdikleri Cevaplar.....	48
Grafik 4.10. Dördüncü Maddeye Lise ve Ortaokulların Verdikleri Cevaplar.....	48
Grafik 4.11. Beşinci Maddeye Lise ve Ortaokulların Verdikleri Cevaplar.....	49
Grafik 4.12. Altıncı Maddeye Lise ve Ortaokulların Verdikleri Cevaplar.....	49
Grafik 4.13. Yedinci Maddeye Lise ve Ortaokulların Verdikleri Cevaplar.....	50
Grafik 4.14. Sekizinci Maddeye Lise ve Ortaokulların Verdikleri Cevaplar.....	50
Grafik 4.15. Dokuzuncu Maddeye Lise ve Ortaokulların Verdikleri Cevaplar.....	51
Grafik 4.16. On Birinci Maddeye Lise ve Ortaokulların Verdikleri Cevaplar.....	51
Grafik 4.17. On İkinci Maddeye Lise ve Ortaokulların Verdikleri Cevaplar.....	52
Grafik 4.18. On Üçüncü Maddeye Lise ve Ortaokulların Verdikleri Cevaplar.....	52
Grafik 4.19. On Dördüncü Maddeye Lise ve Ortaokulların Verdikleri Cevaplar.....	52
Grafik 4.20. On Yedinci Maddeye Lise ve Ortaokulların Verdikleri Cevaplar.....	53
Grafik 4.21. Yirminci Maddeye Lise ve Ortaokulların Verdikleri Cevaplar.....	53
Grafik 4.22. Dördüncü Maddeye Verilen Cevaplar.....	56
Grafik 4.23. Yedinci Maddeye Verilen Cevaplar.....	56
Grafik 4.24. Dokuzuncu Maddeye Verilen Cevaplar.....	57
Grafik 4.25. Onuncu Maddeye Verilen Cevaplar.....	57
Grafik 4.26. On İkinci Maddeye Verilen Cevaplar.....	58
Grafik 4.27. Altıncı Maddeye Verilen Cevaplar.....	61
Grafik 4.28. Dokuzuncu Maddeye Verilen Cevaplar.....	61
Grafik 4.29. Onuncu Maddeye Verilen Cevaplar.....	62
Grafik 4.30. On İkinci Maddeye Verilen Cevaplar.....	62
Grafik 4.31. On Dördüncü Maddeye Verilen Cevaplar.....	63
Grafik 4.32. Dördüncü Maddeye Verilen Cevaplar.....	65
Grafik 4.33. Yedinci Maddeye Verilen Cevaplar.....	65
Grafik 4.34. Sekizinci Maddeye Verilen Cevaplar.....	66
Grafik 4.35. Dokuzuncu Maddeye Verilen Cevaplar.....	66
Grafik 4.36. Onuncu Maddeye Verilen Cevaplar.....	67
Grafik 4.37. On İkinci Maddeye Verilen Cevaplar.....	67
Grafik 4.38. On Dördüncü Maddeye Verilen Cevaplar.....	68
Grafik 4.39. On Yedinci Maddeye Verilen Cevaplar.....	68
Grafik 4.40. Yirminci Maddeye Verilen Cevaplar.....	69

ŞEKİLLER

Şekil 3.1.Serbest Kıyafet Uygulaması Tutum Ölçeğinin Scree Plot (çizgi grafiği/Yamaç Eğim Testi) Grafiği.....	32
---	----

KISALTMALAR

OSKU	: Okullarda Serbest Kıyafet Uygulaması
MEB	: Milli Eğitim Bakanlığı
ABD	: Amerika Birleşik Devletleri
Ö.	: Öğretmen
V.	: Veli
İ.	: İdareci
S.	: Sendikacı
N.	: Kod Sayısı

BİRİNCİ BÖLÜM GİRİŞ

1.1. GİRİŞ

Bilgi ve iletişim teknolojisi alanındaki gelişmeler, dünyamızı giderek küresel yapılı bir köy haline dönüştürmektedir. İnsanlar; internet, medya ve sosyal medya aracılığıyla hızlı bir etkileşim içine girerek birçok şeyi paylaşır olmuş; yeryüzünün farklı kesimleriyle sosyal, kültürel ve siyasi bağlamda daha kolay bir iletişim kanalı oluşturmayı başaramıştır. Artık en ufak bir gelişme, en uzak bir kitleyi hareketlendirmekte; insanlar arasında sürekliliği olan (bilgi, para, kültürel öğeler vb.) paylaşım ağlarını güçlendirmektedir. Geline bu noktada en geniş ve en belirgin paylaşım alanının bilgi olduğu görülmüştür (Çelik,1997). Tüm bu bilimsel ve teknolojik gelişmeler doğrultusunda toplumlarda ortaya çıkan değişimler ve bunun bir sonucu olan küreselleşme algısı, toplumlarda öncelikler sırasını değiştirmiş; zamanın gereksinimleri karşılayabilmek için sürekli olarak kendini yenileyen, yeni bilgiler edinmeyi bir yaşam biçimi haline getiren bir sosyal yapı ortaya çıkarmıştır(Turan, 2005).

Çoğu ülke, bu alanda doğan gereksinimleri karşılamak üzere öncelikli olarak eğitim sistemlerine yönelik yeniden bir yapılanma sürecine girmiştir. Bunun sebebi, eğitim ile küreselleşme süreci arasında yakın bir ilişki olduğunun güçlü bir şekilde kabul görmesidir (Turan, 2005). Tüm bu çalışmalar ve öngörüler, ülkelerin eğitim sistemlerini derinden etkilemiş; küreselleşme olgusu ve bilgi teknolojilerindeki gelişmelerin etkisiyle uluslararası düzeyde daha çok işbirliğine gitmeyi gerekli kılmıştır.

Uluslararası eğitim projeleri, uluslararası sınavlar ve ulusların eğitim sistemlerinin oluşturulması, model alınması; eğitimde küreselleşmeyi ve işbirliğini gösteren somut verilerin bazılarıdır. Bu süreçte eğitimdeki bazı uygulamalar küresel düzeyde bir popülerlik kazanırken, bazıları ise popülaritesini kaybetmeye başlamıştır.

İşte bu düzlemde ele alacağımız konu, yukarıda bahsettiğimiz etmenlerin bir sonucu olarak ortaya çıkan; Avrupa ve Amerika'nın çoğu bölgelerinde yıllardır uygulanmakta olan, son zamanlarda iyice tartışmalı bir hal alan "Okullarda Serbest Kıyafet Uygulaması"dır.

Ülkemizde, 2005-2006 öğretim yılından itibaren uygulanmaya başlanan yeni ilköğretim programı ile ülkemizin eğitim sisteminde köklü bir değişikliğe gidilmiş ve "Öğretmen Merkezli" bir sistem anlayışından "Öğrenen(Öğrenci) Merkezli" bir yapıya geçiş yapılmıştır. Bu kararlar eğitimde daha demokratik, katılımcı, özgür bir ortam elde edilmesi amaçlanmıştır. Eğitimin demokratik bir yapıya kavuşturulması; öğrenmenin bireyselleşmesine, alternatif eğitim programlarına, okul çeşitliliğinin artmasına ve kişinin yetenek ve tercihlerine odaklanılmasına sebep olmuştur(Genç, Eryaman, 2008). Bu gelişmeler, beraberinde, toplumda daha özgürlükçü bir yapıyı ortaya çıkarmıştır. Tüm bunların bir sonucu olarak, küreselleşme sürecinin de etkisiyle, ülkemizde son zamanlarda Okullarda Serbest Kıyafet Uygulaması'na geçiş konusu konuşulmaya ve birçok platformda dile getirilmeye başlanmıştır.

Yapılan tüm bu tartışmaların sonucunda ülkemizde Kasım 2012 tarihi itibariyle Okullarda Serbest Kıyafet Uygulaması'na geçilmesi kararı alınmıştır.

1.2. ARAŞTIRMANIN AMACI

Milli Eğitim Bakanlığının Kasım 2012'de yayımladığı yönetmelikte "4 üncü maddede yer alan sınırlamalar dışında okul öncesi, ilkokul, ortaokul ve liselerde kılık ve kıyafet serbesttir." ifadesiyle bu uygulama başlatılmış oldu (MEB, 27 Kasım 2012 tarihli yönetmelik). Ancak bu karar kamuoyunda büyük tartışmalara sebep olmuştur. Özellikle Amerika ve Avrupa'daki ülkelerin bir kısmında formaya dönüş süreci yaşanırken ülkemizde eğitim kurumlarında serbest kıyafete geçiş konusu fikir ayrılıkları yaratmıştır. Tartışmaların etkisiyle Milli Eğitim Bakanlığı yönetmelikte değişiklik yaparak yönetmeliğe şu ayrıntıyı eklemiştir:

"Öğrenciler, okul, sınıf ve şubelerde tek tip kıyafet giymeye zorlanamaz. Ancak, okul yönetimi ve okul-aile birliğinin koordinatörlüğünde, 4 üncü maddede yer alan sınırlamalara aykırı olmamak kaydıyla, velilerin yüzde ellisinden fazlasının muvafakati alınarak ilgili eğitim-öğretim yılı için okul kıyafeti veya kıyafetleri belirlenebilir."

(MEB, 27 Kasım 2012 tarihli yönetmelik, Değişik fıkra:25/07/2013)

Bu karar ile kamuoyunda geçici bir rahatlama sağlanmıştır. Ancak 2013-2014 eğitim-öğretim yılında geçilmesi planlanan Okullarda Serbest Kıyafet Uygulaması'na eğitim kurumlarının büyük bir kısmı “hayır” demiştir. Proje, öncesinde herhangi bir pilot uygulama yahut ihtiyaç analizi yapılmadığı için uygulama, planlanan süreçte hayata geçirilememiştir.

Bu çalışmanın amacı; Okullarda Serbest Kıyafet Uygulaması'na dair ilgili grupların (öğretmen, öğrenci, veli, okul idarecileri, eğitim sendikaları) görüşlerini almak ve bunları çeşitli değişkenlere göre karşılaştırmak; bazı ülkelerde gerçekleştirilen Okullarda Serbest Kıyafet Uygulaması'nın sonuçlarını ortaya koyarak uygulamanın geçerliliğini saptamaktır. Bu amaç doğrultusunda uygulamaya yönelik öğrencilerin tutumları; öğretmen, veli, okul idarecileri ve eğitim sendikalarının olumlu ve olumsuz düşünceleri alınarak tüm sonuçlar çeşitli değerlendirmelerle ortaya konmuştur.

1.3. ARAŞTIRMA SORULARI

Bu çalışmada belirlenen amaçlar doğrultusunda aşağıdaki sorulara cevaplar aranmıştır.

1. Öğrencilerin, Okullarda Serbest Kıyafet Uygulaması'na yönelik değerlendirmeleri nelerdir?

1.1.Öğrencilerin, Okullarda Serbest Kıyafet Uygulaması'na yönelik değerlendirmeleri ile “cinsiyet” arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?

1.2.Öğrencilerin, Okullarda Serbest Kıyafet Uygulaması'na yönelik değerlendirmeleri ile “yaş(okul düzeyi)” arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?

1.3.Öğrencilerin, Okullarda Serbest Kıyafet Uygulaması'na yönelik değerlendirmeleri ile gittikleri “okul türü” arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?

1.4.Öğrencilerin, Okullarda Serbest Kıyafet Uygulaması'na yönelik değerlendirmeleri ile “akademik başarı düzeyleri” arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?

1.5.Öğrencilerin, Okullarda Serbest Kıyafet Uygulaması'na yönelik değerlendirmeleri ile “sosyo-ekonomik düzeyleri” arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?

2. Öğrencilerin Okullarda Serbest Kıyafet Uygulamasına ilişkin tutumları nasıldır?

- 2.1.Öğrencilerin, Okullarda Serbest Kıyafet Uygulaması'na yönelik tutumları ile "cinsiyet" arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?
- 2.2.Öğrencilerin, Okullarda Serbest Kıyafet Uygulaması'na yönelik tutumları ile "yaş" arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?
- 2.3.Öğrencilerin, Okullarda Serbest Kıyafet Uygulaması'na yönelik tutumları ile gittikleri "okul türü" arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?
- 2.4.Öğrencilerin, Okullarda Serbest Kıyafet Uygulaması'na yönelik tutumları ile "akademik başarı düzeyleri" arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?
- 2.5.Öğrencilerin, Okullarda Serbest Kıyafet Uygulaması'na yönelik tutumları ile "sosyo-ekonomik düzey" arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?
- 3.Öğretmenlerin, Okullarda Serbest Kıyafet Uygulaması'na yönelik tepkileri nasıldır?
4. Velilerin, Okullarda Serbest Kıyafet Uygulaması'na yönelik tepkileri nasıldır?
5. Okul idarecilerinin, Okullarda Serbest Kıyafet Uygulaması'na yönelik tepkileri nasıldır?
6. Eğitim sendikalarının, Okullarda Serbest Kıyafet Uygulaması'na yönelik tepkileri nasıldır?

1.4. ARAŞTIRMANIN ÖNEMİ

Bir program veya uygulamanın hazırlanması için bu uygulamaya dair ihtiyacın ortaya çıkması ve bu ihtiyacın en iyi şekilde karşılanması için gerçek ihtiyacın ne olduğunun saptanması gereklidir. Buna ihtiyaç analizi denir(Kaufman,English,1979). Demirel(2006)'e göre ihtiyaç analizi yapılırken şu sorulara cevap aranmalıdır: "*Toplumun beklenti ve ihtiyaçları nelerdir?, Bireyin ihtiyaçları nelerdir?, Konu alanı ile ilgili ihtiyaçlar nelerdir?*" Milli Eğitim Bakanlığının, Okullarda Serbest Kıyafet Uygulaması'na geçiş yapılması yönünde almış olduğu karar, bu soruların yanıtlarını aramadan yapılan üstünkörü bir karar olmuştur. Dolayısıyla uygulama öncesinde tepkilerle karşılaşmış ve uygulama sırasında istenilen verim alınamamıştır.

Bu konu ile ilgili önemli bir diğer nokta ise, Türkiye'de "Okullarda Serbest Kıyafet Uygulaması"na yönelik yapılan bilimsel çalışmaların sınırlı sayıda olmasıdır. Bunun sonucu olarak "Okullarda Serbest Kıyafet Uygulaması"na geçilmesi konusunda yapılan tartışmalar bilimsel olamamaktadır. Bu konuda yurt dışında yapılan çalışmalardan elde edilmiş bazı çıkarımlar mevcuttur. Ancak bu çalışmaların

ortaya koyduğu sonuçlar, projenin uygulandığı toplumun sosyal ve ekonomik koşullarına göre değişkenlik gösterebilir. Zaten “Okullarda Serbest Kıyafet Uygulaması” alanında dđnyada tam olarak bir gđrüş birliği de sağlanabilmiş değildir.

Bu çalışma; ÷lkemizde “Okullarda Serbest Kıyafet Uygulaması”ndan doğan çeşitli etkilerin bazı toplumsal sonuçlarını ve uygulamanın aktđrü olan öğrencilerin bu konuyla ilgili dđřüncelerini öğrenmek; okullarda serbest kıyafete ne derecede ihtiyaç duyulduğunu belirlemek ve bu konuya bilimsel bir bakış açısı ile yaklaşmak amacıyla ortaya konulmuştur.

Ayrıca gelecekte bu konuya dair çalışma yapacak araştırmacılara bir literatür, bunun yanı sıra eğitim uygulayıcılarına farklı bir bakış açısı kazandırmada yardımcı bir kaynak niteliği taşıyacaktır.

1.5. ARAşTIRMANIN SINIRLILIKLARI

1. Araştırma Gaziantep ve Kilis illeri ile sınırlıdır.

1.6.ARAşTIRMANIN SAYILTILARI

1.Araştırmaya dâhil olan katılımcıların (öğretmen, öğrenci, idareci, sendikacı, veliler) sorulan soruları içtenlikle cevapladığı; kullanılan ölçek, anket ve formlarda gerçek değerlendirmelerini ve tutumlarını yansıttıkları varsayılmıştır.

İKİNCİ BÖLÜM KAYNAK ÖZETLERİ

Bu bölümde; dünyada üniformanın doğuşu, dünyadaki üniforma ve serbest kıyafet uygulamaları, ülkemizde kılık kıyafet uygulamalarının tarihçesi ve serbest kıyafet uygulamasının çeşitli değişkenlerle ilişkisi verilmiştir. Serbest kıyafet uygulamasının gelişim ve öğrenci psikolojisi, ekonomi, okul güvenliği ve disiplini, akademik başarı, okul iklimi ile ilişkisi anlatılmaya çalışılmıştır.

2.1. DÜNYADA ÜNİFORMANIN DOĞUŞU

Eğitim sisteminin en eski geleneklerinden biri olan okul üniformaları zaman içinde gelişerek ve dönüşerek günümüze kadar gelmiştir. Peki, ilk üniformalar ne zaman ve ne amaçla doğmuş; üniformalar zaman içinde nasıl bir süreç izlemiştir?

Okul üniformaları ilk olarak Ortaçağ'da, üniversitelerde siyah önlük beyaz yaka şeklinde ortaya çıkmıştır. Üniversitelerde öğretmenler ve burslu öğrenciler, papazlar gibi ağırbaşlı giysiler giymişlerdir. Daha sonra papazların ayinsel olmayan giysisi Oxford Konseyi'nde akademik giysi olarak kabul edilmiştir. Böylece papazların dışarıda giydikleri kolsuz, geniş ve yerlere kadar uzun olan giysisi; Bologna'da, Paris ve Oxford'da ve sonraki üniversitelerde akademik giysi olarak kabul edilmiştir. (Hargreaves-Mawdsley, 1963, s. 4-5)

İngiltere'de üniformaların ilkokullara gelişi ise XVI. yüzyılda, fakir çocukların gittiği vakıf okullarına dayanmaktadır. İngiltere'de ilk vakıf okulu olan Christ's Hospital'da çocuklar tarafından giyilen manastıra özgü papaz cübbesi, büyük bir ihtimalle ilk okul üniformasıdır (Rae, 1990). Bu okullar 1699'da kurulan Hıristiyan Bilgisini Yayma Cemiyeti'nin örgütlenmesi ve telkinleriyle çoğalmaya başlamış ve on sekizinci yüzyıl boyunca ülkenin her yerinde hızla çoğalmıştır (Cunnington ve Lucas, 1978, s. 119).

Bu kurumların amaçları; çocukları “dindarlık, erdemlilik ve iyi yazınla eğitmek ve öğretmek”, “insanlığa ve Tanrı'ya olan görevlerini öğretmek”, “ilmihal,

ayin ve İngiltere kilisesinin prensiplerini öğretmek”, “fakirlere okuma-yazma öğretmek” olarak belirtilmiştir. Bunların yanında aritmetik, pratik el sanatları üzerine de temel bir eğitim verilmektedir. Tüm bunlar ahlak ve din eğitimi çerçevesinde sağlanmış, çocuklara üniformalar giydirilip itaat etme şekilleri öğretilmiştir (Silver ve Silver, 1974, s. 5).

SPCK okul hareketinin devamı olarak Fransa’da 1680’de kurulan *Hiristiyan Okullar Kardeşliği* kurumu (Michel, 2002, s. 15) da Fransa’da giyimde tek tipliliğin erken örneklerinden birini verir. Jean-Baptiste De La Salle (1703) hazırladığı *Adabımuaşeret Kuralları* adlı kılavuz kitabında giyimde tek tiplilik üzerinde de durmuştur. Bu kılavuz kitapta herkesin kendine özgü giyinmesi deliliğin ya da dik başlılığın bir göstergesi olarak kabul edilip kınanmıştır. (La Salle, 1703, s. 40’tan akt. Dussel, 2001, s. 52)

1789 Fransa’sına gelince, devrim rüzgârlarıyla kılık kıyafette de büyük bir değişim yaşanmıştır. Fransız Devriminin askeri disiplin, itaat prensipleri okullara dayatılmış ve bunların etkisiyle öğrenciler papazlara ait cüppeleri değil, subaylar tarafından giyilenlerin bir taklidini giymeye başlamışlardır. Dini temelli cübbelere bir tepki olarak doğan yeni kıyafet anlayışı, geleneksel elbiselerden kurtulma arzusuyla hemen kabul görmüştür (Aries, 1962, s. 255-256).

Okullarda giyilen askeri üniformalar on sekizinci yüzyılda J. J. Rousseau (1956)’nın “Çocuk ne hekim, ne asker, ne de papaz... Öncelikle insan olmalıdır” diyerek vurguladığı sunilikten ve baskıdan uzak, doğal ve barış içinde çocuk vurgusuna ters düşmüştür. Nitekim bu dönemde askeri üniformalara karşı çıkışlar olmuş ve vücudu kendi doğal özgürlüğüne bırakma anlayışı yayılmıştır. Bunun yanında tek tip giysiden yola çıkarak doğa, ulus ve vatan arasında direk bir ilişki kurulmuştur. Üniformalar ve ulusalcılık bu noktada birleşerek, eşitliğin sembolü haline gelmiştir (Dussel,2001, s. 89).

Ancak Fransa’da ekonomik ve toplumsal zorunluluklardan dolayı 1850’de dini cemaatler tarafından eğitim verilmesine tekrar imkân tanınmıştır. Böylece ilkokullara, devletin aracısı olan öğretmen figüründen önce, kilise örgütüne bağlı öğretmenler hâkim olmuştur (Ozouf, 1989, s. 787).

Siyah ve beyaz renklerinin eğitimde bu kadar kullanılmasının nedeni bu renkler, dini hayatın doğasını en iyi vurgulayan renklerdir (Warr, 2002, s. 66). Beyaz her zaman ruhun masumiyetinin, düşüncenin saflığının, yaşamın kutsallığının sembolü olarak kabul edilmiştir. Siyah ise yer altı dünyasının ve ölümün bir sembolü

olarak Hıristiyanlıktan önceki günlerde de kabul görmüştür. Siyah, yüzyıllardır dindarlığı akla getirmiş, saygınlığı ifade etmiş, tensel yaşamın reddi olan dini çilecilikle ilişkilendirilmiştir (Lurie, 1981, s. 189). Bunların yanında siyah; matem, hastalık, yokluk ile de ilişkilendirilir. Siyah ve beyaz beraber kullanıldığında ise alçak gönüllülüğü, yaşamın saflığını, iffeti ve itaati sembolize eder (Ferguson, 1976, s. 151). Bu giysileri psikanalitik açıdan yorumlayan Flugel (2008, s. 123); rahiplerin kullandığı yaka, giydikleri uzun cübbeler ve başlarının tepesini traş etmeleri gibi birtakım dış görünüm özelliklerinin erkeklik gücündeki düşüşü sembolize ettiğini belirtir. Bu yorum, din adamlarının yaşam tarzları ile örtüşmektedir (Meşeci Grigoretti,2009).

Görüldüğü üzere dini ahlakın kazandırılmasında en etkili araçlardan birisi olan dini kıyafet, yüzyıllarca eğitim sisteminin içinde barındırılmış ve birçok eğitim sisteminde temel bir öge olarak yer edinmiştir. İlk üniforma olarak kabul edilen siyah önlük ve beyaz yakanın doğuşu, Hıristiyan rahip ve kesişlerinin hayat tarzlarını benimsemeleri amacıyla, üniversite öğrencilerine giydirilmiş ve sonrasında yayılarak günümüze kadar gelmiştir.

2.2. DÜNYADAKİ ÜNİFORMA VE SERBEST KIYAFET UYGULAMALARI

Okul kıyafeti uygulamaları ülkeden ülkeye, bazen de aynı ülke içerisinde, hatta okuldan okula farklılık gösteren düzenlemelere sahiptir. Örneğin İngiltere’de okul üniforması, saç şekli, rengi, takılar ve makyaj ile ilgili yasal bir düzenleme bulunmamaktadır. Bu konuda yetki okul yönetim kurullarına bırakılmıştır. Okul yönetim kurulları öğrencilerin olumlu davranışlarını ve disiplinlerini sağlamakla ilgili okul politikalarını belirlemekle görevlidirler. İngiltere’de okul üniformaları İnsan Hakları Bildirgesi, 1998 ve Eşitlik Bildirgesi, 2010’a aykırı olamaz. Ayrıca cinsiyet, ırk, engellilik, cinsel yönelim, cinsiyet değiştirme ve din veya inanç gerekçesiyle haksız ayrımcılık yapılamaz. Okul üniforma seçerken üniformanın maliyetine dikkat etmek durumundadır. İngiltere’de okulların çoğunluğunda öğrenciler okul üniforması giyerler (URL1, 25.12.2013). Eğitim Bakanlığı öğrencilerin olumlu davranışlarını desteklediği ve okula aitlik duygusu kazandıracağını düşündüğü için okul üniforması uygulamasını desteklemektedir (UK Department of Education, 2012).

ABD’de devlet okullarının çoğunda serbest kıyafet uygulanırken, New Orleans (%95), Cliveland (%85), Chicago (%80), Boston (%65) ve Miami (%60)

gibi bazı şehirlerde devlet okullarının büyük çoğunluğunda öğrenciler üniforma giymek zorundadırlar. Görüldüğü üzere, bazı okullar üniforma kullanmayı tercih etmektedirler. Bunun arkasında yatan temel neden, okullardaki disiplini sağlamaktır. ABD’de 1999-2000 eğitim yılında okul müdürlerinin %12’si okullarında üniforma talep ederken, 2009-2010 eğitim yılında bu talepte bulunan okul müdürlerinin oranı %19’a çıkmıştır (Robers, Zhang ve Truman, 2012).

Japonya’da devlet ilkokullarının çoğunda önlük, üniforma yoktur; yalnızca okulların ayırt edilebilmeleri için öğrencilerin şapka veya sembol taşımaları gerekmektedir. Ancak devlet okulu öğrencilerinin ilk defa ortaokullarda saç ve kıyafetleri düzenlenmekte, üniforma giymeleri mecburi tutulmaktadır. Kılık kıyafetle birlikte davranış, tutum ve beklentilerde görülen değişiklikler ortaokulların ciddiyetini göstermektedir. Japon ilkokullarının çok disiplinli olduğu görülmekle birlikte, ortaokullar ilkokullara oranla çok daha ciddi ve çok daha disiplinlidir(Gedik,2007).

Genel olarak eğitimin devlet ya da belirli bir düzen tarafından verildiği, özellikle de ulusal değerlerin yeniden üretilmesinin öncelikli amaç olduğu eğitim sistemlerinde okullarda üniforma giyilmektedir. Japonya, Tayvan, Çin Halk Cumhuriyeti, Hong Kong gibi bazı ülkelerde tarihsel süreç içinde öğrenciler merkez tarafından belirlenmiş uniformalar giyerlerken bazı ülkelerde hiç okul üniforması olmamıştır. Birleşik Devletler, Fransa ve İngiltere gibi ülkelerde ise öğrenciler uniformalar giyseler de tüm öğrencilerin tek tip üniforma giymesine yönelik merkezi düzenlemeler yapılmamıştır (Donald, 2002, s. 206).

2.3. TÜRK EĞİTİM TARİHİNDE KILIK KIYAFET UYGULAMALARI

Eğitimde kılık kıyafet konusunda ilk düzenlemeler, Osmanlı Devleti zamanında 1839 Tanzimat Fermanı ile yapılmıştır. Osmanlı Devletinde 1776’da açılan rüştiye ve askeriye okullarının uniformaları Fransız İhtilal’inin etkisiyle daha sonra Tanzimat Dönemi talebelerinin uniformaları olarak kabul edilmiştir (Ergin,1977, s.1860). Bu dönemde modern eğitim veren, laik niteliğe yakın eğitim kurumları oluşturulmaya çalışılmıştır (Ortaylı,1987;144, Akyüz,1989:361).

1800’lü yılların ortalarında itibaren kurulan Fransız okullarının, Osmanlı’nın geleneksel eğitim kurumlarının modernleşmesine öncülük ettikleri söylenebilir. 1856 yılında Fransa’da eğitimleriyle ün salmış Notre Dame de Sion

rahibelerinin İstanbul'da açtıkları okul, siyah önlük beyaz yaka konusunda model olmuştur. Daha sonra açılan Fransız okulları da Türk eğitim sisteminin oluşturulmasına hem uyguladıkları disiplin hem de tek tiplikleri açısından örnek teşkil etmişlerdir. Bu okullarda eğitim veren frerler dini gelenekten gelen siyah cüppe giyme ve beyaz yaka takma alışkanlıklarını Osmanlı'da ve Cumhuriyet'in ilk yıllarında da sürdürmüşlerdir ve bu geleneksel kıyafet Cumhuriyet Döneminde okullarda öğrencilerin kıyafetlerini oluşturmuştur (Meşeci Grigoretti, Hesapçıoğlu,2009).

Cumhuriyetin ilk yıllarında okullarda öğrencilerin kep ve berelerine modernlik sembolü olarak büyük önem verilmiş; ancak bunlara karşı gösterilen hassasiyet büyük ihtimalle fakirlik nedeniyle öğrenci kıyafetlerine gösterilmemiştir. 1929'da yayınlanan "İlk Mektepler Talimatnamesi"nde (Kültür Bakanlığı,1938) kız ve erkek öğrenciler için okul kıyafetlerinin nasıl olması gerektiği anlatılmıştır ve velilere ağırlık vermemek şartıyla kıyafet birliğinin sağlanması istenmiştir. Dönemin öğrenci kıyafetleri fotoğraflardan incelendiğinde, öğrencilerin uzun bir dönem tek tip kıyafet giymedikleri görülmektedir.(Gök,1999, s.43,49,50,51,53,103). Kep ve bere uygulaması ise 1970'li yıllara kadar sürdürülmüştür (MEB,Earged 1997).

Aziz Nesin (2006, s. 292) okul üniforması uygulamasını şöyle anlatmıştır:

"Şapka giyilmesinin arkasından, okullara bir buyruk geldi: İstanbul'daki bütün okul öğrencileri bir biçim giysi (forma) giyinecekler. Bu öğrenci giysisi üç parçaydı: Kısa pantolon, ceket, kep... Üçü de lacivert kumaştan olacaktı. Şapka endüstrisinden sonra bu kez de İstanbul'da öğrenci forması endüstrisi başladı. Toptan giysi yapan terziler isteğin çokluğu karşısında iş yetiştiremez oldular. Hepsi de yine Türk uyruklu Hıristiyan Türkler: Rum, Ermeni, Yahudi... Bizim okulun öğrencileri tek tük üniforma giymeye başladılar. Şu zamana dek okul formasını giymeyenler okula alınmayacak denildi"

1942'de okullarda kılık kıyafet konusuyla ilgili "Giyim Eşyası Hakkında Tamim" yayımlanmıştır. Tamimde gittikçe ağırlaşan geçim zorluğu nedeniyle hiçbir talebenin, pahalı kumaşlardan olmamak şartıyla okul önlüğü, kasket gibi giyim eşyası dışında elbise yaptırmaya mecbur tutulmamaları, mevcutla idare etmeleri duyurulmuştur. Bu tamim dolaylı olarak kasketin yanında okul önlüğünün zorunlu bir uygulama olduğu bilgisini vermektedir (Giyim Eşyası Hakkında Tamim, 1942).

1981 yılında yayınlanan ilkokul yönetmeliği ile okullarda siyah önlük giyme ve beyaz yaka takma zorunlu hale getirilmiştir (MEB, 22 Temmuz 1981 tarihli genelge). 1989 yılında ise siyah önlüğün öğrencileri pedagojik açıdan olumsuz etkilediği belirtilerek her bir coğrafi bölgede, bir köy ve bir şehir okulunda farklı

renkte forma giyilmesi denenmiş (MEB,17 ağustos 1989 tarihli genelge) ve bu deneme sonucunda 9 şubat 1990 tarihli genelgeyle ilkokulda öğrencilerin lacivert, gri ve deniz mavisi gibi sıcak renkleri, beraber veya erkek, kız ayrı ayrı giyebileceği belirtilmiştir.(MEB, 9 şubat 1990 tarihli genelge). Bu uygulama 2000'li yıllara kadar devam etmiştir.

Milli Eğitim Bakanlığının, 2009 yılında kılık kıyafet konusunda yaptığı çalıştayda okul kıyafetlerine pedagojik ve toplumsal gerçekler ışığında serbestlik getirilmesi önerisi kabul görmüş ve her okulun farklı kıyafetinin olması, kıyafetlerin okul aile birliklerince belirlenebilmesi, iklim ve yöresel şartlara göre çeşitlilik gösterebilmesi, kravat zorunluluğunun kaldırılabilmesi gibi kararlar alınmıştır. (MEB, 29 Haziran 2009 tarihli Okul Kıyafetlerini Değerlendirme Çalıştayı). Bu değişiklikle kılık kıyafet konusunda sınırlı bir özgürlük sağlanmıştır.

Milli Eğitim Bakanlığının Kasım 2012'deki son yönetmeliğinde ise, kılık kıyafet konusunda tamamen özgürlüğe gidilmiş ve 2013-2014 eğitim öğretim yılından itibaren Okullarda Serbest Kıyafet Uygulaması'na geçeceği duyurulmuştur. Bu karar kamuoyunda tartışmalara sebep olmuştur. Bu tartışmaların da etkisiyle 25/07/2013 tarihinde yapılan değişiklikle kılık kıyafet değişikliğinin velilerin kararına bırakılacağı ve okullarda %51 oranında oy sağlanırsa serbest kıyafete geçilebileceği kamuoyuna duyurulmuştur.(MEB, 27 Kasım 2012 tarihli yönetmelik)

2.4. OKULLARDA SERBEST KIYAFET UYGULAMASININ ÇEŞİTLİ DEĞİŞKENLERE GÖRE DEĞERLENDİRİLMESİ

Bu bölümde Okullarda Serbest Kıyafet Uygulaması'nın birey ve toplum üzerindeki etkileri verilmiştir. Bu konuda yurt dışında yapılan birçok araştırma okullarda üniforma kullanımının okul güvenliği, finansal durum ve okul iklimi üzerindeki etkililiği ya da etkisizliği üzerine yapılmıştır. (Benefits of School Uniforms, 1999; Boutelle, 2008; Chen, 2008; DaCosta, 2006, Konheim-Kalkstein, 2006; Mancini, 1997; U.S. Department of Education, 1996; Walmsley, 2011). Bu çalışmada da ülkemizde uygulamaya konan Okullarda Serbest Kıyafet Uygulaması'nın öğrenci ve gelişim psikolojisine, okul iklimine, okul güvenliğine, akademik başarıya ve ekonomi üzerine etkileri verilmiştir.

2.4.1. Okullarda Serbest Kıyafet Uygulamasının Öğrenci ve Gelişim Psikolojisi Üzerindeki Etkileri

“Eğitim, bireyin davranışlarında, kendi yaşantısı yoluyla, istendik davranış değişikliği oluşturma süreci” olarak tanımlanır(Ertürk,1972: 12). İstendik davranışları oluşturmak ise öğretimin, bireyin gelişim ve öğrenme özelliklerine göre düzenlenmesi ile mümkündür(Senemoğlu,2012,s:önsöz). Öğretim ortamının düzenlenmesinin yanında eğitim alanında yapılacak uygulamaların da öğrenci gelişim psikolojisine göre hazırlanması gereklidir. Bu yüzden Okullarda Serbest Kıyafet Uygulaması'nın gelişim psikolojisine göre incelenmesi önemlidir.

Öğrencilerin gelişim psikolojisi; bilişsel gelişim, kişilik gelişimi, ahlak gelişimi, fiziksel gelişim başlıkları altında incelenebilir. Öğrencilerin serbest giyinmesi öğrencilerde çeşitli duygular uyandırabilir. Bu duygular bireyin sosyal hayatını ve kişilik gelişimini etkiler.

Kişilik; farklı durumlarda sergilenen davranışları açıklayan, kişiler arasında yaşanan, tecrübeye dayanan, bireysel farklılıklar ile duygusal tutumlardaki ve tarzlardaki farklılıklar olarak tanımlanabilir (McCrae ve Costa, 1991: 37). Duygular, yetenekler, mizaç, inançlar, değerler, sosyal, psikolojik, bilişsel, psikomotor özellikler bireyin kişiliğini oluşturur. Kişilik bireyin gelişimi ile yakından alakalıdır. Örneğin sosyal bakımdan arkadaşları tarafından sevilen, kabul edilen çocuk, duygusal olarak olumlu özellikler kazanabilir. Kendine güvenen, mutlu bir insan olabilir (Senemoğlu,2012,s:72)

Öğrencilerin kişilik gelişimi yaş dönemlerine göre farklı özellikler gösterebilmektedir. Serbest kıyafet uygulamasından etkilenen öğrenciler, 6-18 yaş grubudur. Bu yaş grubu Frued'a ve Erikson'a göre ayrı kişilik dönemlerini içinde barındırmaktadır. 6-12 yaş ile 12-18 yaş dönemleri, kişilik gelişimi açısından tek tek incelenmelidir.

2.4.1.1. 6-12 Yaş Dönemi Kişilik Gelişimi

Frued'a göre gizil dönem, Erikson için başarıya karşı aşağılık duygusu adını verdiği dönemdir. Bu dönemde çocuğun okula gitmesiyle sosyal dünyasında büyük bir genişleme meydana gelir. Çocuk için arkadaşlar ve öğretmenlerin etkisi büyük ölçüde artarken, anne-baba etkisi giderek azalır. (Santrock, 2004).

Çocukta işi planlama, iş birliği yapma, işi başarma büyük bir öneme sahiptir. Başarma, çalışkanlık duygusunu getirir. Çocuğun kendine ve yeteneklerine karşı olumlu bir tutum geliştirmesine yardım eder. Gelecekteki başarılarının

temellerini oluşturan akademik özgüven gelişir. Aksi durumda ise başarısızlıklar, çocuğun kendine karşı olumsuz tutum ve yetersizlik duygusu geliştirmesine sebep olur ve gelecekteki öğrenmelerini engeller. (Erikson, 1980)

Okullarda Serbest Kıyafet Uygulaması sonucunda çeşitli sosyal çevrelerden öğrenciler çeşitli kıyafetlerle okullara gelecektir. Okullarda serbest kıyafetin, öğrenciler arasında sosyo - ekonomik olarak sorunların yaşanmasına neden olacağını belirten Prof. Dr. Arif Verimli,

“7 - 12 yaş arasındaki dönem, çocuklarda, fırtına öncesi sessizlik dönemi olarak değerlendirilebilir. Bu dönemde çocuklar, birbirlerini çok kıskanabilirler. Birbirlerinin ne giydiklerinden hangi marka kalemi kullandıklarına varana kadar her şeyi incelerler. 'Benim neden yok?' sorusunu kendilerine yöneltirler. O zaman isyan etmeye başlayabilirler”

şeklinde açıklama yapmıştır. Çocuklar için bu dönem, arkadaş etkisinin daha fazla hissedildiği dönem olduğu için, arkadaşlar arası özentinin yoğun olarak yaşanması beklenir. Bu dönemde arkadaşlarına göre iyi giyinemeyen çocuklarda kıskançlık, akademik özgüven kaybı, kalıcı psikolojik hasar meydana gelebilir. (URL-2, 25.12.2013)

2.4.1.2. 12-18 Yaş Dönemi Kişilik Gelişimi

Bu dönem Erikson'a göre kimlik kazanmaya karşı rol karmaşası, Fried'a göre 'genital dönem' olarak adlandırılmıştır. Bu dönemde çocuk için ben kimim sorusu çok önemli hale gelir. Ergen, bu soruyu cevaplarırken anne-babasından çok arkadaş gruplarından etkilenir. Aileden uzaklaşılarak akranlarla daha fazla zaman geçirilmeye başlanılır (Dusek, 1987; Brown, Feldman & Elliott,1990; Helsen ve Vollebergh & Meeus, 2000;Cook & Dayley, 2001). Akran gruplarına karşı körü körüne güven söz konusudur. Bu nedenle arkadaşlarının isteği doğrultusunda anti sosyal davranışlar geliştirebilir.

Bu yeni ilişkilerin yoğunluğu yüzünden ergenler, görüntü ve düşünceleri dâhil, kendileriyle yoğun olarak ilgilenmeye başlayarak “narsist” olmaya eğilim gösterirler. Ayrıca bu dönemde hızlı fiziksel gelişme ve buluşa erme ile içsel cinsel dürtüler artar. Karşı cinse karşı cinsel ilgi, karşı cinsin ilgisini çekme, ayna karşısında saatler geçirme gibi davranışlar gözlenebilir. (Dacey & Kenny 1994).

Erikson(1980)'a göre bu dönemde ergen başarılı bir şekilde kimlik kazanma sorununu çözerse, kendine güvenen, kendinden emin bir kişi olarak yaşamını

sürdürebilir ve başarılı olur. Aksi durumda ise rol karmaşası, yaşamın gelecek dönemlerinde karşısına çıkacak ve bu kriz çözümleninceye kadar devam edecektir.

Serbest kıyafet uygulaması ergenlik döneminde çeşitli sonuçlar doğurabilir. Bunlardan bazıları;

Ergenlik döneminde, yoğunlaşan ait olma, kabul görme, bağlanma gibi sosyal gereksinimler, ergenin tamamen akran grubunun kontrolüne girmesine yol açabilir (Aydın, 1999). Kıyafetin serbest olması durumunda öğrenciler bir gruba bağlanma ihtiyacı içinde, onlar gibi giyinmeye özenebilir ve o grubun kontrolünde olduğu için giyim konusunda akran baskısına maruz kalabilir. Bu durum ise eğer çocuklar düşük gelirli ise veya aile tercihlerinden dolayı istedikleri şekilde giyinemiyorsa; çocuklarda düşük benlik saygısına neden olabilir. Üniformalar herkesin aynı kıyafeti giymesini gerektirdiği için akran baskısını reddeder. (Gentile, Imberman2011).

Ergenliğin verdiği cinsel dürtülerle dikkat çekici kıyafetler, bu gün ne giysem telaşı, giyime ayrılan sürenin uzaması gibi durumlar oluşabilir. (Alspach, 2007). Ayrıca arkadaşlar arasında en iyi görünmek için kıyafet ve marka yarışı, birbirlerine özenme gibi durumlar doğabilir. Bu durum da öğrenciler arası ilişkilerin bozulması, düşük gelirli öğrencilerde eziklik, içine kapanma, yalnızlık, özgüven kaybı gibi duygular oluşturabilir (Gentile, Imberman,2011).

Ergenlik döneminde bireyin özgürlük, bireysel karar verme duyguları baskın olduğu için serbest kıyafetle bireyler kendini daha özgür hissedebilir, özgüven duyguları artabilir, öz denetimi, sorumluluk duygusu gelişebilir, okulda diledikleri gibi giyinebildikleri için okulu daha fazla sevip benimseyebilir, okulda kendini daha mutlu hissedebilirler. Bu konuda çocukların kendilerini rahat hissettikleri ortamların öğrenmeye katkısı olduğunu belirten Prof. Dr. Özabacı:

“Serbest kıyafet ile çocuklar, doğal ortamında nasıl yaşıyorsa, okulda da öyle yaşıyor olacak. Bu da öğrenmede olumlu etki sağlayacak. Çocuklar kendilerini daha huzurlu ve özgür hissedecekleri için daha rahat öğrenecek. Öğrencinin okula 'kendi gibi gelmesi' ve 'kendi gibi olması' çok daha doğru olur.”

şeklinde açıklama yapmıştır.(URL3-25.12.2013)

Mancini(1997) ve Sasson(2009)'a göre ise üniformalar; aileler ve öğrenciler için sabahları zaman kazandırır, öğrenciler arasında kıskançlığı engeller, onların davranış bozukluklarını azaltmaya yardımcı olur. Üniformalar sayesinde öğretmenler öğretmemeye, öğrenciler öğrenmeye odaklanır.

Üniformaların öğrenciler üzerinde başka bir etkisi ise şu olabilir; üniformaların öğrenciler üzerindeki sınırlayıcı etkisi, öğrencilerin okulda daha yıkıcı olmalarına neden olabilir. Ayrıca, üniformalar, otoriteye isyan için bir sebebe dönüşebilir veya üniforma sonucu meydana gelen okula aşırı uyum, okulun sıkıcı olmasına neden olabilir. (Carrell and Hoekstra, 2010).

2.4.2. Okullarda Serbest Kıyafet Uygulamasının Okul Güvenliğine Etkileri

Güvenlik, insanlar için hem psikolojik hem fizyolojik boyutu olan önemli bir konudur. Maslow'un ihtiyaçlar hiyerarşisinde yeme, içme gibi temel ihtiyaçlardan sonra güvenlik gelmektedir. (Erden ve Akman, 1998, s. 106). Dolayısıyla insanın, yaşamdan ve yaptığı eylemlerden doyum almasını sağlayan, başarı ve verimini etkileyen temel koşullardan biri güvenlidir.

Okullarda öğrencilerin rahat bir öğrenme ortamında eğitim alması gerekir. Bu öğrenme ortamı için sağlanması gereken ilk koşul güvenlidir. Kendisini güvende hissetmeyen bir öğrencinin öğrenmeye güdülenebilmesi Maslow'un motivasyon teorisine göre de çok zor hatta mümkün değildir denebilir (Işık, 2004).

Peki, okul güvenliği nedir?

Bu konuda farklı tanımlar bulunmaktadır. Dönmez'e (2001) göre okul güvenliği; öğrencilerin, öğretmenlerin ve diğer personelin kendilerini fiziksel, psikolojik ve duygusal bakımdan özgür hissetmeleridir. Güven (2002), okul güvenliğini, okulda öğrenme için uygun bir ortam yaratılması olarak tanımlar. Bucher ve Manning'e (2005) göre güvenli okul yaratmak, okulda kavgaların ve şiddetin ortadan kaldırılmasından daha öte bir şeydir. Güvenli okul; öğrenci, öğretmen, yönetici, yardımcı personel ve ziyaretçilerin olumlu etkileşimde bulunduğu, tavır ve tepkilerin tehdit edici tarzda olmadığı, olumlu ilişkilerin ve kişisel gelişimin önünün açık olduğu bir iklimin hâkim olduğu okuldur. Başka bir ifadeyle öğrenci ve personelin okulun her yerinde barış içerisinde yaşadığı, bir grubun diğer arkadaşlarından daha üstün olmadığı, okuldaki tüm bireylerin birbirlerine saygılı davrandığı, okul iklimi içerisinde öğretmen, öğrenci, yönetici, personel ve ziyaretçilerin pozitif etkileşim içerisinde oldukları yer olarak kabul edilir.

Toplumların, okul güvenliği konusundaki duyarlılığı son yıllarda giderek artmaktadır (Welsh, 2000). Okulların güvenliği sorunu sadece ülkemizin değil, tüm gelişmiş ülkelerin son yıllardaki önemli eğitim sorunlarından biri hâline gelmiştir (Gorman ve Pauken, 2003; Daniels, 2002; Sprague, Walker, Golly, White, Myers ve

Shannon, 2001; Pişkin, 2002; Çinkır ve Kepenekçi, 2003; Welsh, 2001, Akt: Işık, 2004; Welsh, 2000; O'reilly ve Verdugo, 1999; Dönmez, 2001; Gottfredson ve Hybl, 1993; Argon ve Anderson, 2000; Verdugo, 1999; Benekos, Merlo ve Cook, 2002). Okullar, gün geçtikçe daha güvensiz ortamlar hâline gelmekte ya da insanlar böyle algılamaktadır.

Okul güvenliğini tehdit eden unsurların başında okullarda yaşanan şiddet olayları gelmektedir. Okulun amaç ve beklentilerine uymayan, istenmeyen davranışların aşırı şekilde sergilenmesi olan şiddet (Stevick ve Levinson, 2003), okul yaşamının sıradan bir özelliği olmuştur. Amerika'da okullarda şiddet konusunda yapılan çeşitli araştırmaların sonuçları aşağıdaki gibidir (Coben, Weiss, Mulvey ve Dearwater,1994; Flannery,2006).

1987'de lise öğrencileri üzerinde yapılan bir taramada 10. Sınıftaki erkek öğrencilerin %48'i, 8. Sınıftaki erkek öğrencilerin %34'ü eğer isterlerse okula silah getirebileceklerini söylemişlerdir.

1988-1999 yıllarında 6 ay içerisinde 400.000'den fazla öğrenci okullarda şiddet kurbanı olmuştur.

1993'de yapılan ulusal bir taramada, Amerikan devlet okullarındaki öğretmenlerin %11'i, öğrencilerin de %23'ü okul içinde veya dışında şiddete maruz kaldıklarını söylemişlerdir.

ABD'de 2000'li yıllarda yapılan araştırma sonucuna göre yaşları 12 ile 18 arasında değişen 1.9 milyon öğrencinin çeşitli suçlardan dolayı (tecavüz, cinsel saldırı vb.) mağdur oldukları belirlenmiştir.

Okullardaki şiddetin bu kadar artması Amerika Birleşik Devletlerinde önemli bir araştırma konusu olmuştur. Amerika Birleşik Devletleri'nde 1940'lı yıllarda okul disiplin problemleri olarak derslerde konuşma, sakız çiğneme, gürültü yapma ve koridorlarda koşma akla gelmekteyken, 1980'lerde okul kampüslerinde kavgalar görülmeye, 1990'larda okullarda silah, çeteler, uyuşturucu kullanımı, alkol kullanımı ve okula gelmeme en önemli disiplin problemleri olmaya başlamıştır (Stephans, 1994 Akt: Nims, 2000).

Amerika'da 1980'li yıllarda okullarda şiddet ve çeteleşme olaylarının bu kadar artması üzerine ABD'de 1980'lerin sonunda bu duruma çözüm olarak, okul üniformaları konusu tartışılmaya ve desteklenmeye başlanmıştır (Brown,1998). Özellikle çete sorunlarını azaltmak ve okul güvenliğini artırmak amacıyla bu konuda Bush ve Clinton da okul üniformalarına destek vermiştir. (Zernike, 2002; Boutelle,

2008). 1996'da dönemin ABD Başkanı Bill Clinton; '*Eğer öğrencilerin pahalı kıyafetler için birbirini öldürmelerini engelleyecekse, tüm devlet okullarında üniformaya geçilmeli*' demiştir ve ardından da okul üniformasıyla sınıfların daha düzenli ve disiplinli olacağını savunarak tüm eyaletlere, nasıl zorunlu üniformaya geçebileceklerini anlatan kitapçıklar gönderilmiştir.

Üniformaların okul güvenliğinde doğrudan iyileştirmeler sağlayacağını öne süren Stanley(2006)'e göre üniformalar sayesinde, okulla alakasız kişiler kolayca belirlenir, çetelerin kullandığı renkler ve işaretler ortadan kalkar, öğrenciler okula pahalı giyim aksesuarlarını getiremeyeceği için hırsızlık azalır.

Amerika'da devlet okullarında Okullarda Serbest Kıyafet Uygulaması'nın ilk uygulandığı yıl 1987 'dir (Anderson,2002). Daha sonra 1994'te Kaliforniya'da Long Beach (LBUSD) bölgesinde uygulandığı ilk yılın ardından gelen raporlara göre; devamsızlıkta %32, okul suçlarında %36, kavgalarda %51, vandalizmde ise %18'lik bir azalma görülmüştür (Cohn,1996)

Bazı araştırmacıların çalışmalarında ise Japonya'da üniforma giyiminin suçu frenlediği öne sürülmüştür (Brunsmas, 2002).

2.4.3. Okullarda Serbest Kıyafet Uygulamasının Akademik Başarı Üzerindeki Etkileri

Başarı, okul ortamında belirli bir ders ya da akademik programlardan bireyin ne derece yararlandığının bir göstergesidir (Carter ve Good, 1973). Başarı istenilen bir sonuca ulaşma yönünde bir ilerlemedir (Wolman, 1973).

Başarı bu kadar geniş kapsamlı tanımlanmakla birlikte eğitimde başarı denildiğinde genellikle, okulda okutulan derslerde geliştirilen ve öğretmenlerce takdir edilen notlarla, test puanlarıyla ya da her ikisi ile belirlenen beceriler veya kazanılan bilgilerin ifadesi olan "Akademik Başarı" kastedilmektedir. (Carter ve Good, 1973) Akademik başarı, bireyin psikomotor ve duyuşsal gelişiminin dışında kalan, bütün program alanlarındaki davranış değişmelerini ifade eder (Erdoğan, 2006).

Akademik başarıyı etkileyen faktörler birçok araştırmacı tarafından incelenmiştir. Etkileyen faktörlerden bazıları; zekâ (Yıldırım, 2000), yaş(Brooks-Gunn ve Warren, 1988; Paikoff ve Brooks-Gunn, 1991; Sayıl ve ark 2002),kişilik(Poropat, 2009; Laidra, vd., 2007; Chamorro-Premuzic ve Furnham, 2003), sosyoekonomik düzey (Dursun, 2004), anne-baba desteği ve ilgisi (Diaz,

1989;Kahrıman, 2005), anne babanın eğitim düzeyi (Hortaçsu, 1995), olarak verilebilir.

Akademik başarıyı etkileyen faktörlerin birçoğu, Okullarda Serbest Kıyafet Uygulaması'nın etkileyebileceği faktörler olduğu için serbest kıyafet uygulamasının akademik başarıya etkileri birçok araştırmacı tarafından incelenmiştir. Bu çalışmalar;

Gregory(1996)'nin çalışmasında benzer özelliklere sahip iki okuldan birinde üniforma, birinde serbest kıyafet uygulanmaktadır. Bu iki okul arasında üniformanın uygulandığı okulda daha yüksek akademik başarı tespit edilmiştir.

Brunsm ve Rockquemore'un(1998) çalışmasında ise akademik başarı ile okullarda üniforma kullanımı arasında doğrudan bir korelasyon bulunamamıştır.

Draa(2005) tarafından yapılan çalışmanın sonuçlarına göre üniforma giyimi mezuniyet, okula devam ve istenilen davranış oranlarını artırmaktadır. Ancak aynı çalışmada, üniformaların akademik başarıya etkisi bulunamamıştır. Sonuçlara göre üniforma politikası uygulanmaya başladıktan sonra önceki yıla kıyasla okul mezuniyet oranlarında %11'lik gelişme vardır. Okula devam oranlarında ise dört okulda %3,5 'luk bir gelişme varken; iki okulda, devam oranları düşüş göstermiştir. Öğrenci davranışlarında da gelişmeler vardır. Öğrencilerin okuldan atılma ortalamaları her 100 öğrencide 0,6'ya düşmüştür.

Dussel(2005)'e göre üniformalar daha iyi bir eğitim için ihtiyaçtır; kolektif kimlik inşası ve yeni bir fikir birliği oluşturmak için bir yoldur. (s.193)

2.4.4. Okullarda Serbest Kıyafet Uygulamasının Sosyoekonomik Etkileri

Sosyoekonomik kavramı hem sosyal hem de ekonomik yönü olan bir kavram olarak değerlendirilebilir.(Alaylıoğlu ve Oğuzkan,1968:148) Başka bir tanım ise '*toplumun üyeleri olan insanların sosyal ve ekonomik ihtiyaç ve problemleriyle ilgili olan*' (Türker,1977, s.24) şeklinde verilmektedir.

Sosyoekonomik özellikler bireyin ve toplumun yapısı ve ekonomisi hakkında kimlik niteliği taşımaktadır.(Reisman,1973,s.140). Sosyoekonomik kriterler konusunda araştırmacılar temelde görüş birliğine varsalar da kriterlerde ufak farklılıklar vardır. Örneğin; Biersted (1978,ss.468-473) sosyoekonomik düzey belirlenirken aşağıdaki ölçütlere bakılması gerektiğini savunmuştur; varlık, gelir; aile, akrabalık; konutun bulunduğu çevre; konutta oturma süresi; meslek; eğitim düzeyi; din.

Bu özellikler toplumdaki diğer kişiler için önemli olduğundan statü belirlemede bir faktör haline gelmektedir ve sosyoekonomik düzey toplumun, kişiler için belirlediği değerlendirme derecesi olmuştur (Fitcher,198?s.32). Yani bireyin sosyoekonomik düzeyi, bireyin toplumdaki statüsünü belirlemektedir. Dolayısıyla sosyoekonomik düzeydeki farklılaşmalar toplumda statü sınıflarını ortaya çıkarmaktadır.

Bu farklar bireyin yaşamında birçok yerde kendini göstermektedir. Özellikle eğitim alanında.

Okullarda öğrenciler birbirlerinin sosyoekonomik durumunu genelde dış görünüşe, harcadığı paraya bakarak karar vermektedirler. King(2002)'e göre Amerika'da öğrenciler temelde akranlarının giydiklerine göre birbirlerine değer verir hale gelmişlerdir ve kıyafete göre not verme durumu ancak tüm okul üniforma giymeye başladığında bitecektir. (King, 2002,s. 55)

Kaiser(1997)'e göre üniformalar sayesinde tüm öğrenciler aynı tip kıyafeti giyeceği için, öğrencilerin sosyal sınıfları belli olmayacaktır. Okullarda serbest kıyafet giyilmesi durumunda ise alım gücü iyi olan çocuklar her gün yeni ve farklı kıyafetler giyecek, alım gücü yerinde olmayan çocuklar ise hep aynı kıyafetle okula gelecektir ve bu durum, öğrenciler arasında klikleşmelere neden olacaktır.

Üniformaların sadece ekonomik değil, sosyal yaşamdaki farklılıkları örtücü etkisinden de bahsedilebilir. Ülkemiz için konuyu ele alalım. Okullarda şu anda geleneksel, kapalı giyinen, başı örtülü olan ile başı açık ve daha modern giyinen gruplar bulunmaktadır. Bu durumun “Neden senin başın kapalı değil, neden açık giyiniyorsun?” gibi çocuklar arasında yargılamalara neden olma olasılığı vardır ve bu gruplar arasında kutuplaşmalar doğabilir(URL4, erişim 25.12.2014)

Bu konuda Dees(2002)'in yaptığı çalışmada, üniformaların, kıyafetler arasında bir farklılık yaratmadığı için farklı sosyoekonomik düzeydeki öğrenciler arasında daha olumlu bir etkileşim ortamı yarattığı ortaya çıkmıştır.

Kıran'ın(2001) Türkiye'de yaptığı çalışmada tüm denekler yapılan anket sonucunda Okullarda Serbest Kıyafet Uygulaması'nın günümüz ekonomik koşullarına uygun olmadığını belirtmişlerdir.

Bu konuda farklı sonuçlar ortaya koyan Evans(1996) ve Pollitt(1998)'in araştırmalarında ise tek tip kıyafetin ekonomik farkları ortadan kaldırdığı görüşüne karşı çıkmış, giysiler aynı olsa da harcanan para, takılan objeler, okula gelinen araba öğrencilerin sosyoekonomik durumunu ele verdiğini öne sürmüştür.

Ekonomik açıdan serbest kıyafetin etkileri ele alındığında, uygulamanın maddi (parasal) yönü de incelenmelidir. Öğrencilerin kıyafetleri için harcayacağı para, öğrenciler arasında doğan marka yarışı, velilere getireceği maddi yük, öğrencilerin bitmeyen kıyafet istekleri uygulamanın olası sonuçları arasında gösterilebilir. Bu konuda farklı görüşler mevcuttur. Örneğin; tek tip kıyafetin öğrencilerin okul masraflarını %80 azaltacağı ve bu kıyafetlerin tamamının markalı bir kottan daha ucuz olacağı öne sürülmüştür (U.S. Department of Education, 1996; Cohn ve Siegel 1996).

Woods ve Ogletree'nin (1992) araştırma sonuçlarına göre velilerin % 77'si çocuklarının okula giyecekleri kıyafetler konusunda çocuklarının aşırı isteklerinden yakınmaktadır. Aynı araştırmanın bir diğer sonucu da velilerin % 87'sinin tek tip kıyafet uygulamasının öğrenciler arasındaki giyim rekabetini önleyeceğine inanmalarıdır.

Mancini (1997) ve Lumsden (2001)'e göre üniformalar genel olarak kıyafet masrafları azaltmaktadır.

Kıran'ın (2001) çalışmasında ise öğretmen, öğrenci ve velilerin Okullarda Serbest Kıyafet Uygulaması konusunda görüşleri alınmıştır. Öğrenciler serbest kıyafetin ailelerini ekonomik yönden zorlayacağını ve arkadaşlar arasında gereksiz özentiler yaratıp arkadaş ilişkilerini bozacağını ifade etmişlerdir.

Evans'ın (1996) araştırmasında ise serbest kıyafet ile, öğrencilerin ailelerine kıyafet konusunda yapacağı baskıyı artırmayacağı öne sürülmüştür. Çünkü okul dışında sokakta da bir hayat vardır ve öğrenciler dışarıda serbest kıyafet giymektedir

Benzer şekilde Pakhare(2007) da üniformaların ekonomik harcamaları azaltacağı fikrine karşı çıkmıştır. Çünkü aileler öğrenciler için okul dışındaki saatler ve hafta sonları giymek üzere bir sürü kıyafet almaktadır. Okul üniformaları bu kıyafetlere ek, maddi yük getirmektedir.

2.4.5. Okullarda Serbest Kıyafet Uygulamasının Okul İklimine Etkileri

Okul iklimi; öğrenciler, öğretmenler, idareciler arasında etkileşimin nasıl olacağını belirleyen, yazılı olmayan tutumlar, değerler ve inançlardır.(Welsh,2000). Başka bir tanımda ise okuldaki insanların algılarına bağlı olarak gelişen, okuldaki tüm bireyleri etkileyen ve bireylerin davranışlarından etkilenen, sürekliliği olan bir özellik olarak değerlendirilmiştir (Hoy,2003)

Her okulun iklimi kendine hastır. Bir okulun iklimi, onun kişiliği olarak düşünülebilir. Yani birey için kişilik ne ise örgüt için de iklim odur (Hoy ve Miskel,2010).

Okul iklimi, örgütsel ve öğretimsel boyutları içine alan çok boyutlu bir kavramdır (Loukas, Suzuki ve Horton, 2006). Okul iklimi konusunda incelemeler yapan bazı araştırmacılar öğretmenlerin ilişkileri ve okul müdürünün liderlik stilleri üzerine (Halpin ve Croft 1963; Hoy, 2003), bazı araştırmacılar ise okuldaki öğrencilerin ilişkileri ve diğer davranışları üzerine odaklanmışlardır (Brand ve diğ. 2003: Comer, 2001; Scales ve Taccogna, 2001).

Brand ve diğerleri (2003) ortaokullar için okul düzeyinde iklim değerlendirmesi için kapsamlı bir çalışma yapmışlardır. İlgili çalışma 188 okulda 105.000 öğrenci ile gerçekleştirilmiş ve iki yıldan fazla sürmüştür. Çalışmada okul iklimini on (10) alt boyutu olduğu kabul edilmiştir. Bu alt boyutlar şöyle sıralanmıştır:

1. Öğretmen desteği,
2. Kural ve beklentilerin açıklığı,
3. Öğrenci adanmışlığı,
4. Olumsuz akran etkileşimleri,
5. Olumlu akran etkileşimleri,
6. Disiplin uygulamaları,
7. Karara katılım,
8. Yenilik,
9. Kültürel çoğulculuğu destekleme,
10. Güvenlik problemleri.

Okul ikliminin bu alt boyutlarının Okullarda Serbest Kıyafet Uygulaması ile yakından ilişkili olduğu ifade edilebilir. Caruso (1996), Stanley (1996), Brown (1998)'ın üniformalarının okul iklimine etkilerini çalışmalarında gözlemlemişlerdir ve şu sonuçlara ulaşmışlardır:

Okul üniformaları ile disiplin, öğretmene saygı, okula devam ve akademik performans artmıştır, derslere konsantrasyon üzerindeki engeller azalmıştır, öğrencilerin öz saygıları ve güvenleri yükselmiştir, okulda beraberlik, grup ruhu teşvik edilmiştir, sosyal sınıf farklılıkları ve giyim farkı ortadan kalkmıştır, öğrenci davranışları düzelmiştir, okulda şiddet ve suçlar azalmıştır, okulda yabancılar kolayca tanınır hale gelmiştir (Brown, 1998, p. 2)

NAESP tarafından yayınlanan 1996'da Cherry Hill Principal Geraldine Smallwood raporlarına göre okul üniforması giyimi başladıktan sonra okula devam artmış, okulu ertelemeler azalmış, dövüş sıklıkları azalmıştır. (DaCosta, 2006; Konheim-Kalkstein, 2006).

Mancini (1997) ve Lumsden (2001)' göre üniformalar sayesinde öğretmene saygı artmış, dikkat dağıtıcı öğeler azalmış, öğrencilerin öz saygıları yükselmiş ve takım ruhu teşvik edilmiştir.

US Department Education(1996) Hindistan gibi bazı toplumlarda öğrencilerin kendi geleneksel okul kıyafetleri ile okula geldiğini ve buradaki okullarda öğrencilerde birbirini aşağılama veya dış görünüşe göre adam kayırma gibi davranışların hiç yaşanmadığını ifade etmiştir. Bu sınıflar çok homojendir ve sınıflarda barış iklimi hâkimdir Oysa King(2002)'e göre Amerika'da öğrenciler temelde akranlarının giydiklerine göre birbirlerine değer verir hale gelmişlerdir ve bu durum ancak tüm okullar üniforma giymeye başladığında bitecektir (King, 2002,s. 55).

Pate'e göre(1999) ilkökul ve ortaokuldaki çocuklar akranları gibi görünme ve akranları tarafından kabul edilme ihtiyacı içindedirler. Tüm öğrencilerin üniformalı olması öğrencilerin birbirini kabul etmesini daha kolaylaştıracaktır. Dolayısıyla okul saatleri grup bağlarını oluşturma ve kimlik kazanmada önemli saatler olacaktır.

ABD'de giyilen kıyafetler vasıtasıyla iletişim kurma çok yaşanan bir durumdur. Öğretmenler öğrencilerin giydiği kıyafetlere göre öğrencilerin kimliklerini belirleyebilir hale gelmişlerdir.

2.5.İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

Bu konuda yapılan araştırmalardan bazıları şunlardır;

Kıran(2001)'ın araştırmasında öğretmenler Okullarda Serbest Kıyafet Uygulaması'nın öğrenciler arasında gereksiz özentiler ve fakir öğrencilerde eksiklik, aşağılık duygusu oluşturmaları, öğrencilerle aile arasında çatışma yaratması, öğrencilerin aşırıya kaçması gibi bulgulardan dolayı tek tip kıyafet desteklenir görünümüdür. Ebeveynlerin birçoğu da kaygılarına dayanak teşkil eden bu sebeplere ek olarak öğrencilerin birbirlerine karşı olumsuz duygular geliştirebileceğini öne sürmüştür. Öğrenciler ise serbest kıyafetin okula aidiyet duygularını azalttığını, arkadaş ilişkilerini bozacağını ve arkadaşlar arasında gereksiz özentiler doğuracağını

ifade etmişlerdir. Yapılan çalışmalarda ve görüşüne başvurulmuş tüm deneklerde, Okullarda Serbest Kıyafet Uygulaması'na yönelik olumsuz bir tutum gözlemlenmiştir.

Tucker'ın (1999) yaptığı çalışmada tek tip kıyafet uygulamasının olduğu okullarda; öğretmen-öğrenci ilişkilerinin daha olumlu, bireyler arasında daha az klikleşme, daha az dalga geçilme ve benlik saygısı sorununda azalma olduğunu ifade etmiştir.

Bazı araştırmalar ise üniforma uygulamasının öğrencilerin kendilerini ifade edebilme becerilerini kısıtladığı için benlik saygısını azaltabileceğini öne sürmüştür (Wade and Standford, 2003).

King ise (1998) Okullarda Serbest Kıyafet Uygulaması'nın öğrencilerin kendilerini ifadelerinin bir yolu olduğunu, öğrencilerin psikolojik dünyasını, duygularını, problemlerini kıyafetlerine yansıttığını, tek tip kıyafetlerle bunun ortadan kaldırıldığını savını geliştirmiştir.

Üniformaların etkileri üzerine yapılan başka bir çalışmada da uniformaların, hem sorunlu öğrenci davranışlarında hem de disiplin sorunlarında azalmaya yol açtığı saptanmıştır. Araştırma 1995-96 öğretim yılında Teksas'ta iki ortaokulda yürütülmüş ve okul personeli, aileler ve öğrenciler üzerinde araştırma yapılmıştır. Hughes(2006), çalışma sonucunda uniformaların okula devam oranını etkilemediğini; ancak disiplin üzerine etkileri olduğunu belirtmiştir. Ayrıca uniformaların, orta düzey suçlara oranla şiddetli ve küçük suçlarda önemli oranda azalma yarattığı ortaya çıkmıştır.

Öğrencilerin davranışsal problemlerini azaltma üzerine uniformaların etkisinin araştırıldığı bir deneysel bir çalışmada ise 4 yıl boyunca Florida bölgesindeki 64 ilkokulda, öğrencilerin üniforma öncesi ve üniforma sonrası şiddet davranışları incelenmiştir. Araştırma sonucunda şiddet olaylarının ortalamasının 88,04'ten 42,06'ya gerilediği belirlenmiştir (Pate,2006).

NAESP tarafından yayınlanan 1996'da Cherry Hill Principal Geraldine Smallwood raporlarına göre okul üniforması giyimi başladıktan sonra, öğrencilerin okul performansı yükselmiş, test sonuçları artmıştır. (DaCosta, 2006; Konheim-Kalkstein, 2006).

Brunsma ve Rockquomore'un(1998) çalışmasında ise akademik başarı ile okullarda üniforma kullanımı arasında doğrudan bir korelasyon bulunamamıştır.

1995'te Kaliforniya'nın Long Beach bölgesinde devlet okullarında zorunlu üniforma uygulaması başladıktan sonra ardından bu uygulamayı 37 yerel bölge de takip etmiş ve zorunlu üniforma politikasını benimsemişlerdir. Uygulamanın sonuçlarında üniforma giyiminin aileleri ekonomik olarak rahatlattığı ortaya çıkmıştır. (Konheim-Kalkstein, 2006).

National Association of Elementary School Principals(1998) tarafından yapılan çalışmada okul üniformaları giyilmeden önce ve giyildikten sonra okuldaki değişim oranları verilmiştir. Bu oranlar Tablo 2.1.'de gösterilmiştir.

Tablo 2.1. Okullarda Serbest Kıyafet Uygulaması ve Üniformanın Okul Değişkenleri Üzerindeki Etkileri

	Serbest Kıyafetin Etki Oranı	Üniformanın Etki Oranı
Akran Baskısı	%77	%76
Öğrencilerde Okul İmajı	%65	%86
Sınıf Disiplini	%64	%80
Okul İklimi	%60	%82
Öğrenci Güvenliği	%46	%75
Akademik Başarı	%45	%52
Okula Devam	%36	%48

Tabloya göre öğrencilerde üniforma giyimi sonrası genel olarak olumlu bir değişim gözlenmiştir.

Ülkemizde Kahraman ve Karacan(2013) tarafından yapılan çalışmada ise öğretmen, öğrenci, veli ve idarecilere okullarda serbest kıyafet uygulaması ile ilgili fikirleri sorulmuş ve sonuçları analiz edilmiştir. Çalışma sonucunda serbest kıyafet uygulamasının olumsuz etkileri olumlu etkilerinden daha fazla çıkmıştır. Katılımcıların en çok beklediği olumlu etkileri kişisel bakım ve tercih özgürlüğü gibi öğrenciyi etkileyen konular olurken, en çok beklenen olumsuz etkileri kontrolde zorluk ve güvenlik sorunu gibi okulu ilgilendiren konular olmuştur. Olumlu etkilerden bazıları; tercih özgürlüğü, rahatlık, iletişim kolaylığı, baskıdan uzak olma, öğrencinin özgüveninin artacağı, sorumluluk bilinci kazanacağı, bireysel tercihleri için ortam ve imkân oluşacağı, öğrencinin sosyalleşeceği, planlı olmaya teşvik edeceği, akademik başarıya katkı sağlayacağı gibi etkilerdir. Olumsuz etkiler ise; sivil-öğrenci ayrımının yapılamayacağı, kötü niyetli kişilerin okula daha rahat

gireceği, kıyafetin siyasi, ideolojik amaçlarla kullanılması ve kıyafet nedeniyle gruplaşmaların yaşanması, ekonomik imkânı yetersiz olan ailelerin çocuklarıyla çatışma yaşaması, marka takıntısı, eksiklik duygusuna kapılma, kıyafeti ve dış görünüşüyle ilgilenip zaman kaybetme ve bunun sonucunda akademik başarının düşmesi gibi etkilerdir.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM MATERYAL ve YÖNTEM

Bu bölümde, araştırmanın modeli, araştırmanın yapıldığı çalışma grubu, veri toplama aracı, verilerin toplanması ve verilerin analizinde kullanılan istatistiksel yöntemler açıklanmıştır.

3.1. ÇALIŞMA GRUBU

Çalışma grubu, “Tabakalı Örneklem Seçimi” yoluyla belirlenmiştir. Bu gruplar, Gaziantep ve Kilis illerinde bulunan lise ve ortaokul seviyesindeki bazı eğitim kurumlarının sosyoekonomik düzeylerine göre sınıflandırılmasıyla oluşturulmuştur. Araştırma çalışmasına, 2012–2013 eğitim-öğretim yılı içerisinde bu illerde öğrenim gören toplam 525 aktif öğrenci katılmıştır. Ancak eksiksiz olarak 500 öğrenciden veri toplanabilmiştir.

Veri toplanabilen okul ve öğrenci sayılarının ayrıntıları şu şekildedir:

Kilis ilinde bulunan 11 eğitim kurumundan (4 lise, 7 ortaokul) 225; Gaziantep ilinde bulunan 14 eğitim kurumundan (6 lise, 8 ortaokul) 275 öğrenciden veri toplanabilmiştir. Aynı kurumlarda çalışan 25 öğretmen ile 10 okul idarecisi ve yine aynı okullarda öğrencisi bulunan 25 veli Okullarda Serbest Kıyafet Uygulaması’na yönelik görüşlerini bildirmiştir. Bu çalışmalara ek olarak 12 eğitim sendikası temsilcisinin, Okullarda Serbest Kıyafet Uygulaması’na ilişkin görüşleri alınmıştır. Bu verilerin dağılımları aşağıdaki tablolarda verilmiştir.

Tablo 3.1.’de öğrencilerin cinsiyetlerine ait veriler bulunmaktadır.

Tablo 3.1. Öğrencilerin Cinsiyetleri

Cinsiyet	N	%
Kız	295	59
Erkek	205	41
Toplam	500	100

Bu tabloya göre öğrencilerin %59’u kız , %41’i erkek öğrencidir.

Tablo 3.2.'de öğrencilerin okudukları okulların düzeyi verilmiştir.

Tablo 3.2. Öğrencilerin Okul Düzeyleri

Okul Düzeyi	N	%
Liseler	195	39
Ortaokullar	305	61
Toplam	500	100

Tabloya göre öğrencilerin %61'i ortaokul düzeyindeki bir eğitim kurumuna, %39'u lise düzeyindeki bir eğitim kurumuna devam etmektedir.

Tablo 3.3.'de öğrencilerin okudukları okul türlerine ilişkin veriler ortaya konmuştur.

Tablo 3.3. Öğrencilerin Okudukları Okul Türleri

Okul Türleri	N	%
Devlet Okulu	405	81
Özel Okul	95	19
Toplam	500	100

Tabloya göre öğrencilerin %81'i devlet okullarında, %19'u özel okullarda okumaktadırlar.

Tablo 3.4.'de öğrencilerin okullarda aldıkları başarı belgelerine ait veriler bulunmaktadır.

Tablo 3.4. Öğrencilerin Başarı Durumları

Başarı Belgeleri	N	%
Takdir	187	37,4
Teşekkür	199	39,8
Hiçbiri	114	22,8
Toplam	500	100

Tabloya göre veri toplanan öğrencilerin %37,4'ü takdir belgesi, %39,8'i teşekkür belgesi almış, %22,8'i ise herhangi bir belge almamıştır.

Tablo 3.5.'te Öğrencilerin gelir düzeyleri verilmiştir.

Tablo 3.5. Öğrencilerin Gelir Düzeyleri

Gelir Düzeyleri	N	%
Düşük	166	33,2
Orta	216	43,2
Yüksek	118	23,6
Toplam	500	100

Tabloya göre öğrencilerin %33,2'si düşük gelirlili, %43,2'si orta gelirlili, %23,6'sı ise yüksek gelirlidir.

Tablo 3.6.'da öğretmenlere ait veriler bulunmaktadır.

Tablo 3.6. Öğretmenlere Ait Veriler

Öğretmen	Cinsiyeti	Branşı	Çalıştığı yıl	Çalıştığı Çevrenin Sosyoekonomik Durumu
Ö1	Erkek	Sınıf Ö.	5-10 yıl	Yüksek Gelir
Ö2	Erkek	Rehber Ö.	10-15 yıl	Orta Gelir
Ö3	Kadın	İngilizce Ö.	5-10 yıl	Orta Gelir
Ö4	Kadın	Matematik Ö.	1-5 yıl	Orta Gelir
Ö5	Kadın	Sınıf Ö.	10-15 yıl	Orta Gelir
Ö6	Kadın	İngilizce Ö.	5-10 yıl	Düşük Gelir
Ö7	Kadın	İngilizce Ö.	1-5 yıl	Orta Gelir
Ö8	Erkek	Fen ve T. Ö.	1-5 yıl	Düşük Gelir
Ö9	Kadın	Beden E. Ö.	1-5 yıl	Orta Gelir
Ö10	Kadın	İngilizce Ö.	1-5 yıl	Düşük Gelir
Ö11	Erkek	Din K. Ö.	5-10 yıl	Düşük Gelir
Ö12	Kadın	Din K. Ö.	1-5 yıl	Düşük Gelir
Ö13	Erkek	Fen ve T. Ö.	1-5 yıl	Orta Gelir
Ö14	Erkek	İngilizce Ö.	1-5 yıl	Yüksek Gelir
Ö15	Erkek	Beden E. Ö.	10-15 yıl	Düşük Gelir
Ö16	Erkek	Rehber Ö.	1-5 yıl	Düşük Gelir
Ö17	Erkek	Tarih Ö.	15-20 yıl	Orta Gelir
Ö18	Kadın	Rehber Ö.	15-20 yıl	Orta Gelir
Ö19	Erkek	Rehber Ö.	1-5 yıl	Orta Gelir
Ö20	Kadın	Rehber Ö.	1-5 yıl	Düşük Gelir
Ö21	Erkek	Sosyal B. Ö.	1-5 yıl	Düşük Gelir
Ö22	Erkek	Sınıf Ö.	15-20 yıl	Yüksek Gelir
Ö23	Erkek	Sınıf Ö.	10-15 yıl	Yüksek Gelir
Ö24	Erkek	Beden E. Ö.	10-15 yıl	Yüksek Gelir
Ö25	Erkek	Rehber Ö.	15-20 yıl	Yüksek Gelir

Öğretmenlerin %60'ı erkek, %40'ı bayandır. %24'ü yüksek gelir seviyesinde, %40'ı orta gelir düzeyinde, %36'sı düşük gelir düzeyinde bir eğitim kurumunda çalışmaktadır. Öğretmenlerin %12'si 15-20 yıl, %20'si 10-15 yıl, %16'sı 5-10 yıl, %48'i 1-5 yıl arası çalışma deneyimine sahiptir.

Tablo 3.7.'de velilere ait veriler bulunmaktadır.

Tablo 3.7. Velilere Ait Veriler

Veli	Cinsiyet	Gelir Durumu
V1	Kadın	Düşük Gelir
V2	Kadın	Yüksek Gelir
V3	Erkek	Yüksek Gelir
V4	Kadın	Düşük Gelir
V5	Kadın	Yüksek Gelir
V6	Kadın	Yüksek Gelir
V7	Kadın	Yüksek Gelir
V8	Kadın	Yüksek Gelir
V9	Kadın	Yüksek Gelir
V10	Kadın	Yüksek Gelir
V11	Kadın	Yüksek Gelir
V12	Kadın	Yüksek Gelir
V13	Kadın	Yüksek Gelir
V14	Kadın	Orta Gelir
V15	Erkek	Orta Gelir
V16	Erkek	Düşük Gelir
V17	Erkek	Orta Gelir
V18	Erkek	Orta Gelir
V19	Erkek	Orta Gelir

V20	Kadın	Düşük Gelir
V21	Erkek	Orta Gelir
V22	Kadın	Düşük Gelir
V23	Kadın	Orta Gelir
V24	Erkek	Düşük Gelir
V25	Kadın	Orta Gelir

Tablo 3.7. devamı

Tabloya göre velilerin, %32'si erkek, %68'i bayandır. Velilerin %44'ü yüksek gelir düzeyine, %32'si orta gelir düzeyine, % 24'ü düşük gelir düzeyine sahiptir.

Tablo 3.8.'de idarecilere ait veriler bulunmaktadır.

Tablo 3.8. İdarecilere Ait Veriler

İdareciler	Cinsiyet	Çalışma Yılı	Çalıştığı Çevrenin Sosyoekonomik Durumu
İ1	Erkek	20 yıl ve üzeri	Orta Gelir
İ2	Erkek	15-20 yıl	Düşük Gelir
İ3	Erkek	10-15 yıl	Orta Gelir
İ4	Erkek	10-15 yıl	Orta Gelir
İ5	Erkek	15-20 yıl	Düşük Gelir
İ6	Erkek	10-15 yıl	Orta Gelir
İ7	Erkek	15-20 yıl	Orta Gelir
İ8	Erkek	10-15 yıl	Düşük Gelir
İ9	Erkek	10-15 yıl	Yüksek Gelir
İ10	Erkek	10-15 yıl	Düşük Gelir

Tabloya göre idarecilerin %100'ü erkektir. %60'ı 10-15 yıl, %30'u 15-20 yıl, %10'u 20 yıl ve üzeri çalışma deneyimine sahiptir. İdarecilerin %10'u yüksek gelir düzeyinde, %50'si orta gelir düzeyinde, %40'ı düşük gelir düzeyinde öğrencilerin yaşadıkları çevrelerde çalıştıklarını belirtmişlerdir.

Tablo 3.9.'da sendikacılara ait veriler bulunmaktadır.

Tablo 3.9. Sendikacılara Ait Veriler

Sendikacılar	Temsilcisi Oldukları Sendika	Cinsiyet	Çalışma Yılı
S1	Eğitim Bir Sen	Erkek	15-20 yıl
S2	Eğitim Bir Sen	Erkek	15-20 yıl
S3	Eğitim Sen	Erkek	10-15 yıl
S4	Eğitim Sen	Erkek	10-15 yıl
S5	Eğitim Sen	Erkek	15-20 yıl
S6	Eğitim Sen	Erkek	10-15 yıl
S7	Eğitim Sen	Erkek	20 yıl ve üzeri
S8	Türk Eğitim Sen	Erkek	15-20 yıl
S9	Türk Eğitim Sen	Erkek	15-20 yıl
S10	Türk Eğitim Sen	Erkek	15-20 yıl
S11	Eğitim İş	Erkek	20 yıl ve üzeri
S12	Eğitim İş	Erkek	15-20 yıl

Tabloya göre sendikacıların %25'i Türk Eğitim Sen'li, %16,6'sı Eğitim Bir Sen'li, %16,6'sı Eğitim İş'li, %41,7'si Eğitim Sen'lidir.

3.2. ARAŞTIRMANIN MODELİ

Araştırma, toplumdaki farklı kesimlerin serbest kıyafet uygulamasına yönelik tutum, değerlendirme ve tepkilerini farklı değişkenler açısından belirlemeyi amaçladığından bu araştırmada karma araştırma metodu kullanılmıştır. Karma araştırma; tek bir çalışma ya da çalışmalar dizisindeki aynı temel olgulara ilişkin nitel ve nicel veriler toplamayı, onları analiz etmeyi ve yorumlamayı içermektedir (Leech ve Onwuegbuzie, 2007). Karma araştırma ile araştırmacı araştırmasını bir diğer yöntem ile güçlendirmekte, araştırmasını daha tutarlı hale getirerek hem daha gerçekçi verilere ulaşmakta hem de araştırmasının genelliğini artırarak teori oluşturmaktadır.(Kıran B, Kıran E, 2011)

Karma araştırma deseninde kullanılan yöntemlerden biri nitel araştırmalardır. Lincoln ve Denzin'e (akt. Işıkoğlu 2005) göre nitel araştırma, araştırdığı konuya yorumlayıcı ve doğal olarak yaklaşan ve birden fazla metotta odaklanan araştırmadır. Bir konu, olay ya da bir insan veya insan grubu ilk kez inceleme altına alınıyorsa veya mevcut araştırmalar ve kuramsal bilgi birikimi yetersizse nicel araştırma yöntemi yerine nitel araştırma yöntemi seçilebilir.(Şencan,2005). Yapılan araştırmalar incelendiğinde serbest kıyafet konusunda öğrencilerle ilgili çalışmalar olduğu görülmektedir; ancak öğretmen, veli, idareci ve sendikacılarla ilgili çalışmalar sınırlıdır. O yüzden bu gruplar için nitel araştırma metodu seçilmiştir. Araştırmanın nitel bir çalışma olması ve veri toplama aracının açık uçlu sorulardan oluşması sebebiyle, elde edilen verilerin değerlendirilmesinde içerik analizi yapılarak açık kodlama yöntemine başvurulmuştur (Şimşek ve Yıldırım, 2005).

Karma araştırma deseninde kullanılan diğer metot ise nicel araştırmalardır. Nicel araştırma ise önceden hazırlanmış bir soru formuna bağlı kalınarak, sayısal yorum ve genelleme yapılabilen araştırma türüdür. Nicel çalışmalar deneysel olan ve deneysel olmayan çalışmalar olarak ayrılır. Bu çalışmada nicel yöntemlerden deneysel olmayan ilişkisel tarama modeli kullanılmıştır. İlişkisel tarama modeli genel tarama yöntemi içine giren bir yöntemdir. Genel tarama modelleri; çok sayıda elemandan oluşan bir evrende, evren hakkındaki genel yargıya varmak amacı ile evrenin tümü ya da ondan alınacak bir grup örnek ya da örneklem üzerinde yapılan

tarama düzenlemeleridir (Karasar, 2006). Bu grup içinde yer alan ilişkisel tarama modelleri ise; iki ve daha çok değişken arasındaki birlikte değişim varlığını veya derecesini belirlemeyi amaçlayan araştırma modelleri için kullanıldığından bu tür araştırmalar için uygun görülmektedir (Cohen, Manion & Morrison, 2000; Karasar, 2006).

3.3. VERİ TOPLAMA ARACININ GELİŞTİRİLMESİ

Bu araştırma ile ilgili nitel veriler araştırmacı tarafından geliştirilen yarı yapılandırılmış görüşme formu ile toplanmıştır. Form oluşturulurken uzman görüşüne başvurulmuştur ve form güvenilir bulunmuştur. Formda, öğretmen, idareci, sendikacı ve velilere çeşitli kişisel bilgileri ve okullarda serbest kıyafet uygulamasına yönelik olumlu ve olumsuz düşünceleri sorulmuştur. Öğrencilere ise serbest kıyafete ilişkin değerlendirmeleri içeren bir anket ve Okullarda Serbest Kıyafet Uygulaması'na yönelik tutumları ölçen bir ölçek geliştirilmiştir.

3.3.1. Okullarda Serbest Kıyafet Uygulaması Değerlendirme Anketi

Gerekli literatür taraması sonucunda elde edilen bilgiler dikkate alınarak araştırmacı tarafından toplam 20 maddeden oluşan bir anket oluşturulmuştur. Ölçeğin deneme formunun hazırlanması aşamasında, yazılan ifadeler için bir ölçme ve değerlendirme uzmanından ve iki alan uzmanından görüş alınmıştır. Ayrıca 15 kişilik bir gruba pilot uygulama yapılmıştır. Alınan dönütler sonucunda iki ifadeyi aynı anda içeren cümleler düzeltilerek her bir maddenin tek bir özelliği ölçmesi amaçlanmıştır. Ankette olumlu ve olumsuz ifadeler karışık olarak sıralanmıştır. Anket 5'li likert tipinde hazırlanmış olup

5:Tamamen katılıyorum, 4:Katılıyorum, 3:Kararsızım,

2:Katılmıyorum, 1:Tamamen Katılmıyorum

şeklinde derecelenmiştir. Ancak veriler yorumlanırken sorulara verilen tamamen katılıyorum ve katılıyorum cevapları ile tamamen katılmıyorum ve katılmıyorum cevapları birleştirilmiştir. Aynı zamanda anketin başına, amacı ve maddelerin yanıtlama biçimini anlatan bir yönerge ve kişisel bilgi formu konulmuştur. Anketin geçerliliği için uzman görüşüne başvurulmuş ve uzmanlar tarafından ölçeğin yüz geçerliliğinin olduğu kararı alınmıştır.

3.3.2. Okullarda Serbest Kıyafet Uygulaması Tutum Ölçeği

Öğrencilerin serbest kıyafete ilişkin tutumlarını belirlemek amacıyla geliştirilen ölçekte toplam 15 madde bulunmaktadır. Ölçeğin deneme formunun hazırlanması aşamasında, yazılan ifadeler için bir ölçme ve değerlendirme uzmanından ve iki alan uzmanından görüş alınmıştır. Ayrıca 15 kişilik bir gruba pilot uygulama yapılmıştır. Ölçek maddelerinin 9'u serbest kıyafetle ilgili olumlu, 6'sı ise serbest kıyafetle ilgili ters maddeleridir. Ölçekte olumlu ve olumsuz ifadeler karışık olarak sıralanmıştır. Ölçek 5'li likert tipinde hazırlanmış olup

5:Tamamen katılıyorum, 4:Katılıyorum, 3:Kararsızım,
2:Katılmıyorum, 1:Tamamen Katılmıyorum

şeklinde derecelenmiştir. Ölçeğe dair verilerin çözümlenmesinde temel bileşenler analizi kullanılmıştır. Temel bileşenler analizine ait değerlerin yorumlanmasından önce, bu analizin varsayımları olan örneklem büyüklüğünün yeterliği konusunda bilgi veren KMO (Kaiser-Meyer-Olkin) değeri ve değişkenler arasında korelasyon olup olmadığını test eden Barlett Testi (Barlett Test of Sphericity) sonuçları incelenmiştir. Ayrıca analizde faktör özdeğeri (eigenvalue) 1'den büyük olan faktörler dikkate alınmış ve faktör yükleri en az 0.40 olan maddeler alınarak asıl ölçek maddeleri seçilmiştir.(Field,2000). Elde edilen veriler SPSS.20 paket programı kullanılarak analiz edilmiştir.

3.3.2.1. Ölçeğin Faktör Analizi

Okullarda Serbest Kıyafet Uygulaması Tutum Ölçeği'nin faktör analizi yapılırken; faktör analizine uygun olup olmadığını tespit edebilmek için önce Kaiser-Meyer-Olkin (KMO) Testi ve Barlett Testi kullanılarak örneklem büyüklüğünün yeterliği ve normallik varsayımı kontrol edilmiştir.

Tablo3.10.'da KMO ve Barlett Küresellik Testine ilişkin istatistikler verilmektedir.

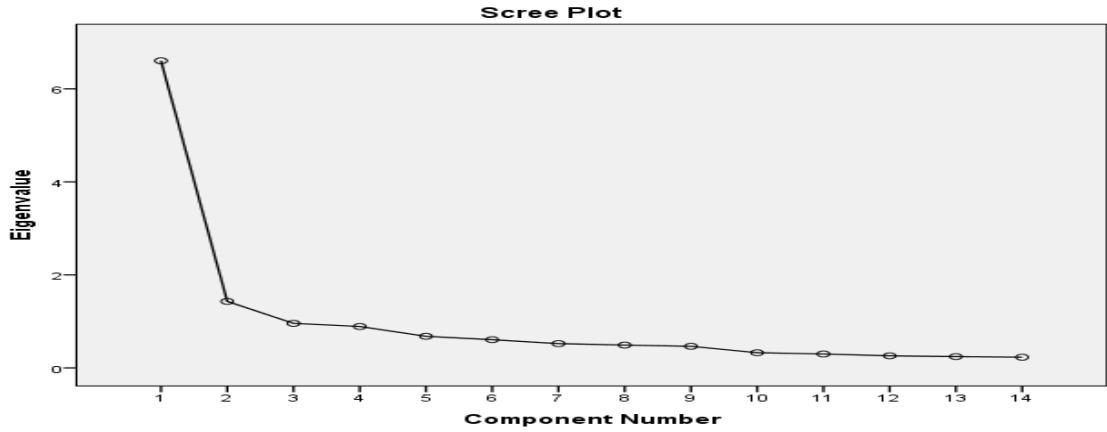
Tablo 3.10. Tutum Ölçeğinin KMO ve Barlett Testi Değerleri

Kaiser-Meyer-Olkin Measure of Sampling Adequacy.		,926
Bartlett's Test of Sphericity	Ki-kare	1675,693
	Sig.	,000

Tablo incelendiğinde analiz sonucunda elde edilen değer 0.926'dır. Bu değer, örneklem büyüklüğünün analize devam etmek için iyi düzeyde olduğunu göstermektedir (Sharma, 1996). Veri setinin normallik varsayımını karşılayıp karşılamadığı ise Barlett Küresellik Testi ile kontrol edilmiştir. Elde edilen değer, veri setinin normallik varsayımını karşıladığını göstermektedir.

Şekil 3.1.'de OSKU tutum ölçeğinin scree plot eğrisi verilmiştir.

Şekil 3.1. Okullarda Serbest Kıyafet Uygulaması Tutum Ölçeğinin Scree Plot (çizgi grafiği/Yamaç Eğim Testi) Grafiği

Grafikte de görüldüğü gibi, ikinci noktaya kadar düşüş devam etmektedir. İkinci noktadan sonra çizginin eğimi yatay bir seyre geçmektedir. Buna da dayanarak ölçeğin tek boyutlu olabileceğine karar verilmiştir.

Yapılan temel bileşenler analizi sonucunda; tek faktör altında toplanan maddelerin faktör yük değerleri incelenmiş ve faktör yük değeri 0.40'ın altında olan 8. madde ölçekten çıkarılmıştır. İki faktör altında toplanan 14 madde toplam varyansın %47,173'ünü açıklamaktadır. Temel bileşenler analizi sonucunda iki faktör altında toplanan ve ölçekte kalmasına karar verilen maddelere ait faktör yük değerleri Tablo 3.11.'de gösterilmektedir.

Tablo 3.11. Serbest Kıyafet Uygulaması Tutum Ölçeğinin Maddelerinin Faktör Yükleri

Madde	Madde Yüğü
madde15	,803
madde1	,796
madde3	,787
madde2	,786
madde6	,771
madde7	,736
madde13	,736
madde14	,722
madde4	,701
madde9	,643
madde12	,582
madde11	,527
madde10	,451
madde5	,407

Tablo 3.11. incelendiğinde en yüksek faktör değerinin, 803 en düşük faktör değerinin ise ,407 olduğu görülmüştür.

3.3.2.2. Güvenirlik Çalışması

Ölçekte her bir maddenin madde-test (toplam) korelasyon katsayıları hesaplanmıştır. 14 madde için Cronbach Alfa değeri 0,880 olarak hesaplanmıştır. Bu değer ölçeğin güvenilir olduğu şeklinde yorumlanmaktadır.(Tavşancılı;2002)

3.3.2.3. Test Tekrar Test Güvenirlik Çalışması

Uygulama 2012-2013 eğitim-öğretim yılında Gaziantep il merkezinde bulunan Vali Aksu İmam Hatip Orta Okulu'nda okuyan 85 öğrenci üzerinde yapılmıştır. Sonuçlar Tablo 3.12. 'de verilmiştir.

Tablo 3.12. Serbest Kıyafet Tutum Ölçeği Test Tekrar Test Sonuçları

		Ön Test	Son Test
Ön Test	Pearson Correlation	1	,674**
	Sig. (2-tailed)		,000
Son Test	Pearson Correlation	,674**	1
	Sig. (2-tailed)	,000	

Tabloya göre, ölçeğin ön test son test korelasyonu 0,674 olarak bulunmuştur. Araştırmalarda kullanılacak ölçme araçları için öngörülen güvenilirlik düzeyinin .70 olduğu (Tezbaşaran, 1996) dikkate alınır, test-tekrar test güvenilirlik katsayılarının bu ölçüte yakın olduğu söylenebilir.

3.3.3. Kişisel Bilgi Formu

Kişisel bilgi formu araştırmacı tarafından hazırlanmış olup öğrencilerin cinsiyeti, yaşı, gittiği okul türü, önceki dönem herhangi bir başarı belgesi alıp

almadığı, anne-babanın çalışma durumu ve aylık ortalama aile gelir düzeyleri sorulmuştur. Toplanan verilerden bazıları yorumlanırken toplanan veriler kolaylık sağlaması amacıyla kendi içinde birleştirilmiştir. Bunlar:

Yaşlar; gidilen okul düzeyine göre sınıflanmış ve 12, 13, 14, 15 yaş grubu ortaokul düzeyi, 16, 17,18 ve diğer yaşlar grubu lise düzeyi olarak kabul edilmiştir.

Okul türü; gidilen okullar devlet okulu ve özel okul başlıkları altında sınıflanmıştır. Anadolu liseleri, fen liseleri, meslek liseleri, imam hatip liseleri, ortaokullar ve imam hatip ortaokulları devlet okulları sınıfında, özel ortaokul ve özel liseler özel okul sınıfında kabul edilmiştir.

Aylık ortalama gelir düzeyi; düşük gelir, orta gelir ve yüksek gelir olarak sınıflanmıştır. 0-1000 lira arası gelir düşük gelir, 1001-3000 lira arası orta gelir, 3001 ve üzeri yüksek gelir olarak kabul edilmiştir.

3.3.4. Serbest Kıyafet Uygulaması Görüşme Formu

Öğretmen, veli, idareci ve sendikacıların serbest kıyafete yönelik tepkilerini öğrenmek amacıyla araştırmacı tarafından yarı yapılandırılmış görüşme formu hazırlanmıştır. Formda veri toplanan gruplara

- 1.Serbest kıyafet uygulamasına geçilmeli mi geçilmemeli mi?
- 2.Serbest kıyafet uygulamasının olumlu ve olumsuz yönleri nelerdir?

soruları sorulmuştur. Ayrıca öncesinde kişisel bilgiler alınmıştır. Kişisel bilgi formunda öğretmen ve idarecilerden cinsiyeti, hizmet yılı, öğretmense branşı, çalıştığı çevrenin sosyoekonomik durumu sorulmuştur. Sendika yöneticilerine ise hangi sendikaya bağlı oldukları sorulmuştur. Velilere de cinsiyeti, yaşı ve aylık ortalama gelir düzeyleri sorularak kişisel bilgileri alınmıştır.

3.4. VERİ ANALİZ YÖNTEMLERİ

Araştırmanın nitel kısmında, elde edilen verilerin değerlendirilmesinde içerik analizi yapılarak açık kodlama yöntemine başvurulmuştur. Analiz sırasında elde edilen veriler bilgisayar ortamına aktarılmış olup oluşan metinler satır satır birkaç kez okunup kodlamalar oluşturulmuştur. Daha sonra kodlar bir araya getirilerek ortak yönleri bulunmuş, böylece araştırma bulgularının ana hatlarını oluşturacak temalar (kategoriler) ortaya çıkarılmıştır. Belirlenen temalar kapsadığı kodlar ile ilişkili bir biçimde açıklanarak yorumlanmış ve araştırmanın amacı

doğrultusunda sonuçlar ortaya konulmaya çalışılmıştır. Araştırmacı yer yer yorumları ve bulguları desteklemek amacıyla görüşme metinlerinden alıntı yapmıştır. (Şimşek ve Yıldırım, 2005).

Araştırmanın nicel kısmında ise verilerin analizinde, t testi, f testi (One- Way Anova), ki-kare testi ve crosstab yöntemleri kullanılmıştır.

Ki-kare tekniği iki sınıflamalı değişken arasında anlamlı bir ilişki olup olmadığını test eder. Özellikle veri toplama aracı olarak anketin kullanıldığı çalışmaların pek çoğunda ankette yer alan soruların her birinin ayrı bir durumu betimlemeye çalıştığı ve genellikle de sorulara verilecek cevapların sınıflama ölçeğinde olduğu görülmektedir. Bu durumda çeşitli sorulara verilen cevaplar arasında ya da herhangi bir soruya ait cevaplarla, soruyu cevaplayanların kişisel özellikleri arasında ilişki olup olmadığı test edilmek istendiğinde ki-kare kullanılabilir. (Büyüköztürk,2011,ss.148-149)

Crosstab tekniği araştırmaya katılan denek ya da katılımcıların iki ya da daha çok sınıflamalı değişkene göre frekans ve yüzde dağılımını verir. Gözenekler için yüzde değerleri incelenerek değişkenler arasında ilişki olup olmadığı konusunda fikir edinilebilir. Tarama ve deneysel çalışmalarda katılımcıların sınıflamalı iki değişkene ait kişisel özellikleri betimlenmek istendiğinde crosstab (çapraz tablo) kullanılır.(Büyüköztürk,2011,s.27)

T testi ise iki ilişkisiz örneklem ortalamaları arasındaki farkın anlamlı olup olmadığını test etmek için kullanılır. Deneysel ve tarama çalışmalarında kullanılan ilişkisiz t testi katılımcıların iki ayrı alt gruptan sadece birinde bulunmasını ve orda ölçülmesini gerektiren tek faktörlü gruplar arası desenler için uygun olan bir işlemdir. (Büyüköztürk, 2011, s.40)

Tek yönlü varyans analizi, (One-Way Anova) ilişkisiz iki ya da daha çok örneklem ortalaması arasındaki farkın sıfırdan anlamlı bir şekilde farklılaşp farklılaşmadığını test etmek üzere uygulanır. (Büyüköztürk, 2011, s.48)

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM BULGULAR ve YORUM

Bu bölümde veri analizinden elde edilen bulgular sunulmuştur. Öğrencilerden toplanan veriler nicel; veli, öğretmen, idareci ve sendikacılardan toplanan veriler ise nitel verilerdir. Bulgular öğrenciler için “Serbest Kıyafet Uygulaması’na yönelik değerlendirmeler”, “Okullarda Serbest Kıyafete Uygulaması’na yönelik tutumlar”; veli, öğretmen, idareci ve sendikacılar için ise “Okullarda Serbest Kıyafet Uygulaması’na Yönelik Değerlendirmeler” başlıkları altında sunulmuştur.

4.1. ÖĞRENCİLERİN OKULLARDA SERBEST KIYAFET UYGULAMASINA YÖNELİK DEĞERLENDİRMELERİ

Okullarda Serbest Kıyafet Uygulaması’nın sonucunda, ne gibi durumlarla karşılaşılabilceği, öğrencilere anket maddelerinde verilmiş ve öğrencilerin her bir anket maddesi ile ilgili düşünceleri alınmıştır. Öğrencilerin serbest kıyafet uygulamasına ilişkin değerlendirmeleri verilirken her bir anket maddesi için ilk olarak frekans grafikleri verilmiş, daha sonra her madde için “Cinsiyete göre değerlendirmelerde anlamlı bir farklılık var mı?”, “Yaşa göre değerlendirmelerde anlamlı bir farklılık var mı?”, “Gittikleri okul türüne göre değerlendirmelerde anlamlı bir farklılık var mı?”, “Başarıya göre değerlendirmelerde anlamlı bir farklılık var mı?”, “Ortalama gelir düzeylerine göre değerlendirmelerde anlamlı bir farklılık var mı?” sorularına cevap aranmıştır.

4.1.1. Serbest Kıyafet Uygulamasına Yönelik Değerlendirmeler Frekans Tablosu

Bu bölümde her bir anket maddesine verilen cevapların frekansı, yüzdesi ve en çok tekrar eden cevap (mod), Tablo 4.1.’de verilmiştir.

Tablo 4.1. Serbest Kıyafete İlişkin Değerlendirmeler Frekans Tablosu

Madde	Katılmıyorum		Kararsızım		Katılıyorum		Mod
	N	%	N	%	N	%	
1.OSKU ile sosyoekonomik farklar daha da açığa çıkacağı için, eğitimi olumsuz etkileyeceğini düşünüyorum.	198	39,6	84	16,8	218	43,6	Katılıyorum
2.OSKU'nun okulda hoşgörü ve demokrasiyi artıracığını düşünüyorum.	215	43,0	94	18,8	191	38,2	Katılmıyorum
3.OSKU'nun okuldaki disiplin sorunlarını azaltacağını düşünüyorum.	249	49,8	82	16,4	169	33,8	Katılmıyorum
4.OSKU ile derslerde başarımın artacağını düşünüyorum.	232	46,4	93	18,6	175	35	Katılmıyorum
5.OSKU'nun öğrenciler arasında bir kıyafet yarışı başlatacağını düşünüyorum.	235	47	36	7,2	229	45,8	Katılmıyorum
6.OSKU yüzünden öğrencilerin aileleri ile çatışacağını düşünüyorum.	216	43,2	82	16,4	202	40,4	Katılmıyorum
7.OSKU sayesinde öğrenciler okula gelmeyi daha çok isteyeceklerdir.	157	31,4	103	20,6	248	48	Katılıyorum
8. OSKU ile okula devamsızlığının azalacağını düşünüyorum.	218	43,6	95	19	187	37,4	Katılmıyorum
9.Formaların (tek tip kıyafetlerin), yaratıcılığı engellediğini düşünüyorum.	185	37,0	111	22,2	204	40,8	Katılıyorum
10.OSKU yüzünden benle dalga geçebileceği endişesi taşıyorum.	188	37,6	67	13,4	245	49,0	Katılıyorum
11.OSKU başlatıldığında kıyafet alabilmek için harcamalarımın kısım zorunda kalabilirim.	201	40,2	77	15,4	221	44,2	Katılıyorum
12.OSKU başlatıldığında kıyafet alabilmek için okul dışında bir işte çalışabilirim.	186	37,2	61	12,2	253	50,6	Katılıyorum
13.OSKU ile okul dışından öğrenciler okula girip sorun çıkarabilir.	198	39,6	60	12,0	242	48,4	Katılıyorum
14.OSKU sonucunda okulların güvenlik problemlerinin artacağını düşünüyorum.	211	42,2	64	12,8	224	44,8	Katılıyorum
15.OSKU ile kendimi daha özgür hissediyorum.	139	27,8	72	14,4	288	57,6	Katılıyorum
16.OSKU ile okula hazırlanmak için daha çok zaman harcayacağımı düşünüyorum.	221	44,2	50	10,0	229	45,8	Katılıyorum
17.OSKU ile okulda acayip yahut açık seçik kıyafetler yüzünden dikkatimin dağılacağını düşünüyorum.	189	37,8	76	15,2	234	46,8	Katılıyorum
18.OSKU ile dış görünümümün daha fazla memnun kalacağım.	160	32,0	104	20,8	236	47	Katılıyorum
19.OSKU yüzünden okullarda hırsızlık olaylarının artacağını düşünüyorum.	191	38,2	88	17,6	221	44,2	Katılıyorum
20.OSKU yüzünden arkadaşlarına göre iyi giyinemeyen öğrencilerin kıskançlık ve eksiklik yaşayacağını düşünüyorum.	215	43,0	53	10,6	232	46,4	Katılıyorum

Bu tabloya göre öğrenciler;

“OSKU ile sosyoekonomik farklar daha da açığa çıkacağı için, eğitimi olumsuz etkileyeceğini düşünüyorum.” maddesine %43,6 katılmış, %39,6 katılmamış,%16, 8 kararsız kalmıştır. Öğrencilerin çoğu bu maddeye katıldıklarını ifade etmişlerdir.

“OSKUnun okulda hoşgörü ve demokrasiyi artıracaklarını düşünüyorum.” maddesine %43’ü katılmamış, %18,8’i kararsız kalmış, %38,2’si katılmıştır. Öğrencilerin çoğu bu maddeye katılmadıklarını ifade etmişlerdir.

“OSKU’nun okuldaki disiplin sorunlarını azaltacağını düşünüyorum.” maddesine %49,8’i katılmamış, %16,4’ü kararsız kalmış, 33,8’i katılmıştır. Öğrencilerin çoğu bu maddeye katılmadıklarını ifade etmişlerdir.

“OSKU ile derslerde başarımın artacağını düşünüyorum.” maddesine %46,4’ü katılmamış, %18,6’sı kararsız kalmış,%35’i katılmıştır. Öğrencilerin çoğu bu maddeye katılmadıklarını ifade etmişlerdir.

“OSKU’nun öğrenciler arasında bir kıyafet yarışı başlatacağını düşünüyorum.” Maddesine öğrencilerin %47’si katılmamış, %7,2’si kararsız kalmış, %45,8’i katılmıştır. Öğrencilerin çoğu bu maddeye katılmadıklarını ifade etmişlerdir. Ancak bu maddede katılan öğrencilerin sayısı da oldukça yakındır

“OSKU yüzünden öğrencilerin aileleri ile çatışacağını düşünüyorum.” maddesine öğrencilerin %43,2’si katılmamış, %16,4’ü kararsız kalmış,%40,4’ü katılmıştır. . Öğrencilerin çoğu bu maddeye katılmadıklarını ifade etmişlerdir. Ancak bu maddede katılan öğrencilerin sayısı da katılmayanlara oldukça yakındır

“OSKU sayesinde öğrenciler okula gelmeyi daha çok isteyeceklerdir.” maddesine öğrencilerin %31,4’ü katılmamış, %20,6’sı kararsız kalmış, %48’i katılmıştır. Öğrencilerin çoğu bu maddeye katıldıklarını ifade etmişlerdir.

“OSKU ile okula devamsızlığının azalacağını düşünüyorum.” maddesine öğrencilerin%43,6’sı katılmamış, %16,4’ü kararsız kalmış, %37,4’ü katılmıştır. Öğrencilerin çoğu bu maddeye katılmadıklarını ifade etmişlerdir.

“Formaların(tek tip kıyafetlerin), yaratıcılığı engellediğini düşünüyorum.” maddesine öğrencilerin %37’si katılmamış, %22,2’si kararsız kalmış, %40,8’i katılmıştır. . Öğrencilerin çoğu bu maddeye katıldıklarını ifade etmişlerdir.

“OSKU yüzünden benle dalga geçilebileceği endişesi taşıyorum.” maddesine öğrencilerin %37,6’sı katılmamış,%13,4’ü kararsız kalmış, %49’u katılmıştır. Öğrencilerin nerdeyse yarısı bu maddeye katıldıklarını ifade etmişlerdir.

“OSKU başlatıldığında kıyafet alabilmek için harcamalarımın kısmak zorunda kalabilirim.” maddesine öğrencilerin %40,2’si katılmamış,%15,4’ü kararsız kalmış, %44,2’si katılmıştır. Öğrencilerin çoğu bu maddeye katıldıklarını ifade etmişlerdir.

“OSKU başlatıldığında kıyafet alabilmek için okul dışında bir işte çalışabilirim.” maddesine öğrencilerin%37,2’si katılmamış,%12,2’si kararsız kalmış,% 50,6’sı katılmıştır. Öğrencilerin çoğu bu maddeye katıldıklarını ifade etmişlerdir.

“OSKU ile okul dışından öğrenciler okula girip sorun çıkarabilir.” maddesine öğrencilerin %39,6’sı katılmamış, %12’si kararsız kalmış,%48,4’ü katılmıştır. Öğrencilerin çoğu bu maddeye katıldıklarını ifade etmişlerdir.

“OSKU sonucunda okulların güvenlik problemlerinin artacağını düşünüyorum.” maddesine öğrencilerin %42,2’si katılmamış,%12,8’i kararsız kalmış, %44,8’i katılmıştır. Öğrencilerin çoğu bu maddeye katıldıklarını ifade etmişlerdir. Ancak katılmayan öğrencilerin oranı katılan öğrencilere oldukça yakındır.

“OSKU ile kendimi daha özgür hissediyorum.” maddesine öğrencilerin %27,8’i katılmamış, %14,4’ü kararsız kalmış,%57,6’sı katılmıştır. Öğrencilerin yarısından çoğu bu maddeye katıldıklarını ifade etmişlerdir.

“OSKU ile okula hazırlanmak için daha çok zaman harcayacağımı düşünüyorum.” maddesine öğrencilerin %44,2’si katılmamış, %10’u kararsız kalmış, %45,8’i katılmıştır. Öğrencilerin çoğu bu maddeye katıldıklarını ifade etmişlerdir. Ancak katılmayan öğrencilerin oranı katılan öğrencilere oldukça yakındır.

“OSKU ile okulda acayip yahut açık seçik kıyafetler yüzünden dikkatimin dağılacağını düşünüyorum.” maddesine öğrencilerin %37,8’i katılmamış, %15,2’si kararsız kalmış, %46,8’i katılmıştır. Öğrencilerin çoğu bu maddeye katıldıklarını ifade etmişlerdir.

“OSKU ile dış görünümümün daha fazla memnun kalacağım.” maddesine öğrencilerin %32’si katılmamış,%20,8’i kararsız kalmış,%47’si katılmıştır. Öğrencilerin çoğu bu maddeye katıldıklarını ifade etmişlerdir.

“OSKU yüzünden okullarda hırsızlık olaylarının artacağını düşünüyorum.” maddesine öğrencilerin %38,2’si katılmamış, %17,6’sı kararsız kalmış, %44,2’si katılmıştır. Öğrencilerin çoğu bu maddeye katıldıklarını ifade etmişlerdir.

“OSKU yüzünden arkadaşlarına göre iyi giyinemeyen öğrencilerin kıskançlık ve eksiklik yaşayacağını düşünüyorum.” maddesine öğrencilerin %43’ü katılmamış, %10,6’sı kararsız, %46,4’ü katılmıştır. . Öğrencilerin çoğu bu maddeye katıldıklarını ifade etmişlerdir. Ancak katılmayan öğrencilerin oranı katılan öğrencilere oldukça yakındır.

4.1.2. Serbest Kıyafet Uygulaması Değerlendirme Maddelerinin Cinsiyete Göre Değerlendirilmesi

Okullarda Serbest Kıyafet Uygulaması’na ilişkin değerlendirmelerde kız ve erkeklerin verdikleri cevaplarda anlamlı bir farklılık var mı sorusunun cevapları aşağıdaki tabloda verilmiştir. Tabloda kız ve erkeklerin verdikleri cevapların frekansları, yüzdeleri ve ki-kare değerleri verilmiştir.

Tablo 4.2. Serbest Kıyafet Uygulaması Değerlendirme Maddelerinin Cinsiyete Göre Değerlendirilmesi

Madde	Cinsiyet	Katılmıyorum		Kararsızım		Katılıyorum		X ²
		N	%	N	%	N	%	
1.OSKU ile sosyoekonomik farklar daha da açığa çıkacağı için bunun eğitimi olumsuz etkileyeceğini düşünüyorum.	Kız	135	27,0	49	9,8	111	22,2	12,803**
	Erkek	63	12,6	35	7,0	107	21,4	
	Toplam	198	39,6	84	16,8	218	43,6	
2. OSKU’nun okulda hoşgörü ve demokrasiyi artıracığını düşünüyorum.	Kız	141	28,2	51	10,2	103	20,6	6,757*
	Erkek	74	14,8	43	8,6	88	17,6	
	Toplam	215	43,0	94	18,8	191	38,2	
3. OSKU’nun okuldaki disiplin sorunlarını azaltacağını düşünüyorum.	Kız	150	30,0	43	8,6	102	20,4	1,746
	Erkek	99	19,8	39	7,8	67	13,4	
	Toplam	249	49,8	82	16,4	169	33,8	
4. OSKU ile derslerde başarımın artacağını düşünüyorum.	Kız	149	29,8	59	11,8	87	17,4	9,613**
	Erkek	83	16,6	34	6,8	88	17,6	
	Toplam	232	45,4	83	18,6	175	35,0	
5 OSKU’nun öğrenciler arasında bir kıyafet yarışı başlatacağını düşünüyorum.	Kız	154	30,8	22	4,4	119	23,8	8,896*
	Erkek	81	16,2	14	2,8	110	22,0	
	Toplam	235	47,0	36	7,2	229	45,8	
6. OSKU yüzünden öğrencilerin aileleri ile çatışacağını düşünüyorum.	Kız	140	28,0	49	9,8	106	21,2	6,594*
	Erkek	76	15,2	33	6,6	96	19,2	
	Toplam	216	43,2	82	16,4	202	40,4	
7. OSKU sayesinde öğrenciler okula gelmeyi daha çok isteyeceklerdir.	Kız	106	21,2	75	15,0	114	22,8	25,955**
	Erkek	51	10,2	28	5,6	126	25,2	
	Toplam	157	31,4	103	20,6	240	48,0	
8. OSKU ile okul devamsızlığının azalacağını düşünüyorum.	Kız	146	29,2	55	11,0	94	18,8	11,671*
	Erkek	72	14,4	40	8,0	93	18,6	
	Toplam	218	43,6	95	19,0	187	37,4	
9. Formaların (tek tip kıyafetlerin), yaratıcılığı engellediğini düşünüyorum.	Kız	121	24,2	62	12,4	112	22,4	5,008
	Erkek	64	12,8	49	9,8	92	18,4	
	Toplam	185	37,0	111	22,2	204	40,8	
10. OSKU yüzünden benimle dalga geçilebileceği endişesi taşıyorum.	Kız	99	19,8	41	8,2	155	31,0	5,100
	Erkek	89	17,8	26	5,2	90	18,0	
	Toplam	188	37,6	67	13,4	245	49,0	
11. OSKU başlatıldığında kıyafet alabilmek için	Kız	125	25,0	41	8,2	129	25,8	1,972
	Erkek	76	15,2	36	7,2	93	18,6	

harcamalarımın kısmak zorunda kalabiliyorum	Toplam	201	40,2	77	15,4	222	44,4	
12. OSKU başlatıldığında kıyafet alabilmek için okul dışında bir işte çalışabiliyorum.	Kız	98	19,6	35	7,0	162	32,4	5,778
	Erkek	88	17,6	26	5,2	91	18,2	
	Toplam	186	37,2	61	12,2	253	50,6	
13. OSKU ile okul dışından öğrenciler okula girip sorun çıkarabilir.	Kız	129	25,8	35	7,0	131	26,2	5,479
	Erkek	69	13,8	35	5,0	111	22,2	
	Toplam	198	39,6	60	13,0	242	48,4	
14 OSKU sonucunda okulların güvenlik problemlerinin artacağını düşünüyorum.	Kız	134	26,8	37	7,4	124	24,8	2,818
	Erkek	78	15,6	27	5,4	100	20,0	
	Toplam	211	42,4	64	12,8	224	44,8	
15. OSKU ile kendimi daha özgür hissediyorum.	Kız	91	18,2	45	9,0	159	31,8	4,160
	Erkek	49	9,8	27	5,4	129	25,8	
	Toplam	140	28,0	72	14,4	288	57,6	
16. OSKU ile okula hazırlanmak için daha çok zaman harcayacağımı düşünüyorum.	Kız	133	26,6	29	5,8	133	26,6	,228
	Erkek	88	17,6	21	4,2	96	19,2	
	Toplam	221	44,2	50	10,0	229	45,8	
17. OSKU ile okulda acayip yahut açık seçik kıyafetler yüzünden dikkatimin dağılacağını düşünüyorum.	Kız	117	23,4	46	9,2	132	26,4	1,244
	Erkek	73	14,6	30	6,0	102	20,4	
	Toplam	190	38,0	76	15,2	234	46,8	
18. OSKU ile dış görünümümünden daha fazla memnun kalacağım.	Kız	94	18,8	66	13,2	135	27,0	1,175
	Erkek	66	13,2	38	7,6	101	20,2	
	Toplam	160	32,0	104	20,8	236	47,2	
19. OSKU yüzünden okullarda hırsızlık olaylarının artacağını düşünüyorum.	Kız	113	22,6	56	11,2	126	25,2	1,145
	Erkek	78	15,6	32	6,4	95	19,0	
	Toplam	191	38,2	88	17,6	221	44,2	
20.OSKU yüzünden arkadaşlarına göre iyi giyinemeyen öğrencilerin kıskançlık ve eksiklik duygusu yaşayacağımı düşünüyorum.	Kız	145	29,0	28	5,6	122	24,4	11,113*
	Erkek	70	14,0	25	5,0	110	22,0	
	Toplam	215	43,0	53	10,6	232	46,4	

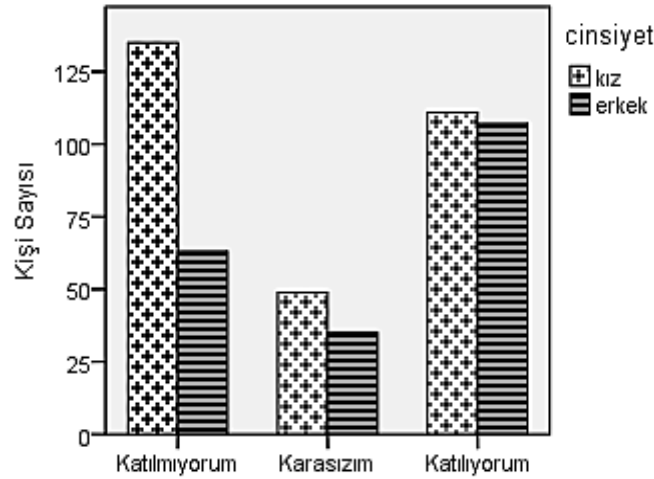
Tablo4.2. devamı

*0,05 düzeyinde anlamlılık ifade eder.

**0,01 düzeyinde anlamlılık ifade eder.

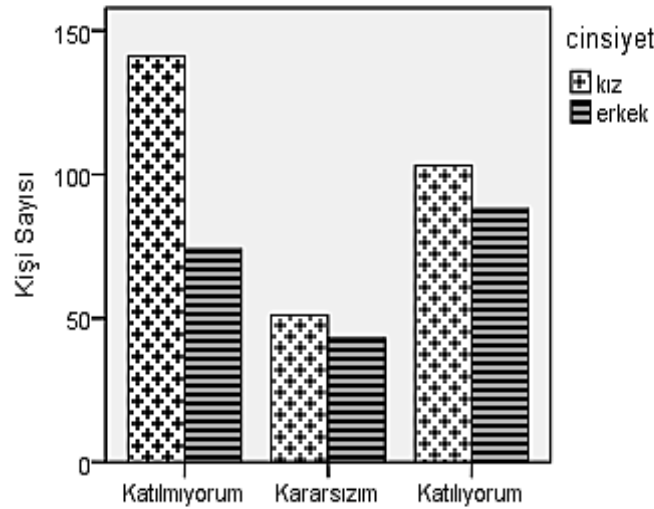
Tabloya göre 1, 2, 4, 5, 6, 7, 8 ve 20. Maddelerde kız ve erkeklerin verdikleri cevaplarda anlamlı bir farklılık vardır. Bu maddeler;

“OSKU ile sosyoekonomik farklar daha da açığa çıkacağı için eğitimi olumsuz etkileyeceğini düşünüyorum.” maddesine kızların çoğu katılmazken erkeklerin çoğu bu maddeye katılmıştır.

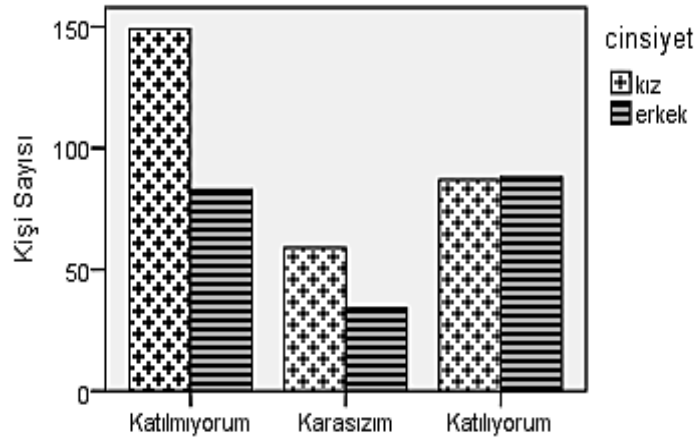
Grafik 4.1. Birinci Maddeye Kız ve Erkeklerin Verdikleri Cevaplar

“OSKU’nun okulda hoşgörüyü ve demokrasiyi artıracığını düşünüyorum.” maddesine kızların çoğu katılmazken erkeklerin çoğu bu maddeye katılmıştır.

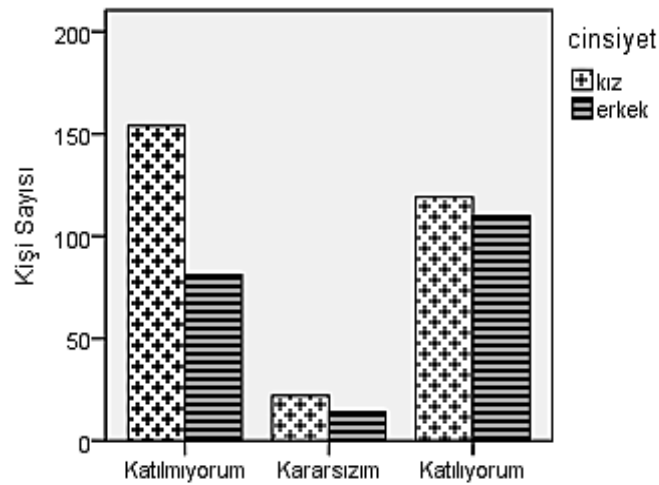
Grafik 4.2. İkinci Maddeye Kız ve Erkeklerin Verdikleri Cevaplar

“OSKU ile derslerde başarımın artacağını düşünüyorum” maddesine “katılmıyorum” cevabı veren kızların sayısı erkeklerin sayısının yaklaşık 2 katıdır. Bu maddeye kızların çoğu katılmamış, erkeklerin çoğu katılmıştır.

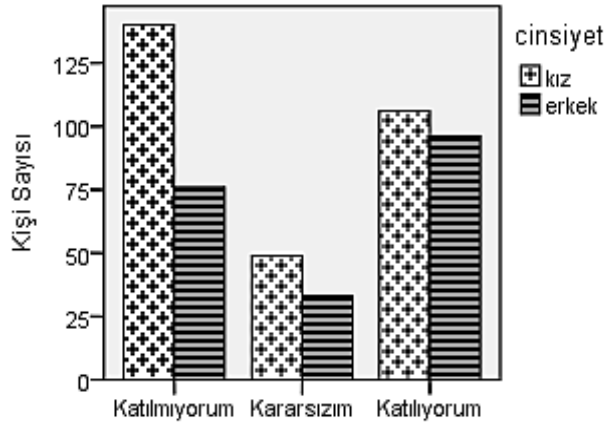
Grafik 4.3. Dördüncü Maddeye Kız ve Erkeklerin Verdikleri Cevaplar

“OSKU’nun öğrenciler arasında bir kıyafet yarışı başlatacağını düşünüyorum.” maddesine “katılmıyorum” cevabı veren kızların sayısı erkeklerin sayısının yaklaşık 2 katıdır. Bu maddeye kızların çoğu katılmamış, erkeklerin çoğu katılmıştır.

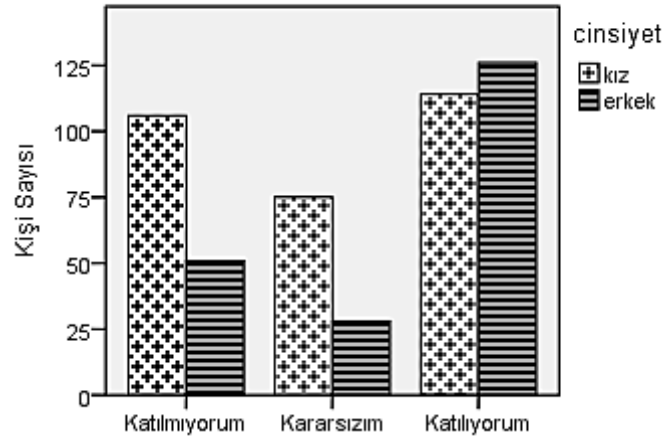
Grafik 4.4. Beşinci Maddeye Kız ve Erkeklerin Verdikleri Cevaplar

“OSKU yüzünden öğrencilerin aileleri ile çatışacağını düşünüyorum.” maddesine kızların çoğu katılmazken erkeklerin çoğu bu maddeye katılmıştır.

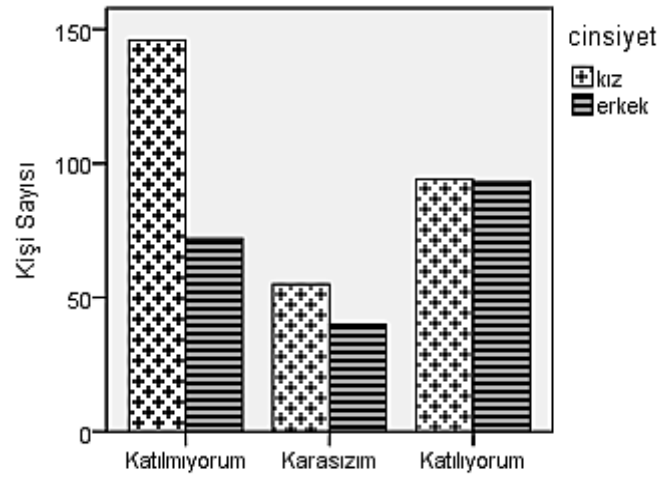
Grafik 4.5. Altıncı Maddeye Kız ve Erkeklerin Verdikleri Cevaplar

“OSKU sayesinde öğrenciler okula gelmeyi daha çok isteyeceklerdir.” maddesine kızlar da erkeklerde “katılıyorum” yanıtını çoğunlukla vermişlerdir. Ancak kızlarda bu maddeye katılmayanların sayısı erkek öğrencilerde katılmayanlara göre oldukça fazladır. Kızlarda katılan ve katılmayan öğrenci sayısı birbirine çok yakındır.

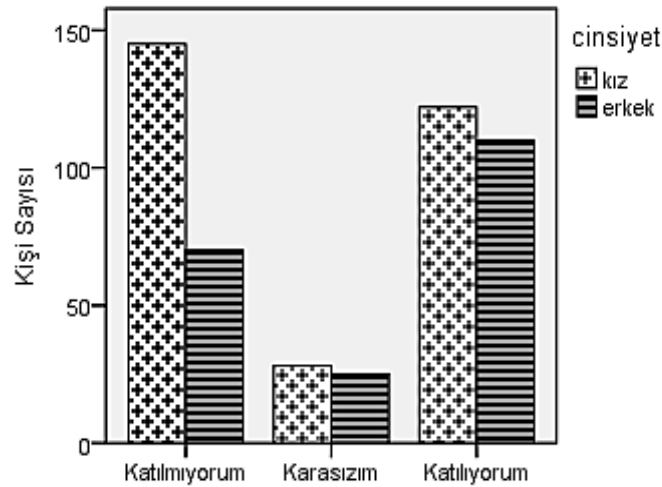
Grafik 4.6. Yedinci Maddeye Kız ve Erkeklerin Verdikleri Cevaplar

“OSKU ile okula devamsızlığın azalacağını düşünüyorum” maddesine kızların “katılmıyorum” derken erkeklerin çoğu “katılıyorum” demiştir. Bu maddede “katılıyorum” yanıtına verilen cevaplar kız ve erkeklerde hemen hemen aynıdır; ancak “katılmıyorum” cevabına verilen cevaplarda kızların sayısı erkeklerden oldukça fazladır.

Grafik 4.7. Sekizinci Maddeye Kız ve Erkeklerin Verdikleri Cevaplar

“OSKU yüzünden arkadaşlarına göre iyi giyinemeyen öğrencilerin kıskançlık ve eksiklik yaşayacağını düşünüyorum.” maddesine kızların çoğu katılmış, erkeklerin çoğu katılmamıştır.

Grafik 4.8. Yirminci Maddeye Kız ve Erkeklerin Verdikleri Cevaplar

4.1.3. Serbest Kıyafet Uygulaması Değerlendirme Maddelerinin Okul Düzeyine (Yaş) Göre Değerlendirilmesi

Okullarda Serbest Kıyafet Uygulaması'na ilişkin değerlendirmelerde öğrencilerin verdikleri cevaplarda okul düzeylerine göre anlamlı bir farklılık var mı sorusunun cevapları aşağıdaki tabloda verilmiştir. Tabloda öğrencilerin verdikleri cevapların okul düzeyine göre frekansları, yüzdeleri ve ki-kare değerleri verilmiştir.

Tablo 4.3. Serbest Kıyafet Uygulaması Değerlendirme Maddelerinin Okul Düzeyine Göre Değerlendirilmesi

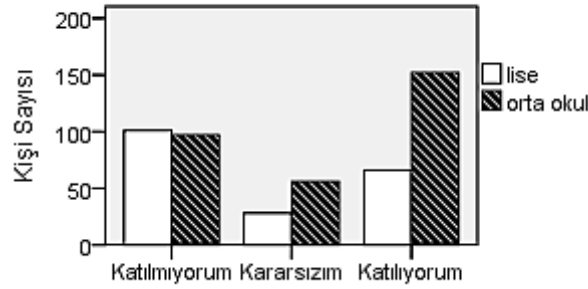
Madde	Okul Düzeyi	Katılmıyorum		Kararsızım		Katılıyorum		X ²
		N	%	N	%	N	%	
1. OSKU ile sosyoekonomik farklar daha da açığa çıkacağı için, eğitimi olumsuz etkileyeceğini düşünüyorum.	Liseler	101	20,2	28	5,6	66	13,2	22,114**
	Ortaokullar	97	19,4	56	11,2	152	30,4	
	Toplam	198	39,6	84	16,8	218	43,6	
2. OSKU 'nun okulda hoşgörü ve demokrasiyi artıracığını düşünüyorum.	Liseler	86	17,2	35	7,0	74	14,8	,219
	Ortaokullar	129	25,8	59	11,8	117	23,4	
	Toplam	215	43,0	94	18,8	191	38,2	
3. OSKU 'nun okuldaki disiplin sorunlarını azaltacağını düşünüyorum.	Liseler	101	20,2	29	5,8	65	13,0	,731
	Ortaokullar	148	29,6	53	10,6	104	20,8	
	Toplam	249	49,8	82	16,4	169	33,8	
4. OSKU ile derslerde başarımın artacağını düşünüyorum.	Liseler	102	20,4	40	8,0	53	10,6	8,619*
	Ortaokullar	130	26,0	53	10,6	122	24,4	
	Toplam	232	46,4	93	18,6	175	35,0	
5. OSKU 'nun öğrenciler arasında bir kıyafet yarışı başlatacağını düşünüyorum.	Liseler	110	22,0	16	3,2	69	13,8	14,043**
	Ortaokullar	125	25,0	20	4,0	160	32,0	
	Toplam	235	47,0	36	7,2	229	45,8	
6 OSKU yüzünden öğrencilerin aileleri ile çatışacağını düşünüyorum.	Liseler	102	20,4	28	5,6	65	13,0	10,902**
	Ortaokullar	114	22,8	54	10,8	137	27,4	
	Toplam	216	43,2	82	16,4	202	40,4	
7. OSKU sayesinde öğrenciler okula gelmeyi daha çok isteyeceklerdir.	Liseler	79	15,8	49	9,8	67	13,4	24,029**
	Ortaokullar	78	15,6	54	10,8	173	34,6	
	Toplam	157	31,4	103	20,6	240	48,0	
8. OSKU ile okula devamsızlığının azalacağını düşünüyorum.	Liseler	113	22,6	33	6,6	49	9,8	28,693**
	Ortaokullar	105	21,0	62	12,4	138	27,6	
	Toplam	218	43,6	95	19,0	187	37,4	
9. Formaların (tek tip kıyafetlerin), yaratıcılığı engellediğini düşünüyorum.	Liseler	86	17,2	37	7,4	72	14,4	7,034*
	Ortaokullar	99	19,8	74	14,8	132	26,4	
	Toplam	185	37,0	111	22,2	204	40,8	
10. OSKU yüzünden benle dalga geçilebileceği endişesi taşıyorum.	Liseler	69	13,8	19	3,8	107	21,4	5,856
	Ortaokullar	119	23,8	48	9,6	138	27,6	
	Toplam	188	37,6	67	13,4	245	49,0	
11. OSKU başladığında kıyafet alabilmek için harcamalarımın kısmak zorunda kalabilirim	Liseler	87	17,4	18	3,6	90	18,0	9,672**
	Ortaokullar	114	22,8	59	11,8	132	26,4	
	Toplam	201	40,2	77	15,4	222	44,4	
12. OSKU başladığında kıyafet alabilmek için okul dışında bir işte çalışabilirim.	Liseler	54	10,8	25	5,0	116	23,2	12,859**
	Ortaokullar	132	26,4	36	7,2	137	27,4	
	Toplam	186	37,2	61	12,2	253	50,6	
13. OSKU ile okul dışından öğrenciler okula girip sorun çıkarabilir.	Liseler	94	18,8	21	4,2	80	16,0	9,973**
	Ortaokullar	104	20,8	39	7,8	162	32,4	
	Toplam	198	39,6	60	12,0	242	48,4	
14. OSKU sonucunda okulların güvenlik problemlerinin artacağını düşünüyorum.	Liseler	96	19,2	25	5,0	74	14,8	6,867*
	Ortaokullar	116	23,2	39	7,8	150	30,0	
	Toplam	212	42,4	64	12,8	224	44,8	
15. OSKU ile kendimi daha özgür hissediyorum.	Liseler	51	10,2	30	6,0	114	22,8	,646
	Ortaokullar	89	17,8	42	8,4	174	34,8	
	Toplam	140	28,0	72	14,4	288	57,6	
16. OSKU ile okula hazırlanmak için daha çok zaman harcayacağımı düşünüyorum.	Liseler	93	18,6	15	3,0	87	17,4	2,682
	Ortaokullar	128	25,6	35	7,0	142	28,4	
	Toplam	221	44,2	50	10,0	229	45,8	
17. OSKU ile okulda acayip yahut açık seçik kıyafetler yüzünden dikkatimin dağılacığını düşünüyorum.	Liseler	91	18,2	25	5,0	79	15,8	10,209**
	Ortaokullar	99	19,8	51	10,2	155	31,0	
	Toplam	190	38,0	76	15,2	234	46,8	
18. OSKU ile dış görünümümünden daha fazla memnun kalacağım.	Liseler	59	11,8	41	8,2	95	19,0	,468
	Ortaokullar	101	20,2	63	12,6	141	28,2	
	Toplam	160	32,2	104	20,8	236	47,2	
19. OSKU yüzünden okullarda hırsızlık olaylarının artacağını düşünüyorum.	Liseler	70	14,0	39	7,8	86	17,2	1,491
	Ortaokullar	121	24,2	49	9,8	135	27,0	
	Toplam	191	38,2	88	17,6	221	44,2	
20. OSKU yüzünden arkadaşlarına göre iyi giyinemeyen öğrencilerin kıskançlık ve eksiklik yaşayacağını düşünüyorum.	Liseler	99	19,8	29	5,8	67	13,4	19,979**
	Ortaokullar	116	23,2	24	4,8	165	33,0	
	Toplam	215	43,0	53	10,6	232	46,4	

*0,05 düzeyinde anlamlılık ifade eder.

**0,01 düzeyinde anlamlılık ifade eder.

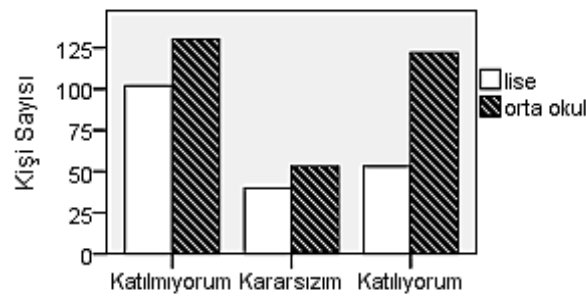
Bu tabloya göre 1, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 11, 12, 13, 14, 17 ve 20. maddelerde okul düzeyine göre anlamlı bir farklılık vardır. Bu maddeler;

“OSKU ile sosyoekonomik farklar daha da açığa çıkacağı için, eğitimi olumsuz etkileyeceğini düşünüyorum.” maddesine liselerin çoğu katılmazken, ortaokulların çoğu katılmıştır.

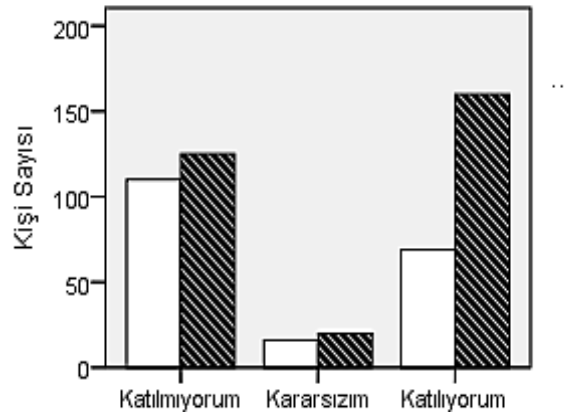
Grafik 4.9. Birinci Maddeye Lise ve Ortaokulların Verdikleri Cevaplar

“OSKU ile derslerde başarımın artacağını düşünüyorum.” maddesine liselerin de ortaokulların da çoğu katılmamıştır. Ancak bu maddeye katılan ortaokul öğrencilerinin sayısı lise öğrencilerinin sayısının iki katından fazladır. Ayrıca ortaokullarda bu maddeye katılan ve katılmayan öğrenci sayısı birbirine çok yakındır.

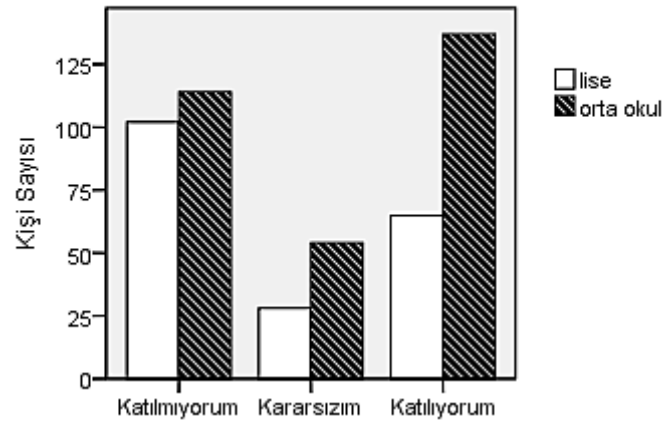
Grafik 4.10. Dördüncü Maddeye Lise ve Ortaokulların Verdikleri Cevaplar

“OSKU’nun öğrenciler arasında bir kıyafet yarışı başlatacağını düşünüyorum.” maddesine liselerin çoğu katılmazken, ortaokulların çoğu katılmıştır.

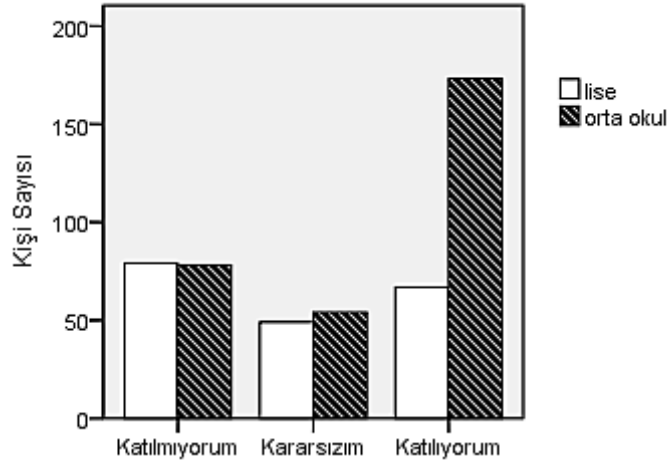
Grafik 4.11. Beşinci Maddeye Lise ve Ortaokulların Verdikleri Cevaplar

“OSKU yüzünden öğrencilerin aileleri ile çatışacağını düşünüyorum.” maddesine liselerin çoğu katılmazken, ortaokulların çoğu katılmaktadır.

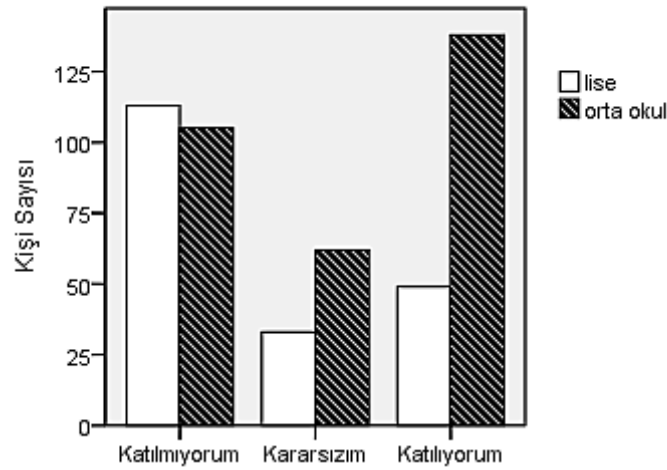
Grafik 4.12. Altıncı Maddeye Lise ve Ortaokulların Verdikleri Cevaplar

“OSKU sayesinde öğrenciler okula gelmeyi daha çok isteyeceklerdir.” maddesine liselerin çoğu katılmazken ortaokulların çoğu katılmıştır. Ancak liselerde katılmıyorum ve katılıyorum cevapları birbirine çok yakındır. Ortaokullarda ise katılıyorum cevabı katılmıyorum cevabının nerdeyse iki katı kadar söylenmiştir.

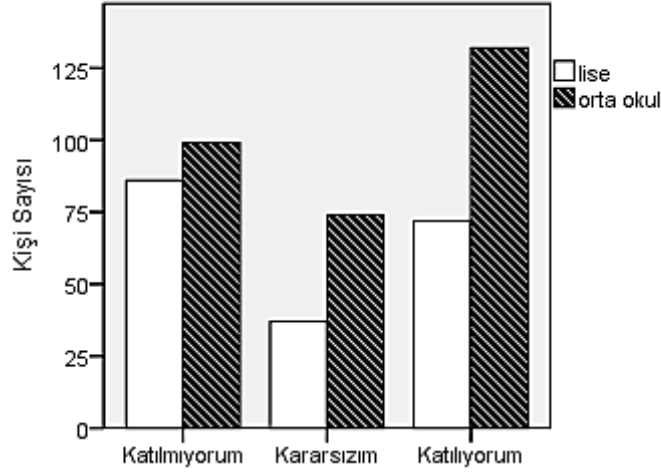
Grafik 4.13. Yedinci Maddeye Lise ve Ortaokulların Verdikleri Cevaplar

“OSKU ile okula devamsızlığın azalacağını düşünüyorum.” maddesine liselerin çoğu katılmazken, ortaokulların çoğu katılmaktadır. Bu maddeye katılmayan liselerin sayısı ile ortaokulların sayısı birbirine çok yakındır; ancak katılan ortaokulların sayısı liselerin sayısından oldukça fazladır.

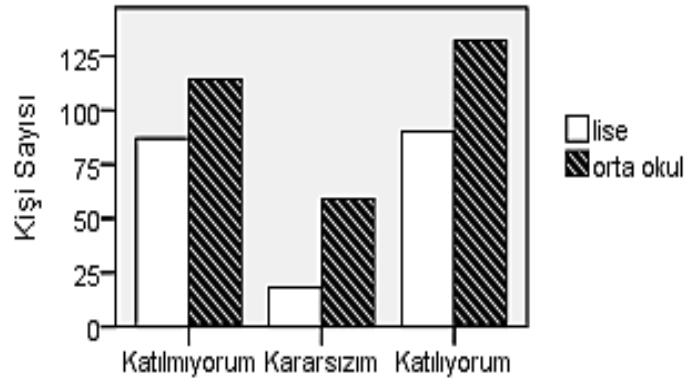
Grafik 4.14. Sekizinci Maddeye Lise ve Ortaokulların Verdikleri Cevaplar

“Formaların(tek tip kıyafetlerin) yaratıcılığı engellediğini düşünüyorum.” maddesine liselerin çoğu katılmazken, ortaokulların çoğu katılmaktadır. Ancak liselerde katılmıyorum ve katılıyorum cevapları birbirine yakındır. Ayrıca bu maddeye katılan ortaokulların sayısı liselerin sayısından oldukça fazladır.

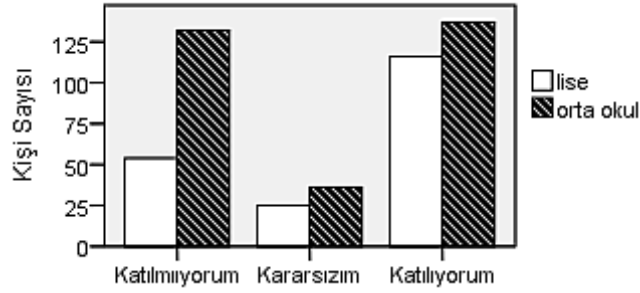
Grafik 4.15. Dokuzuncu Maddeye Lise ve Ortaokulların Verdikleri Cevaplar

“OSKU başladığında kıyafet alabilmek için harcamalarımın kısmak zorunda kalabilirim.” maddesine liseler katılıyorum ve katılmıyorum cevabını aynı oranda vermişlerdir. Ortaokullarda katılıyorum cevabı daha çok verilmiştir. Katılıyorum ve kararsızım cevabı ortaokullarda, liselere göre oldukça fazla söylenmiştir.

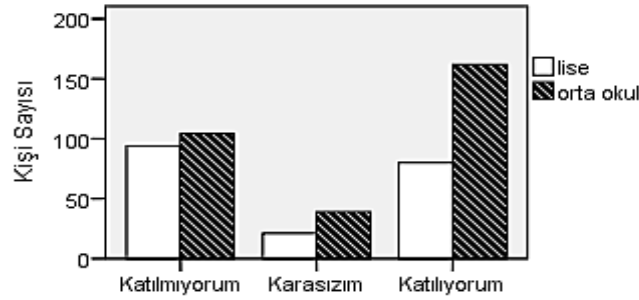
Grafik 4.16. On Birinci Maddeye Lise ve Ortaokulların Verdikleri Cevaplar

“OSKU başladığında kıyafet alabilmek için okul dışında bir işte çalışabilirim.” maddesine liseler çoğunlukla katılıyorum cevabını vermişlerdir. Ortaokullarda katılıyorum ve katılmıyorum cevabı birbirine çok yakın olsa da katılıyorum cevabı daha fazla söylenmiştir. Katılmıyorum cevabını ortaokullar liselere göre daha fazla kullanmışlardır.

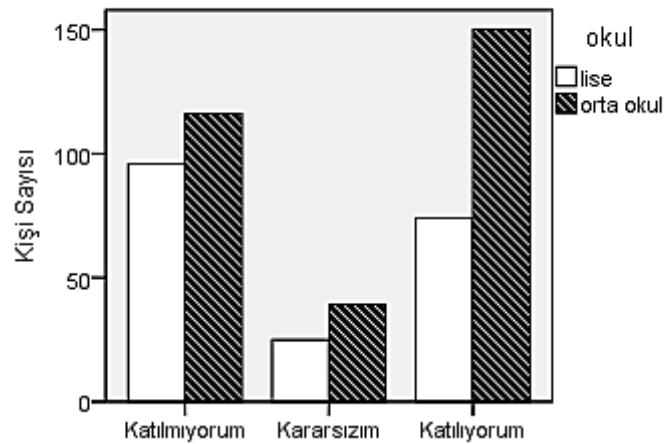
Grafik 4.17. On İkinci Maddeye Lise ve Ortaokulların Verdikleri Cevaplar

“OSKU ile okul dışından öğrenciler okula girip sorun çıkarabilir.” maddesine liselerin çoğu katılmazken, ortaokulların çoğu katılmıştır.

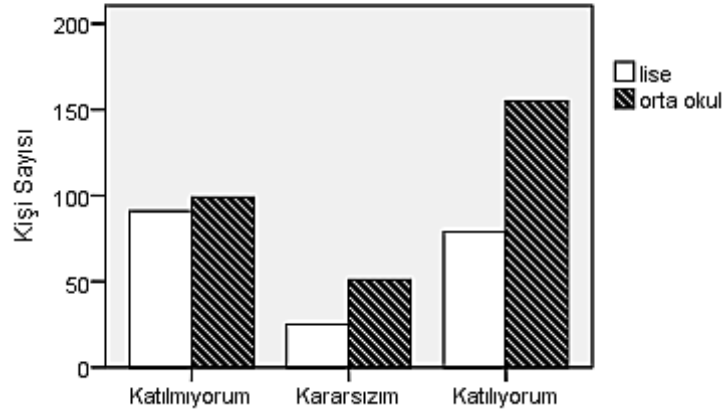
Grafik 4.18. On Üçüncü Maddeye Lise ve Ortaokulların Verdikleri Cevaplar

“OSKU sonucunda okulların güvenlik problemlerinin artacağını düşünüyorum.” maddesine liselerin çoğu katılmazken, ortaokulların çoğu katılmıştır.

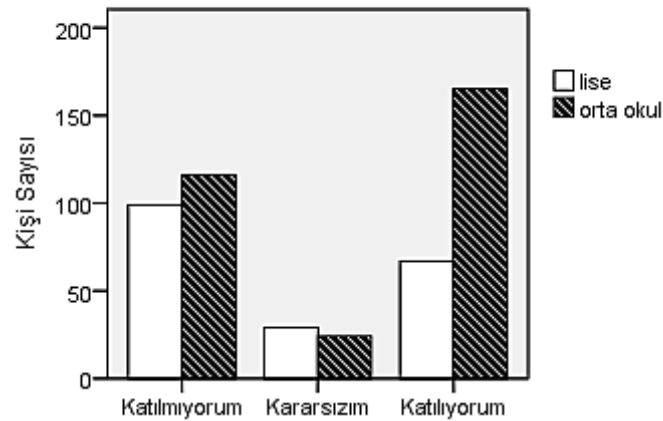
Grafik 4.19. On Dördüncü Maddeye Lise ve Ortaokulların Verdikleri Cevaplar

“OSKU ile okulda açık seçik yahut acayip kıyafetler yüzünden dikkatimin dağılacağını düşünüyorum.” maddesine liselerin çoğu katılmazken, ortaokulların çoğu katılmıştır. Liselerin katılıyorum ve katılmıyorum cevapları birbirine yakındır; ancak ortaokullarda katılıyorum ve katılmıyorum cevapları pek yakın değildir.

Grafik 4.20. On Yedinci Maddeye Lise ve Ortaokulların Verdikleri Cevaplar

“OSKU yüzünden arkadaşlarına göre iyi giyinemeyen öğrencilerin eksiklik ve kıskançlık yaşayacağını düşünüyorum.” maddesine liselerin çoğu katılmamış, ortaokulların çoğu katılmıştır.

Grafik 4.21. Yirminci Maddeye Lise ve Ortaokulların Verdikleri Cevaplar

4.1.4. Serbest Kıyafet Uygulaması Değerlendirme Maddelerinin Başarıya Göre Değerlendirilmesi

Serbest kıyafet uygulamasına ilişkin değerlendirmelerde öğrencilerin verdikleri cevaplarda başarıya göre anlamlı bir farklılık var mı sorusunun cevapları aşağıdaki tabloda verilmiştir. Tabloda öğrencilerin verdikleri cevapların aldıkları başarı belgelerine göre frekansları, yüzdeleri ve ki-kare değerleri verilmiştir.

Tablo 4.4. Serbest Kıyafet Uygulaması Değerlendirme Maddelerinin Başarıya Göre Değerlendirilmesi

Madde	Başarı Düzeyi	Katılıyorum		Kararsızım		Katılmıyorum		X ²
		N	%	N	%	N	%	
1. OSKU ile sosyoekonomik farklar daha da açığa çıkacağı için, eğitimi olumsuz etkileyeceğini düşünüyorum.	Takdir	76	15,2	26	5,2	85	17,0	4,614
	Teşekkür	84	16,8	37	7,4	78	15,6	
	Hiçbiri	38	7,6	21	4,2	55	11,0	
	Toplam	198	39,6	84	16,8	218	43,6	
2. OSKU 'nun okulda hoşgörü ve demokrasiyi artıracığını düşünüyorum.	Takdir	84	16,8	30	6,0	73	14,6	2,318
	Teşekkür	87	17,4	39	7,8	73	14,6	
	Hiçbiri	44	8,8	25	5,0	45	9,6	
	Toplam	215	43,0	94	18,8	191	38,2	
3. OSKU'nun okuldaki disiplin sorunlarını azaltacağını düşünüyorum.	Takdir	92	18,4	22	4,4	73	14,6	7,072
	Teşekkür	103	20,6	36	7,2	60	12,0	
	Hiçbiri	54	10,8	24	4,8	36	7,2	
	Toplam	249	49,8	82	16,4	169	33,8	
4. OSKU ile derslerde başarımın artacağını düşünüyorum.	Takdir	100	20,0	22	4,4	65	13,0	15,414**
	Teşekkür	93	18,6	41	8,2	65	13,0	
	Hiçbiri	39	7,8	30	6,0	45	9,0	
	Toplam	232	46,4	93	18,6	175	35,0	
5. OSKU 'nun öğrenciler arasında bir kıyafet yarışı başlatacağını düşünüyorum.	Takdir	92	18,4	13	2,6	82	16,4	1,696
	Teşekkür	95	19,0	15	3,0	89	17,8	
	Hiçbiri	48	9,6	8	1,6	58	11,6	
	Toplam	235	47,0	36	7,2	229	45,8	
6. OSKU yüzünden öğrencilerin aileleri ile çatışacağını düşünüyorum.	Takdir	84	16,8	27	5,4	76	15,2	1,849
	Teşekkür	88	17,6	34	6,8	77	15,4	
	Hiçbiri	44	8,8	21	4,2	49	9,8	
	Toplam	216	43,2	82	16,4	202	40,4	
7. OSKU sayesinde öğrenciler okula gelmeyi daha çok isteyeceklerdir.	Takdir	73	14,6	32	6,4	82	16,4	9,733**
	Teşekkür	53	10,6	49	9,8	97	19,4	
	Hiçbiri	31	6,2	22	4,4	61	12,2	
	Toplam	157	31,4	103	20,6	240	48,0	
8. OSKU ile okula devamsızlığının azalacağını düşünüyorum.	Takdir	83	16,6	34	6,8	70	14,0	9,411
	Teşekkür	93	18,6	44	8,8	62	12,2	
	Hiçbiri	42	8,4	17	3,4	55	11,0	
	Toplam	218	43,6	95	19,0	187	37,4	
9. Formaların(tek tip kıyafetlerin), yaratıcılığı engellediğini düşünüyorum.	Takdir	85	17,0	27	5,4	75	15,0	20,028**
	Teşekkür	65	13,0	45	9,0	89	17,8	
	Hiçbiri	35	7,0	39	7,8	40	8,0	

	Toplam	185	37,0	111	22,2	204	40,8	
10. OSKU yüzünden benle dalga geçilebileceği endişesi taşıyorum.	Takdir	69	13,8	14	2,8	104	20,8	17,610**
	Teşekkür	80	16,0	26	5,2	93	18,6	
	Hiçbiri	39	7,8	27	5,4	48	9,6	
	Toplam	188	37,6	67	13,4	245	49,0	
11. OSKU başladığında kıyafet alabilmek için harcamalarımın kısım zorunda kalabilirim	Takdir	69	13,8	32	6,4	86	17,2	1,669
	Teşekkür	85	17,0	29	5,8	85	17,0	
	Hiçbiri	147	9,4	16	3,2	51	10,2	
	Toplam	201	40,2	77	15,4	222	44,4	
12. OSKU başladığında kıyafet alabilmek için okul dışında bir işte çalışabilirim.	Takdir	59	11,8	13	2,6	115	23,0	16,945**
	Teşekkür	84	16,8	30	6,0	85	17,0	
	Hiçbiri	43	8,6	18	3,6	53	10,6	
	Toplam	186	37,2	61	12,2	253	50,6	
13. OSKU ile okul dışından öğrenciler okula girip sorun çıkarabilir.	Takdir	65	13,0	22	4,4	100	20,0	4,743
	Teşekkür	89	17,8	22	4,4	88	17,6	
	Hiçbiri	44	8,8	16	3,2	54	10,8	
	Toplam	198	39,6	60	12,0	242	48,4	
14. OSKU sonucunda okulların güvenlik problemlerinin artacağını düşünüyorum.	Takdir	77	15,4	18	3,6	92	18,4	3,951
	Teşekkür	86	17,2	28	5,6	85	17,0	
	Hiçbiri	49	9,8	18	3,6	47	9,4	
	Toplam	212	42,4	64	12,8	224	44,8	
15. OSKU ile kendimi daha özgür hissediyorum.	Takdir	59	11,8	26	5,2	102	20,4	3,926
	Teşekkür	56	11,2	26	5,2	117	23,4	
	Hiçbiri	25	5,0	20	4,0	69	13,8	
	Toplam	140	28,0	72	14,4	288	57,6	
16. OSKU ile okula hazırlanmak için daha çok zaman harcayacağımı düşünüyorum.	Takdir	88	17,6	17	3,4	82	16,4	1,416
	Teşekkür	87	17,4	21	4,2	91	18,2	
	Hiçbiri	46	9,2	12	2,4	56	11,2	
	Toplam	221	44,2	50	10,0	229	45,8	
17. OSKU ile okulda acayip yahut açık seçik kıyafetler yüzünden dikkatimin dağılacağını düşünüyorum.	Takdir	60	12,0	31	6,2	96	19,2	4,605
	Teşekkür	84	16,8	29	5,8	86	17,2	
	Hiçbiri	46	9,2	16	3,2	52	10,4	
	Toplam	190	38,0	76	15,2	234	46,8	
18. OSKU ile dış görünümünden daha fazla memnun kalacağım.	Takdir	64	12,8	36	7,2	87	17,4	,895
	Teşekkür	62	12,4	43	8,6	94	18,8	
	Hiçbiri	34	6,8	25	5,0	55	11,0	
	Toplam	160	32,0	104	20,8	236	47,2	
19. OSKU yüzünden okullarda hırsızlık olaylarının artacağını düşünüyorum.	Takdir	64	12,0	28	5,6	95	19,0	,151
	Teşekkür	78	15,6	36	7,2	85	17,0	
	Hiçbiri	49	9,8	24	4,8	41	8,2	
	Toplam	191	38,2	88	17,6	221	44,2	
20. OSKU yüzünden arkadaşlarına göre iyi giyinemeyen öğrencilerin kıskançlık ve eksiklik yaşayacağımı düşünüyorum.	Takdir	86	17,2	20	4,0	81	16,2	4,536
	Teşekkür	84	16,8	25	5,0	90	18,0	
	Hiçbiri	45	9,0	8	1,6	61	12,2	
	Toplam	215	43,0	53	10,6	232	46,4	

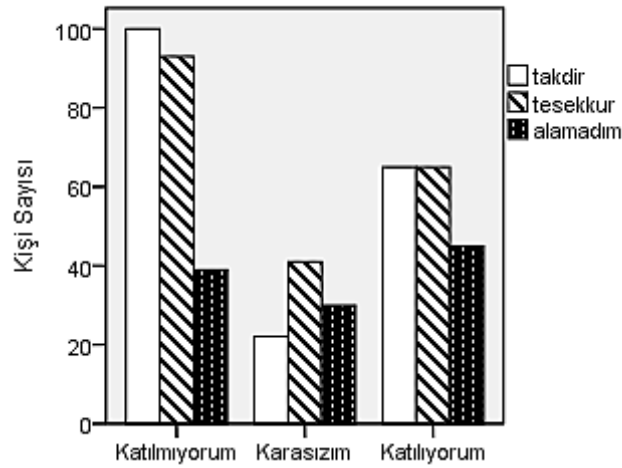
Tablo4.4. devamı

*0,05 düzeyinde anlamlılık ifade eder.

**0,01 düzeyinde anlamlılık ifade eder.

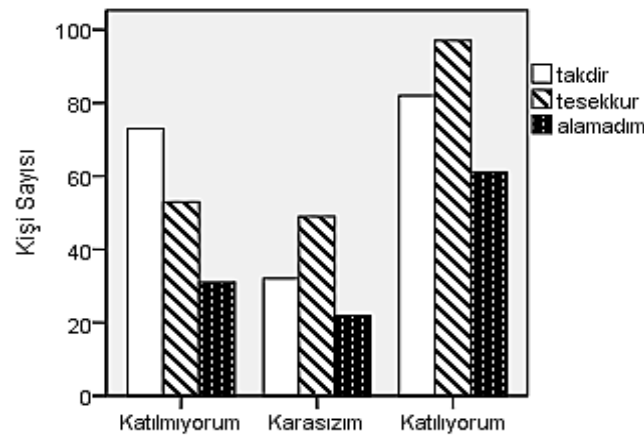
Bu tabloya göre 4, 7, 9, 10, 12 maddelerde anlamlı bir fark vardır. Bu maddeler;

“OSKU ile derslerde başarımın artacağını düşünüyorum.” maddesine takdir ve teşekkür alanlar çoğunlukla “katılmıyorum”, belge alamayanlar ise “katılıyorum” cevabını vermişlerdir. Ayrıca takdir alanlarda kararsızların oranı teşekkür alanlara göre daha azdır.

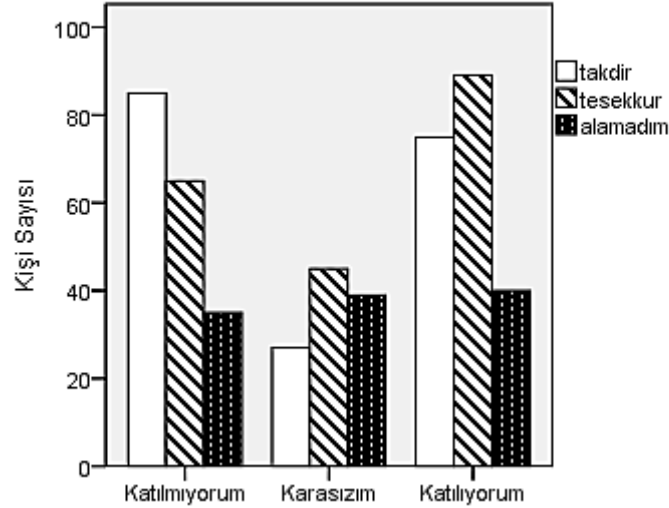
Grafik 4.22. Dördüncü Maddeye Verilen Cevaplar

“OSKU sayesinde öğrenciler okula gelmeyi daha çok isteyeceklerdir.” maddesine her gruptan öğrenci çoğunlukla katılmıştır; ancak teşekkür alanlarda “katılıyorum” cevabını verenlerin “katılmıyorum” cevabını verenlere oranı, takdir alanların verdikleri cevapların oranına göre yüksektir.

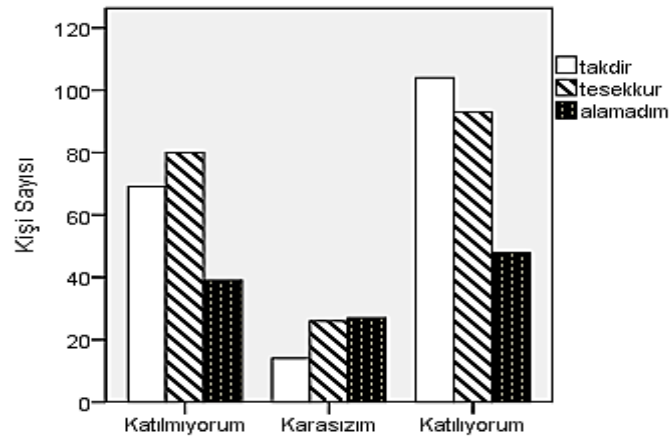
Grafik 4.23. Yedinci Maddeye Verilen Cevaplar

“Formaların(tek tip kıyafetlerin) yaratıcılığı engellediğini düşünüyorum.” maddesine takdir alanların çoğu katılmazken teşekkür alanların çoğu katılmıştır. Herhangi bir belge alamayan öğrencilerin verdikleri cevapların oranı ise birbirine çok yakındır. Bu gruptan öğrencilerin çoğu bu maddeye katılmış veya kararsız kalmıştır.

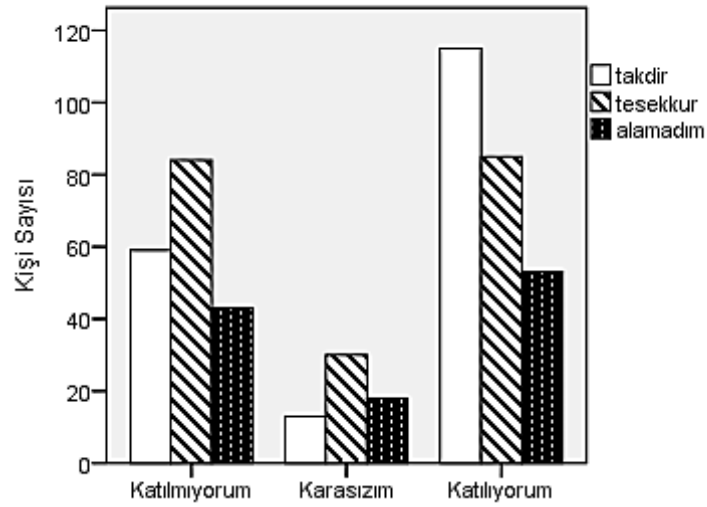
Grafik 4.24. Dokuzuncu Maddeye Verilen Cevaplar

“OSKU yüzünden benimle dalga geçilebileceği endişesi taşıyorum.” maddesine tüm gruplardan öğrenciler çoğunlukla “katılıyorum” cevabını vermişlerdir; Ancak takdir belgesi alanlarda, diğer gruplara göre, bu maddeye katılanların oranı katılmayanlara nazaran daha yüksektir ve kararsızların oranı daha düşüktür.

Grafik 4.25. Onuncu Maddeye Verilen Cevaplar

“OSKU başlatıldığında kıyafet alabilmek için okul dışında bir işte çalışabilirim.” maddesine takdir alan ve herhangi bir belge alamayan öğrencilerin çoğu katılırken teşekkür alan öğrencilerin çoğu katılmamıştır. Herhangi bir belge alamayan ve teşekkür alan öğrencilerde verilen cevapların oranı birbirine yakındır. Takdir belgesi alan öğrencilerde ise diğer gruplara göre katılıyorum cevabı ile katılmıyorum cevaplarının oranı birbirine uzaktır, kararsızların oranı da düşüktür.

Grafik 4.26. On İkinci Maddeye Verilen Cevaplar

4.1.5. Serbest Kıyafet Uygulaması Değerlendirme Maddelerinin Sosyo-ekonomik Düzeye Göre Değerlendirilmesi

Okullarda Serbest Kıyafet Uygulaması'na ilişkin değerlendirmelerde öğrencilerin verdikleri cevaplarda başarıya göre anlamlı bir farklılık var mı sorusunun cevapları aşağıdaki tabloda verilmiştir. Tabloda öğrencilerin verdikleri cevapların sosyoekonomik durumlarına göre frekansları, yüzdeleri ve ki-kare değerleri verilmiştir.

Tablo 4.5. Serbest Kıyafet Uygulaması Değerlendirme Maddelerinin Sosyoekonomik Düzeye Göre Değerlendirilmesi

Madde	Gelir Düzeyi	Katılıyorum		Kararsızım		Katılmıyorum		X ²
		N	%	N	%	N	%	
1.OSKU ile sosyoekonomik farklar daha da açığa çıkacağı için, eğitimi olumsuz etkileyeceğini düşünüyorum.	Düşük	64	12,8	26	5,2	76	15,2	1,955
	Orta	83	16,6	36	7,2	97	19,4	
	Yüksek	51	10,2	22	4,4	45	9,0	
	Toplam	198	38,4	84	16,8	218	43,6	
2. OSKU'nun okulda hoşgörü ve demokrasiyi artıracığını düşünüyorum.	Düşük	84	16,8	30	6,0	52	10,4	8,790
	Orta	85	17,0	46	9,2	85	17,0	
	Yüksek	46	9,2	18	3,6	54	10,8	
	Toplam	215	43,0	94	18,8	191	38,2	
3. OSKU'nun okuldaki disiplin sorunlarını azaltacağını düşünüyorum.	Düşük	83	16,6	28	5,6	55	11,0	,937
	Orta	110	22,0	32	6,4	74	14,8	
	Yüksek	56	11,2	22	4,4	40	8,0	
	Toplam	249	49,8	82	16,4	169	33,8	
4. OSKU ile derslerde başarımın artacağını düşünüyorum.	Düşük	85	17,0	35	7,0	46	9,2	6,533
	Orta	98	19,6	38	7,6	80	16,0	
	Yüksek	49	9,8	20	4,0	49	9,8	
	Toplam	232	46,4	93	18,6	175	35,0	
5. OSKU'nun öğrenciler arasında bir kıyafet yarışı başlatacağını düşünüyorum.	Düşük	77	15,4	14	2,8	75	15,0	4,926
	Orta	95	19,0	18	3,6	103	20,6	
	Yüksek	63	12,	4	0,8	51	10,2	
	Toplam	235	47,0	36	7,2	229	45,8	
6. OSKU yüzünden öğrencilerin aileleri ile çatışacağını düşünüyorum.	Düşük	63	12,6	38	7,6	65	13,0	12,049*
	Orta	92	18,4	34	6,8	90	18,0	
	Yüksek	61	12,2	10	2,0	47	9,4	
	Toplam	216	43,2	82	16,4	202	40,4	
7. OSKU sayesinde öğrenciler okula gelmeyi daha çok isteyeceklerdir.	Düşük	45	9,0	42	8,4	79	15,8	7,840
	Orta	66	13,2	45	9,0	105	21,0	
	Yüksek	46	9,2	16	3,2	56	11,2	
	Toplam	157	31,4	103	20,6	240	48,0	
8. OSKU ile okula devamsızlığının azalacağını düşünüyorum.	Düşük	77	15,4	29	5,8	60	12,0	4,141
	Orta	92	18,4	48	9,6	76	15,2	
	Yüksek	49	9,8	18	3,6	51	10,2	
	Toplam	218	43,6	95	19,0	187	37,4	
9. Formaların(tek tip kıyafetlerin), yaratıcılığı engellediğini düşünüyorum.	Düşük	53	10,6	49	9,8	64	12,8	9,927*
	Orta	82	16,4	45	9,0	89	17,8	
	Yüksek	50	10,0	17	3,4	51	10,2	
	Toplam	185	37,0	111	22,2	204	40,8	
10. OSKU yüzünden benimle dalga geçilebileceği endişesi taşıyorum.	Düşük	54	10,8	39	7,8	73	14,6	24,594**
	Orta	84	16,8	23	4,6	109	21,8	
	Yüksek	50	10,0	5	1,0	63	12,6	
	Toplam	188	37,6	67	13,4	245	49,0	
11. OSKU başlatıldığında kıyafet alabilmek için	Düşük	58	11,6	33	6,6	75	15,0	5,320
	Orta	93	18,6	30	6,0	93	18,6	

harcamalarımın kısmak zorunda kalabilirim	Yüksek	50	10,0	14	2,8	54	10,8	
	Toplam	201	40,2	77	15,4	222	44,4	
12. OSKU başlatıldığında kıyafet alabilmek için okul dışında bir işte çalışabilirim.	Düşük	72	14,4	33	6,6	61	12,2	31,747**
	Orta	83	16,6	21	4,2	112	22,4	
	Yüksek	31	6,2	7	1,4	80	16,0	
	Toplam	186	37,2	61	12,2	253	50,6	
13. OSKU ile okul dışından öğrenciler okula girip sorun çıkarabilir.	Düşük	69	13,8	20	4,0	77	15,4	1,669
	Orta	82	16,4	29	5,8	105	21,0	
	Yüksek	47	9,4	11	2,2	60	12,0	
	Toplam	198	39,6	60	12,0	242	48,4	
14. OSKU sonucunda okulların güvenlik problemlerinin artacağını düşünüyorum.	Düşük	80	16,0	20	4,0	66	13,2	10,342*
	Orta	80	16,0	36	7,2	100	20,0	
	Yüksek	52	10,4	8	1,6	58	11,6	
	Toplam	212	42,4	64	12,8	224	44,8	
15. OSKU ile kendimi daha özgür hissediyorum.	Düşük	49	9,8	28	5,6	89	17,8	2,469
	Orta	56	11,2	29	5,8	131	26,2	
	Yüksek	35	7,0	15	3,0	68	13,6	
	Toplam	140	28,0	72	14,4	288	57,6	
16. OSKU ile okula hazırlanmak için daha çok zaman harcayacağımı düşünüyorum.	Düşük	71	14,2	19	3,8	76	15,2	4,215
	Orta	95	19,0	25	5,0	96	19,2	
	Yüksek	55	11,0	6	1,2	57	11,4	
	Toplam	221	44,2	50	10,0	229	45,8	
17. OSKU ile okulda acayip yahut açık seçik kıyafetler yüzünden dikkatimin dağılacağını düşünüyorum.	Düşük	72	14,4	23	4,6	71	14,2	3,848
	Orta	80	16,0	34	6,8	102	20,4	
	Yüksek	38	7,6	19	3,8	61	12,2	
	Toplam	190	38,0	76	15,2	234	46,8	
18. OSKU ile dış görünümümün daha fazla memnun kalacağım.	Düşük	54	10,8	40	8,0	72	14,4	8,069
	Orta	59	11,8	42	8,4	115	23,0	
	Yüksek	47	9,4	22	4,4	49	9,8	
	Toplam	160	32,0	104	20,8	236	47,2	
19.OSKU yüzünden okullarda hırsızlık olaylarının artacağını düşünüyorum.	Düşük	61	12,2	34	6,8	71	14,2	2,620
	Orta	88	17,6	32	6,4	96	19,2	
	Yüksek	42	8,4	22	4,4	54	10,8	
	Toplam	191	38,2	88	17,6	221	44,2	
20. OSKU yüzünden arkadaşlarına göre iyi giyinemeyen öğrencilerin kıskançlık ve eksiklik yaşayacağını düşünüyorum.	Düşük	68	13,6	14	2,8	84	16,8	7,126
	Orta	89	17,8	22	4,4	105	21,0	
	Yüksek	58	11,6	17	3,4	43	8,6	
	Toplam	215	43,0	53	10,6	232	46,4	

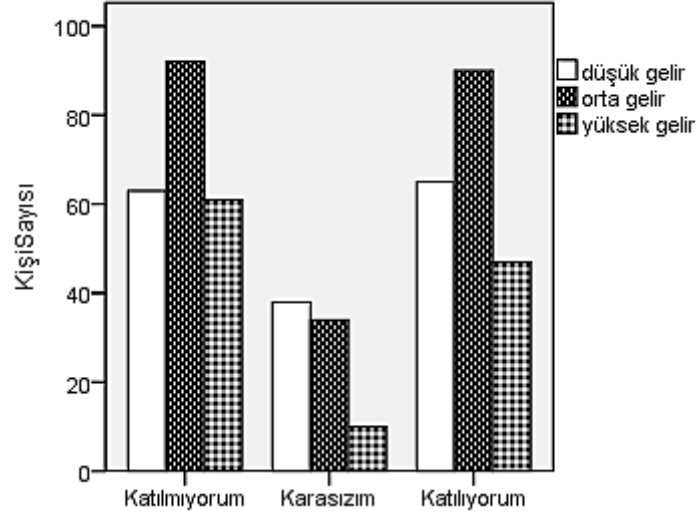
Tablo 4.5. devamı

*0,05 düzeyinde anlamlılık ifade eder. **0,01 düzeyinde anlamlılık ifade eder.

Bu tabloya göre 6, 9, 10, 12 ve 14. maddelerde sosyoekonomik düzeye göre anlamlı bir farklılık vardır.

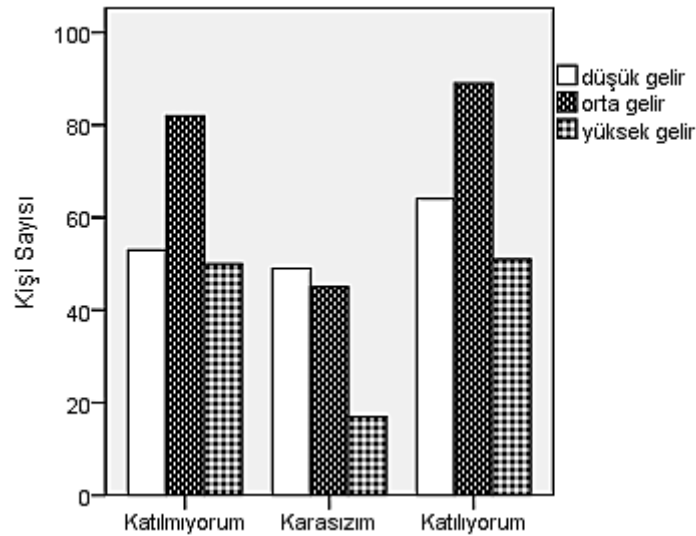
“OSKU yüzünden öğrencilerin aileleri ile çatışacağını düşünüyorum.” maddesine düşük gelir düzeyindeki öğrenciler katılmış, orta ve yüksek gelir

düzeyindeki öğrenciler ise katılmamıştır. Ancak düşük ve orta gelir düzeyinden öğrencilerin verdikleri “katılıyorum”, “katılmıyorum” cevaplarının sayısı birbirine çok yakındır. Yüksek gelir düzeyinde ise öğrencilerin çoğu katılmamıştır ve kararsızların oranı diğer grupların kararsızlarına nazaran düşüktür.

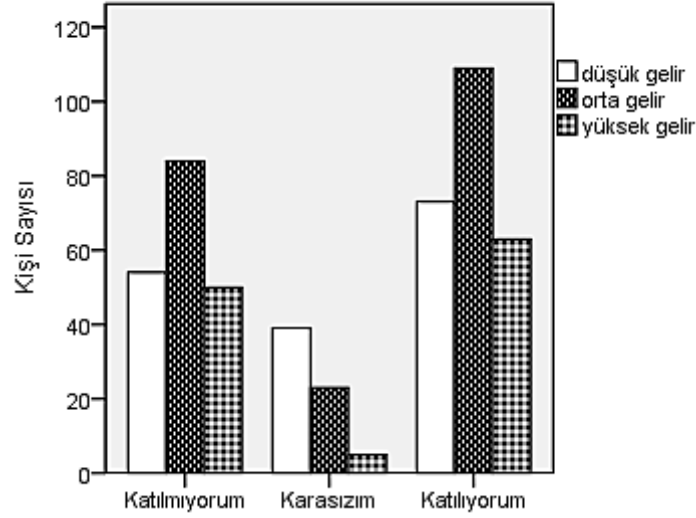
Grafik 4.27. Altıncı Maddeye Verilen Cevaplar

“Formaların (tek tip kıyafetlerin) yaratıcılığı engellediğini düşünüyorum.” maddesine tüm gelir düzeylerinden öğrenciler “katılıyorum” cevabını vermişlerdir ve tüm gelir düzeylerinde kendi içlerinde katılıyorum ve katılmıyorum maddesine verilen cevaplar birbirine yakındır. Ancak yüksek gelir düzeyinde, kararsızların oranı diğer grupların kararsızlarına göre daha azdır.

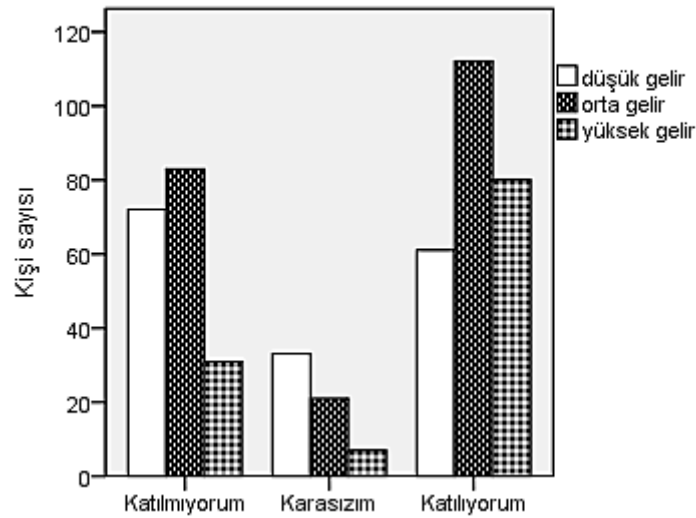
Grafik 4.28. Dokuzuncu Maddeye Verilen Cevaplar

“OSKU yüzünden benimle dalga geçilebileceği endişesi taşıyorum.” maddesine tüm gelir düzeylerinden öğrenciler katılıyor cevabını vermişlerdir. Ancak yüksek gelir düzeyinde, karasızların oranı diğer grupların kararsızlarına göre daha azdır. Yüksek gelir düzeyinde katılan ve katılmayan öğrencilerin sayısı diğer gruplara göre birbirine daha yakındır.

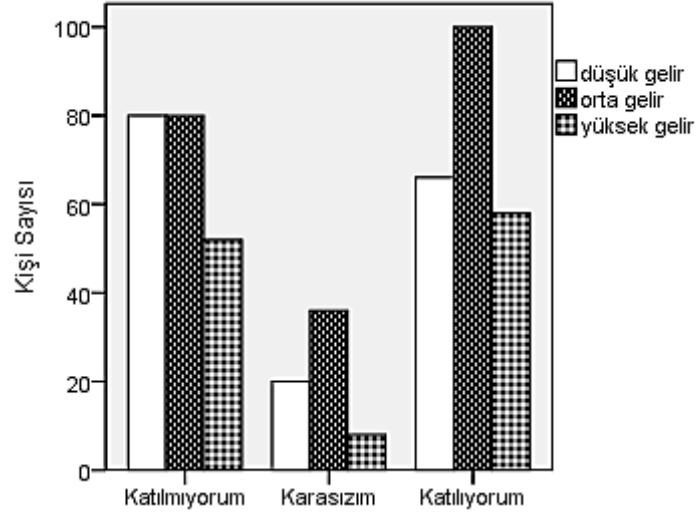
Grafik 4.29. Onuncu Maddeye Verilen Cevaplar

“OSKU başlatıldığında kıyafet alabilmek için okul dışında bir işte çalışabilirim.” maddesine düşük gelir düzeyindeki öğrencilerin çoğu katılmazken orta ve yüksek gelir düzeyine sahip öğrencilerin çoğu katılmıştır.

Grafik 4.30. On İkinci Maddeye Verilen Cevaplar

“OSKU sonucunda okulların güvenlik problemleri yaşayacağını düşünüyorum.” maddesine orta ve yüksek gelir düzeyine sahip öğrenciler çoğunlukla katılırken düşük gelir düzeyine sahip öğrenciler katılmamışlardır. Yüksek gelir düzeyine sahip öğrencilerde diğer gruplara göre katılan ve katılmayan öğrencilerin sayısı birbirine çok yakındır.

Grafik 4.31. On Dördüncü Maddeye Verilen Cevaplar

4.1.6. Serbest Kıyafet Uygulaması Değerlendirme Maddelerinin Okul Türüne Göre Değerlendirilmesi

“Okullarda Serbest Kıyafet Uygulaması’na ilişkin değerlendirmelerde öğrencilerin verdikleri cevaplarda okul türüne göre anlamlı bir farklılık var mı?” sorusunun cevapları aşağıdaki tabloda verilmiştir. Tabloda öğrencilerin verdikleri cevapların okul düzeyine göre frekansları, yüzdeleri ve ki-kare değerleri verilmiştir.

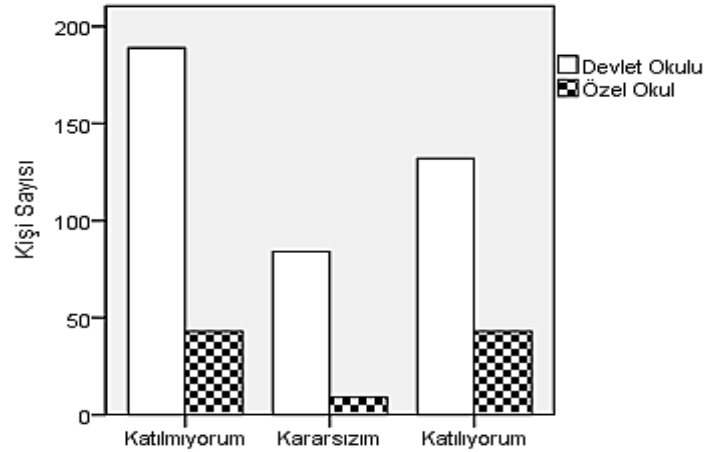
Tablo 4.6. Serbest Kıyafet Uygulaması Değerlendirme Maddelerinin Okul Türüne Göre Değerlendirilmesi

Madde	Okul Türü	Katılıyorum		Kararsızım		Katılmıyorum		X ²
		N	%	N	%	N	%	
1.OSKU ile sosyoekonomik farklar daha da açığa çıkacağı için, eğitimi olumsuz etkileyeceğini düşünüyorum.	DevletOkulu	155	31,0	71	14,2	179	35,8	1,802
	Özel Okul	43	8,6	13	2,6	39	7,8	
	Toplam	198	39,6	84	16,8	218	43,6	
2. OSKU'nun okulda hoşgörüyü ve demokrasiyi artıracaklarını düşünüyorum.	DevletOkulu	175	35,0	83	16,6	147	29,4	5,297
	Özel Okul	40	8,0	11	2,2	44	8,8	
	Toplam	215	43,0	94	18,8	191	38,2	
3. OSKU'nun okuldaki disiplin sorunlarını azaltacağını düşünüyorum.	DevletOkulu	204	40,8	64	12,8	137	27,4	,604
	Özel Okul	45	9,0	18	3,6	32	6,4	
	Toplam	249	49,8	82	16,4	169	33,8	
4. OSKU ile derslerde başarımın artacağını düşünüyorum.	DevletOkulu	189	37,8	84	16,8	132	26,4	8,814*
	Özel Okul	43	8,6	9	1,8	43	8,6	
	Toplam	232	46,4	93	18,6	175	35,0	
5. OSKU'nun öğrenciler arasında bir kıyafet yarışı başlatacağını düşünüyorum.	DevletOkulu	183	36,6	32	6,4	190	38,0	3,527
	Özel Okul	52	10,4	4	0,8	39	7,8	
	Toplam	235	47,0	36	7,2	229	45,8	
6. OSKU yüzünden öğrencilerin aileleri ile çatışacağını düşünüyorum.	DevletOkulu	169	33,8	73	14,6	163	32,6	4,512
	Özel Okul	47	9,4	9	1,8	39	7,8	
	Toplam	216	43,2	82	16,4	202	40,4	
7. OSKU sayesinde öğrenciler okula gelmeyi daha çok isteyeceklerdir.	DevletOkulu	130	26,0	94	18,8	181	36,2	12,241**
	Özel Okul	27	5,4	9	1,8	59	11,8	
	Toplam	157	31,4	103	20,6	240	48,0	
8. OSKU ile okula devamsızlığının azalacağını düşünüyorum.	DevletOkulu	185	37,0	82	16,4	138	27,6	10,162**
	Özel Okul	33	6,6	13	2,6	49	9,8	
	Toplam	218	43,6	95	19,0	187	37,4	
9. Formaların(tek tip kıyafetlerin), yaratıcılığı engellediğini düşünüyorum.	DevletOkulu	147	29,4	103	20,6	155	31,0	13,656**
	Özel Okul	38	7,6	8	1,6	49	9,8	
	Toplam	185	37,0	111	22,2	204	40,8	
10. OSKU yüzünden benle dalga geçebileceği endişesi taşıyorum.	DevletOkulu	153	30,6	63	12,6	189	37,8	9,778*
	Özel Okul	35	7,0	4	0,8	56	11,2	
	Toplam	188	37,6	67	13,4	245	49,0	
11. OSKU başlatıldığında kıyafet alabilmek için harcamalarımın kısalmak zorunda kalabilirim	DevletOkulu	172	34,4	63	12,6	170	34,0	5,586
	Özel Okul	29	5,8	14	2,8	52	10,4	
	Toplam	201	40,2	77	15,4	222	44,4	
12. OSKU başlatıldığında kıyafet alabilmek için okul dışında bir işte çalışabilirim.	DevletOkulu	170	34,0	55	11,0	180	36,0	32,357**
	Özel Okul	16	3,2	6	1,2	73	14,6	
	Toplam	186	37,2	61	12,2	253	50,6	
13. OSKU ile okul dışından öğrenciler okula girip sorun çıkarabilir.	DevletOkulu	152	30,4	50	10,0	203	40,6	3,825
	Özel Okul	46	9,2	10	2,0	39	7,8	
	Toplam	198	39,6	60	12,0	242	48,4	
14. OSKU sonucunda okulların güvenlik problemlerinin artacağını düşünüyorum.	DevletOkulu	159	31,8	56	11,0	190	38,0	8,842*
	Özel Okul	53	10,6	8	1,6	34	6,8	
	Toplam	212	42,4	64	12,8	224	44,8	
15. OSKU ile kendimi daha özgür hissediyorum.	DevletOkulu	107	21,4	64	12,8	234	46,8	4,824
	Özel Okul	33	6,6	8	1,6	54	10,8	
	Toplam	140	28,0	72	14,4	288	57,6	
16. OSKU ile okula hazırlanmak için daha çok zaman harcayacağımı düşünüyorum.	DevletOkulu	171	34,2	41	8,2	193	38,6	3,519
	Özel Okul	50	10,0	9	1,8	36	7,2	
	Toplam	221	44,2	50	10,0	229	45,8	
17. OSKU ile okulda acayip yahut açık seçik kıyafetler yüzünden dikkatimin dağılacağını düşünüyorum.	DevletOkulu	163	32,6	65	13,0	177	35,4	8,210*
	Özel Okul	27	5,4	11	2,2	57	11,4	
	Toplam	190	38,0	76	15,2	234	46,8	
18. OSKU ile dış görünümümün daha fazla memnun kalacağım.	DevletOkulu	126	25,2	92	18,4	187	37,4	4,765
	Özel Okul	34	6,8	12	2,4	49	9,8	
	Toplam	160	32,0	104	20,8	236	47,2	
19. OSKU yüzünden okullarda hırsızlık olaylarının artacağını düşünüyorum.	DevletOkulu	153	30,6	73	14,6	179	35,8	,318
	Özel Okul	38	7,6	15	3,0	42	8,4	
	Toplam	191	38,2	88	17,6	221	44,2	
20. OSKU yüzünden arkadaşlarına göre iyi giyinemeyen öğrencilerin kıskançlık ve eksiklik yaşayacağını düşünüyorum.	DevletOkulu	162	32,4	48	9,6	195	39,0	9,017*
	Özel Okul	53	10,6	5	1,0	37	7,4	
	Toplam	215	43,0	53	10,6	232	46,4	

*0,05 düzeyinde anlamlılık ifade eder.**0,01 düzeyinde anlamlılık ifade eder.

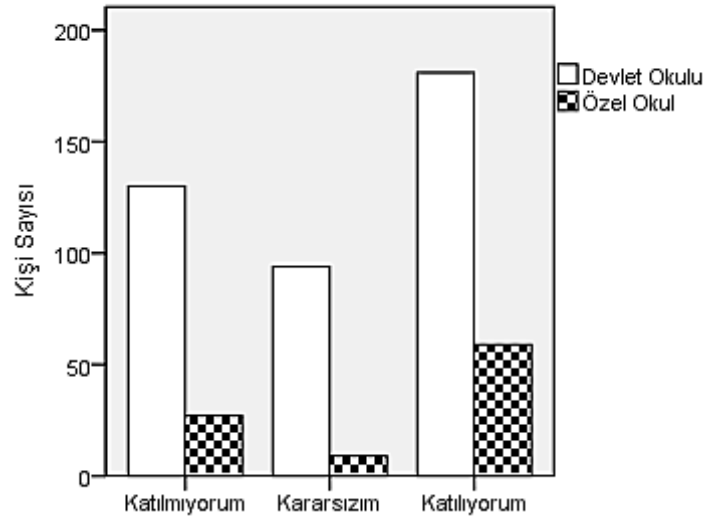
Bu tabloya göre 4, 7, 8, 9, 10, 12, 14, 17 ve 20. maddelerde anlamlı bir farklılık vardır. Bu maddeler;

“OSKU ile derslerde başarımın artacağını düşünüyorum.” maddesine devlet okullarının çoğu katılmamıştır. Özel okullarda ise katılan ve katılmayan öğrencilerin sayısı birbirine eşittir. Devlet okullarında katılmayan öğrencilerin sayısı katılan öğrenci sayısından oldukça fazladır.

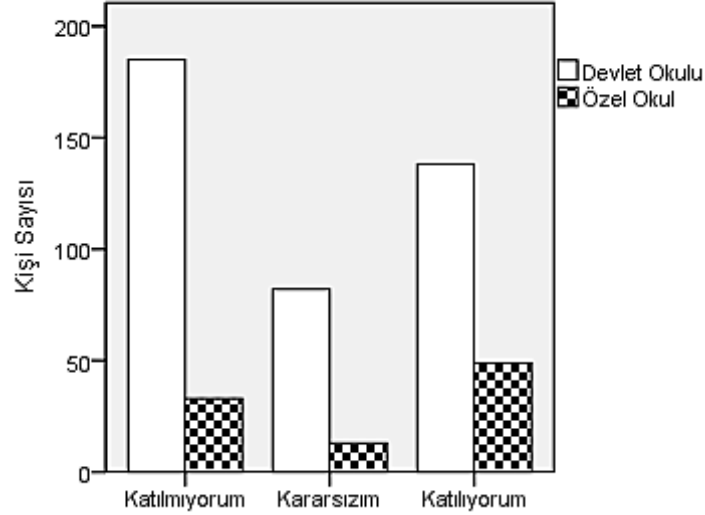
Grafik 4.32. Dördüncü Maddeye Verilen Cevaplar

“OSKU sayesinde öğrenciler okula gelmeyi daha çok isteyeceklerdir.” maddesine devlet okullarının ve özel okulların çoğu katılmıştır. Özel okullarda kararsızların oranı devlet okullarındaki kararsızların oranından daha düşüktür.

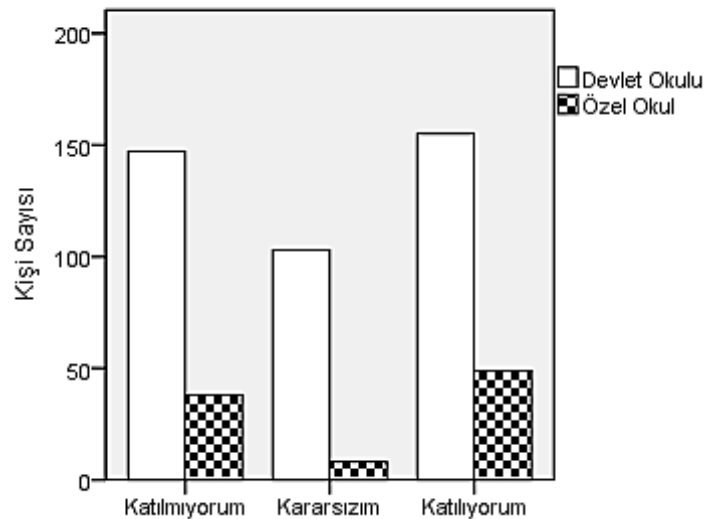
Grafik 4.33. Yedinci Maddeye Verilen Cevaplar

“OSKU ile okula devamsızlığın azalacağını düşünüyorum.” maddesine devlet okuluna giden öğrencilerin çoğu katılmazken, özel okula giden öğrencilerin çoğu katılmıştır.

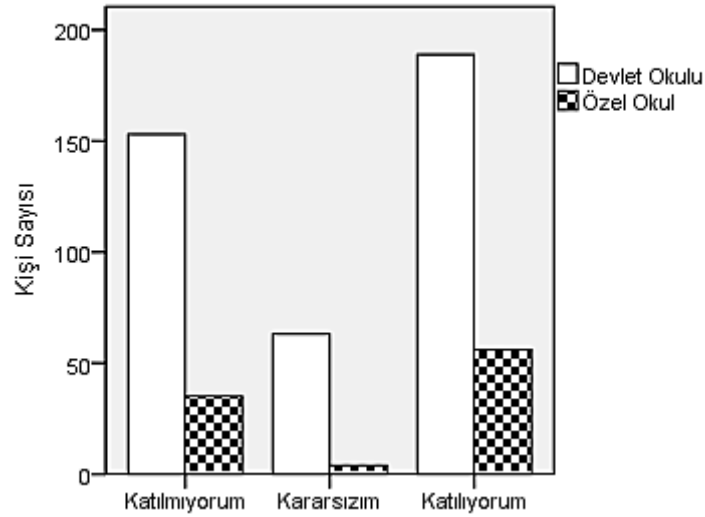
Grafik 4.34. Sekizinci Maddeye Verilen Cevaplar

“Formaların(tek tip kıyafetlerin) yaratıcılığı engellediğini düşünüyorum.” maddesine devlet okulları da özel okullar da “katılıyorum” cevabını vermiştir. Devlet okullarında ve özel okullarda “katılıyorum” ve “katılmıyorum” şıklarına verilen yanıtlar çok yakındır; ancak devlet okullarında kararsızların oranı özel okulların kararsızlarına göre oldukça fazladır.

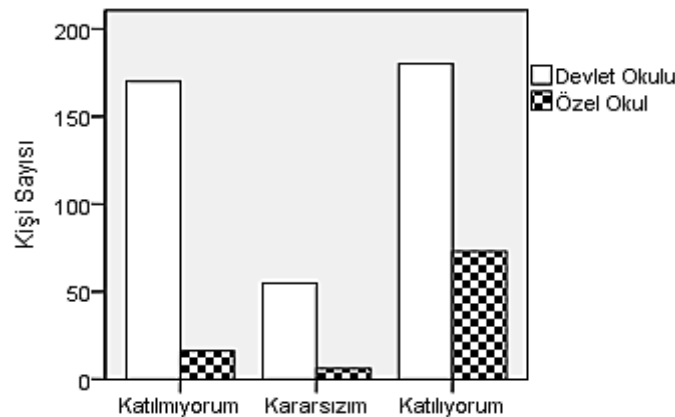
Grafik 4.35. Dokuzuncu Maddeye Verilen Cevaplar

“OSKU yüzünden benimle dalga geçilebileceği endişesi taşıyorum.” maddesine devlet okulları da özel okullar da “katılıyorum” cevabını vermiştir. Devlet okullarında ve özel okullarda “katılıyorum” ve “katılmıyorum” şıklarına verilen yanıtlar yakındır; ancak devlet okullarında kararsızların oranı özel okulların kararsızlarına göre oldukça fazladır.

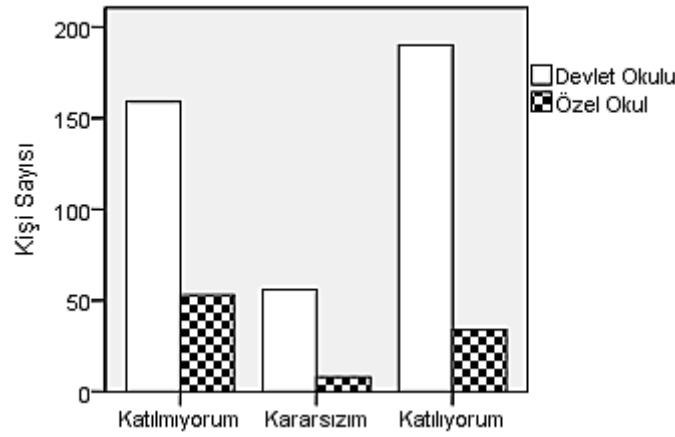
Grafik 4.36. Onuncu Maddeye Verilen Cevaplar

“OSKU başlatıldığında kıyafet alabilmek için okul dışında bir işte çalışabilirim.” maddesine devlet okulları da özel okullar da çoğunlukla “katılıyorum” cevabını vermiştir. Devlet okullarında katılıyorum ve katılmıyorum şıklarına verilen cevapların sayısı birbirine yakınken özel okullarda katılan öğrencilerin sayısı katılmayanlardan oldukça fazladır; ayrıca özel okullarda kararsız öğrencilerin oranı daha düşüktür.

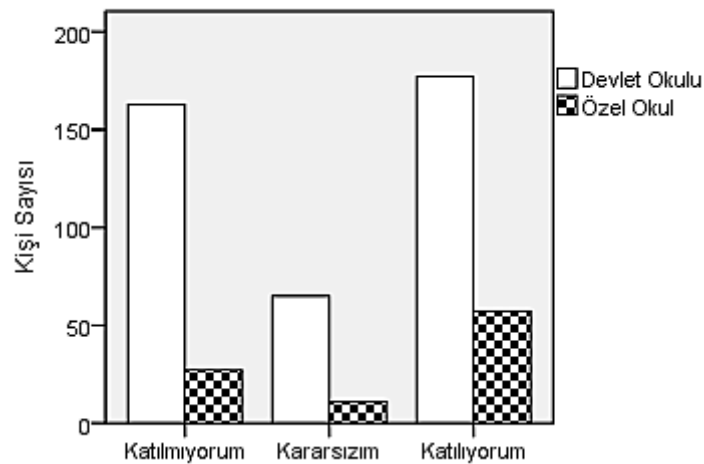
Grafik 4.37. On İkinci Maddeye Verilen Cevaplar

“OSKU sonucunda okulların güvenlik problemlerinin artacağını düşünüyorum.” maddesine devlet okuluna giden öğrencilerin çoğu katılırken, özel okula giden öğrencilerin çoğu katılmamıştır.

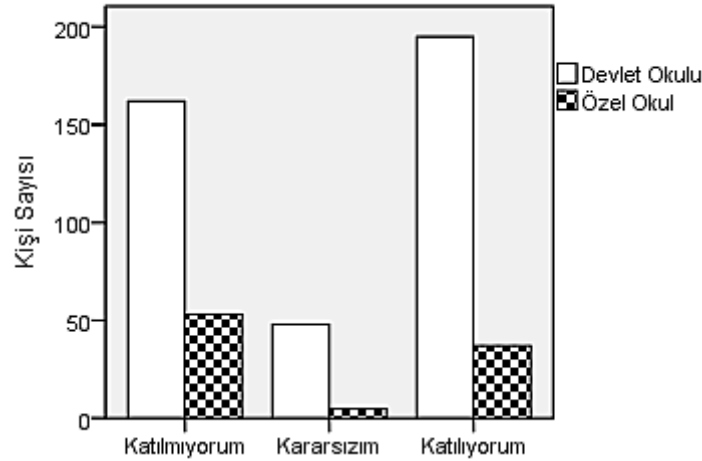
Grafik 4.38. On Dördüncü Maddeye Verilen Cevaplar

“OSKU ile okulda acayip yahut açık seçik kıyafetler yüzünden dikkatimin dağılacığını düşünüyorum.” maddesine devlet okulları da özel okullar da katılıyorum cevabını vermiştir. Devlet okullarında ‘katılıyorum’ ve ‘katılmıyorum’ şıklarına verilen cevapların sayısı birbirine yakınken özel okullarda katılan öğrencilerin sayısı katılmayanlardan biraz fazladır; ayrıca özel okullarda kararsız öğrencilerin oranı daha düşüktür.

Grafik 4.39. On Yedinci Maddeye Verilen Cevaplar

“OSKU yüzünden arkadaşlarına göre iyi giyinemeyenlerin kıskançlık ve eksiklik yaşayacağını düşünüyorum.” maddesine devlet okuluna giden öğrencilerin çoğu katılırken, özel okula giden öğrencilerin çoğu katılmamıştır.

Grafik 4.40. Yirminci Maddeye Verilen Cevaplar

4.2. ÖĞRENCİLERİN SERBEST KIYAFET UYGULAMASINA YÖNELİK TUTUMLARI

Öğrencilerin serbest kıyafet uygulamasına yönelik tutumlarını belirlemek amacıyla bir ölçek geliştirilmiş ve ölçekteki maddelerin puanları toplanarak ilk olarak öğrencilerin genel tutumları bulunmuştur. Daha sonra, “Cinsiyete göre tutumlarda anlamlı bir farklılık var mıdır?”, “Gidilen okul düzeyine göre tutumlarda anlamlı bir farklılık var mıdır?”, “Başarıya göre tutumlarda anlamlı bir farklılık var mıdır?”, “Gidilen okul türüne göre tutumlarda anlamlı bir farklılık var mıdır?”, “Öğrencilerin gelir düzeyine göre tutumlarda anlamlı bir farklılık var mıdır?” sorularına cevap aranmış ve yanıtları ortaya konmuştur.

4.2.1. Öğrencilerin Tutumlarında Cinsiyete Göre Farklılık Var mıdır?

Tablo 4.7.’de “Öğrencilerin tutumlarında cinsiyete göre farklılık var mıdır?” sorusunun cevabının yanında, kız ve erkeklerin ortalama tutum puanları verilmiştir.

Tablo 4.7. Öğrencilerin Tutumlarında Cinsiyete Göre Farklılık Var mıdır?

	Cinsiyet	N	Ortalama	T testi	Sig.
Toplam Tutum	Kız	295	40,8678	-4,123	,000
	Erkek	205	44,9951		

Tabloya göre kız ve erkek öğrencilerin serbest kıyafet uygulamasına yönelik tutumları farklıdır. Kız öğrencilerin tutum puanı ortalaması 40,86 iken, erkek öğrencilerin ortalaması 44,99'dur. Buna göre erkek öğrencilerin toplam tutum puanı kız öğrencilere göre daha fazladır. Bu durum, erkek öğrencilerin, serbest kıyafet uygulamasına daha sıcak baktığını göstermektedir.

4.2.2. Öğrencilerin Tutumlarında Okul Düzeyine Göre Farklılık Var mıdır?

Tablo 4.8.'de "Öğrencilerin tutumlarında okul düzeyine göre farklılık var mıdır?" sorusunun cevabı ve lise ve ortaokulların ortalama tutum puanları verilmiştir.

Tablo 4.8. Öğrencilerin Tutumlarında Okul Düzeyine Göre Farklılık Var mıdır?

	Okul Düzeyi	N	Ortalama	T	Sig.
Toplam Tutum	Lise	195	42,6103	0,87	,931
	Ortaokul	305	42,5279		

Tabloya göre gidilen okul düzeyine göre tutumlarda anlamlı bir farklılık yoktur. Liselerin tutum puanı ortalamaları 42,61 iken ortaokulların ortalamaları 42,52'dir. Az da olsa liselerin uygulamaya daha sıcak baktığı söylenebilir.

4.2.3. Öğrencilerin Tutumlarında Okul Türüne Göre Farklılık Varır?

Tablo 4.9.'da "Öğrencilerin tutumlarında okul türüne göre farklılık var mıdır?" sorusunun cevabının yanında, devlet okulu ve özel okulların ortalama tutum puanları verilmiştir.

Tablo 4.9. Öğrencilerin Tutumlarında Okul Türüne Göre Farklılık Var mıdır?

	Okul Türü	N	Ortalama	T	Sig.
Toplam Tutum	Devlet Okulu	405	42,6099	,266	,790
	Özel Okul	95	42,3474		

Tabloya göre devlet okullarında ve özel okullarda serbest kıyafet uygulamasına yönelik tutumlarda anlamlı bir farklılık yoktur. Devlet okullarında okuyan öğrencilerin toplam tutum puan ortalaması 42,6099 iken, özel okullarda okuyan öğrencilerin puan ortalaması 42,3474'dir. Devlet okullarında okuyan öğrencilerin uygulamaya daha sıcak baktığı söylenebilir.

4.2.4. Öğrencilerin Tutumlarında Sosyoekonomik Düzeye Göre Farklılık Var mıdır?

Tablo 4.10.'da “Öğrencilerin tutumlarında sosyoekonomik düzeye göre farklılık var mıdır?” sorusunun cevabı ve düşük, orta ve yüksek gelir düzeyine sahip öğrencilerin ortalama tutum puanları verilmiştir.

Tablo 4.10. Öğrencilerin Tutumlarında Gelir Düzeyine Göre Farklılık Var mıdır?

Gelir Düzeyi	N	Ortalama Tutum	F	Sig.
Düşük Gelir	166	41,0542	2,275	,104
Orta Gelir	216	43,2407		
Yüksek Gelir	118	43,4322		
Toplam	500	42,5600		

Tabloya göre öğrencilerin serbest kıyafete ilişkin tutumlarında gelir düzeyine göre farklılık yoktur. Düşük gelir düzeyine sahip öğrencilerin tutum puanı 41,05 orta gelir düzeyine sahip öğrencilerin tutum puanı 43,24 yüksek gelir düzeyine sahip öğrencilerin tutum puanı 42,56 çıkmıştır. Bu durumda en yüksek tutum orta gelir düzeyine ait öğrencilerdedir.

4.2.5. Öğrencilerin Tutumlarında Öğrenci Başarısına Göre Farklılık Var mıdır?

Tablo 4.11.'de “Öğrencilerin tutumlarında başarı düzeyine göre farklılık var mıdır?” sorusunun cevabı verilmiştir.

Tablo 4.11. Öğrencilerin Tutumlarında Başarı Düzeyine Göre Farklılık Var mıdır?

Başarı Düzeyi	N	Ortalama Tutum	F	Sig.
Takdir Belgesi	187	41,8289	1,173	,310
Teşekkür Belgesi	199	42,5025		
Belge Alamayan	114	43,8596		
Toplam	500	42,5600		

Tabloya göre öğrencilerin serbest kıyafete ilişkin tutumlarında başarı düzeylerine göre farklılık yoktur. Takdir belgesi alan öğrencilerin tutum puanı ortalaması 41,82 teşekkür belgesi alan öğrencilerin tutum puanı ortalaması 42,50 hiçbir belge alamayan öğrencilerin tutum puanı ortalaması 43,85'tir. Anlamlı bir fark olmasa da başarı düzeyi düştükçe öğrencilerin tutumlarında artış olduğu görülmektedir.

4.3. NİTEL ANALİZ SONUÇLARI

Bu bölümde öğretmen, veli, idareci ve sendikacılara uygulanan yarı yapılandırılmış görüşme formundan elde edilen veriler sunulmuştur. Veriler serbest kıyafete ilişkin olumlu ve olumsuz görüşler olmak üzere ikiye ayrılmış ve frekans tabloları ile verilmiştir.

4.3.1. Öğretmenlerin Serbest Kıyafete İlişkin Tepkileri

Öğretmenlere serbest kıyafete geçilmeli mi geçilmemeli mi sorusuna verilen yanıtlar şöyledir; öğretmenlerin 8 tanesi serbest kıyafete geçilmeli, 2 tanesi kararsızım, 15 tanesi ise serbest kıyafete geçilmemeli yönünde görüş bildirmiştir.

4.3.1.1. Öğretmenlerin Serbest Kıyafete İlişkin Olumsuz Tepkileri

Aşağıdaki tabloda öğretmenlerin serbest kıyafet konusundaki olumsuz düşünceleri verilmiştir. Toplam 8 tema ve bu temalara bağlı 42 kod bulunmaktadır bu kodlar toplam 78 kez söylenmiştir.

Tablo 4.12. Öğretmenlerin Serbest Kıyafet Uygulamasına Yönelik Olumsuz Tepkiler

Temalar	Kodlar	Frekans
Okul Disiplini ve Güvenliği	Disiplin sorunları oluşur	7
	Güvenlik sorunları oluşur	7
	Öğrenci-sivil karışır	6
	TOPLAM	20
Ekonomik Problemler	Sosyoekonomik farklar açığa çıkar	2
	Sınıf ayrımları oluşur	3
	Maddi sıkıntı doğurur	1
	Okul masrafları artar	1
	Ülke ekonomik yapısı uygun değil	1
	TOPLAM	8
Öğrenci Psikolojisi	Fakir öğrencide eksiklik duygusu oluşur	1
	Marka takıntısı oluşturur	4
	Dışlanmışlık duygusu oluşur	1
	Öğrenciyle dalga geçilebilir	1
	Eziklik duygusu oluşur	1
	Fakir öğrencinin psikolojisi bozulabilir	1
	Özenti oluşturur	1
	Kıskançlık doğurabilir	1
	Ergenlik stresi artar	1
TOPLAM	12	
Akademik Başarı	Derslere ilgi azalır	2
	Eğitim-öğretim aksar	1
	Başarı düşebilir	3
	Okul kalitesinde düşüş yaşanabilir	1
	TOPLAM	7
Okul İklimi	Okula aidiyet duygusu azalır	2
	Okulda birlik-beraberlik azalır	1
	Öğrencilerin okul algısı değişir	1
	Okula devamsızlıkta artış meydana gelir	1
	Öğrenci ilişkilerinde bozulmalar olabilir	2

	TOPLAM	7
Fiziksel Görünüm	Bugün ne giysem telaşı yaşanır	2
	Kıyafet rekabeti doğar	4
	Fakir öğrenci hep aynı şeyi giyer	1
	Düzensiz tertipsiz görünüm ortaya çıkar	1
	Kıyafet temizliğinde sıkıntılar oluşur	1
	Dikkat çekici kıyafetler giyilir	3
	Kıyafet seçiminde zaman kaybı yaşanır	1
	TOPLAM	13
Özgürlük-İnanç-İdeolojik	Özgürlükler çoğunluk tekelinde kötüye kullanılabilir	1
	Muhafazakâr yönde aşırılık yaşanabilir	1
	Sınırlaması zor	1
	Sınırları belli değil	1
	Etik değerlere uyulmayabilir	1
	Serbestlikte abartıya kaçılabilir	1
	TOPLAM	6
Toplumsal Problemler	Aile içi çatışmalar yaşanır	2
	Gelir dengesizliği sorunu	1
	Ülke yapısına uygun değil	2
	TOPLAM	5
	Toplam Frekans	78

Tablo 4.12. devamı

Öğretmenlerin serbest kıyafete ilişkin olumsuz tepkilerinde, en çok bahsedilen tema, okul disiplini ve güvenliği teması olmuştur. Öğretmenler bu temanın içinde güvenlik sorunları, disiplin sorunları ve öğrenci sivil karışır kodlarını kullanmışlardır. Öğretmenlerden Ö7 bu konuda,

“Öğrencileri tanımakta çok zorluk çekilir.”

Ö16 ise,

“Öğretmenler, serbest kıyafet uygulaması başladığında, öğrenci olanı ve olmayanı anlayamayacağı için güvenlik sorunları ortaya çıkabilir. Eğitimde disiplin, eşitlik ve güvenlik için okul formaları kullanılmalıdır.” demiştir.

Okul güvenliğinden sonra en çok bahsedilen tema öğrencilerin fiziksel görünümleri ile ilgili olan temadır. Bu temanın içinde öğrencilerin bu gün ne giysem telaşı, kıyafet rekabeti, düzensiz tertipsiz görünüm, kıyafet temizliğinde sıkıntılar, dikkat çekici kıyafetler, kıyafet seçiminde zaman kaybı ve fakir öğrencilerin hep aynı kıyafeti giymesi kodları vardır. Öğretmenlerden Ö12 rekabet koduyla ilgili,

“Serbest kıyafet giyen bir öğrenci en güzel ben olmalıyım, en şık ben olmalıyım gibi düşünerek arkadaşları ile sürekli rekabet içinde olur.” demiştir.

Temizlik kodu ile ilgili Ö7;

“Serbest kıyafet sonucunda kılık kıyafet temizliği konusunda öğrencilerin gereken özeni göstermeyeceğini düşünüyorum.”

Ö19 ise dikkat çekici kıyafetlerle ilgili olarak,

“Kızların kıyafeti yüzünden dikkat çekmesi sorun oluşturur.” demiştir.

Öğrenci psikolojisi teması da en çok değinilen temalardan biridir. Bu temanın içinde eksiklik duygusu, marka takıntısı, dışlanmışlık duygusu, öğrenciyle dalga geçilme, eziklik duygusu, psikolojinin bozulması, özenti oluşturma, kıskançlık, ergenlik stresi artar kodları bulunmaktadır.

Öğretmenlerden Ö3 eksiklik duygusu konusunda şöyle demiştir;

“Serbest kıyafet kişilerin sosyoekonomik durumunu daha görünür hale getireceğinden, öğrencilerin kendilerini daha eksik hissetmelerine sebep olacağını düşünüyorum.”

Ö8 dışlanmışlıkla ilgili,

‘Maddi olanakları farklı olan öğrenciler arasında, fakir öğrencilerin, kendilerini dışlanmış hissetmelerine neden olabilir.’

Ö13 ise

“Her gün aynı kıyafeti giyip gelen öğrenciyle dalga geçilme, fakir-yoksul denme ihtimali çok fazla”

Ö16 eziklik duygusu konusunda,

“Dar gelirli ailelerin çocukları okullarda ezilebilir; bu da çocukların psikolojisini olumsuz yönde etkileyebilir.” demiştir.

Bir diğer tema ekonomik problemler temasıdır. Bu temada sosyoekonomik farklar açığa çıkar, sınıf ayrımları oluşur, maddi sıkıntı, okul masraflarında artış, ülke ekonomik yapısına uygun değil kodları bulunmaktadır.

Bu konuda öğretmenlerden Ö12,

“Önceden önlük almak için parası olmayan aileler serbest kıyafet uygulaması sonrası farklı kıyafet almak için çabalayıp duracaklar” demiştir.

Ö5 de sınıf ayrımları konusunda,

“Sınıf ayrımları daha da kesin olarak ortaya çıkar.” yorumunu yapmıştır.

Akademik başarı temasında derslere ilginin azalması, eğitim-öğretim aksar, başarıda düşüş, okul kalitesinde düşüş kodları vardır.

Öğretmenlerden Ö3 bu konuda

“Kimilerinin daha çok kılık kıyafeti düşünüp, okul ve dersleri ihmal edeceği kanaatindeyim.” demiştir.

Okul iklimi temasında serbest kıyafet ile öğrencilerin okula aidiyet duygusu azalır, okul algısı değişir, okulda birlik beraberlik azalır, öğrenci ilişkilerinde bozulmalar ve okula devamsızlıkta artış kodları bulunmaktadır.

Öğretmenlerden Ö2 bu temayla ilgili olarak,

“Öğrencilerde okula aidiyet duygusunun oluşmasında okul üniformalarının önemli olduğunu düşünüyorum. Ayrıca bu durum okul çevresinde ‘Biz Duygusuna’ katkı sağlayacaktır.”

Ö7,

“Eğitim öğretim arka planda kalmaya başlar. Öğrenciler okulu farklı bir yer olarak algılamaya başlarlar.”

Ö24 ise

“Her çocuğun her gün farklı bir kıyafet giymeye durumu olmayabilir. Bu da arkadaşlar arasında olumsuz yaklaşımlar doğuracaktır.” demiştir.

Özgürlük, inanç ve ideoloji temasında, özgürlükler çoğunluk tekelinde kötüye kullanılabilir, muhafazakâr yönde aşırılık, sınırlaması zor, sınırları belli değil, etik değerlere uyulmayabilir, serbestlikte abartı kodları vardır.

Öğretmenlerden Ö6,

“Özgürlüklerin güçlülerin ve çoğunluk kültürün tekelinde olması sebebiyle kötüye kullanılacak bir uygulama.” demiştir.

Ö22 ise,

“Belirli sınırlılıklar olmazsa etik değerler çiğnenebilir.” demiştir.

Toplumsal problemler temasında da, aile içi çatışma, gelir dengesizliği sorunu ve ülke yapısına uygun değil kodları kullanılmıştır.

Ö21 bu temayla ilgili,

“Ülkemizin alt yapısı ve sosyoekonomik durumu serbest kıyafet uygulaması için uygun değildir. Gelir dağılımındaki dengesizlik, sınıflar arası yaşam standartlarını arasındaki uçurum gerekçe gösterilebilir.” demiştir.

4.3.1.2. Öğretmenler Serbest Kıyafet Uygulaması Olumlu Değerlendirmeler

Aşağıdaki tabloda ise öğretmenlerin serbest kıyafet konusundaki olumlu düşünceleri verilmiştir. 4 tema, bu temalara bağlı 25 kod bulunmaktadır ve toplam 39 kez söylenmiştir

Tablo4.13. Öğretmenlerin Serbest Kıyafet Uygulamasına Yönelik Olumlu Tepkileri

Temalar	Kodlar	Frekans
Özgürlük- Rahatlık	Dilediğince giyim	2
	Özgürlük	4
	Rahatlık	6
	Baskının azalması	2
	Tek tipten kurtuluş	4
	Askeri disiplinden kurtuluş	1
	İfade özgürlüğü	1
	Tercih ve seçim özgürlüğü	1
	Demokratik	1
	Kalıplardan kurtulma	1
	Ailelere kolaylık	1
	Forma sıkıntısından kurtuluş	1
	Özgüven artışı	2
	Çağdaş görünüm	1
TOPLAM	28	
Toplumsal-Ekonomik Faydalar	Sınıf ayrımının azalması	1
	Kendine güvenli nesil	1
	Dershanede giyim sıkıntısı yaşamayan okulda da yaşamaz	1
	Toplumdaki statü farkını öğrenirler	1
	Ekonomik farkları açığa çıkarmaz	1
	TOPLAM	5
Akademik Başarı	Kalıcı öğrenme	1
	Sağlıklı öğrenme	1
	Başarıda artış	1
	Eğitimde ilerleme	1
	Avrupa standartlarında eğitim	1
	TOPLAM	5

Okul İklimi	Öğrencileri okula yakınlaştırıyor	1
TOPLAM		1
Toplam Frekans		39

4.13 devamı

Öğretmenler serbest kıyafet uygulamasının olumlu taraflarında en çok özgürlük rahatlık temasında görüş bildirmişlerdir. Bu temanın içinde dilediğince giyim, özgürlük, rahatlık, baskının azalması, tek tipten kurtuluş, askeri disiplinden kurtuluş, ifade özgürlüğü, tercih ve seçim özgürlüğü, demokratik, kalıplardan kurtulma, ailelere kolaylık, forma sıkıntısından kurtuluş, özgüven artışı, çağdaş görünüm kodları bulunmaktadır. Bu tema ile ilgili Ö16;

“Öğrenciler okul ortamında, sınıflarda daha rahat olacaklardır.”

Ö3;

“İnsanların her konuda özgür oluşu kendilerini daha rahat ifade etmelerini sağlayacaktır.”

Ö24;

“Çocukların daha özgüven sahibi olarak okula gelmelerini sağlayabilir.”

Ö8;

“Öğrencilerin okula gelirken askeri bir disiplin altında olduklarını düşünürdüm hep ve küçük yaştaki çocukların böyle bir baskıyla büyümesinin yanlış olduğu kanısındayım. Serbest kıyafet bu baskıdan kurtulmalarını sağlayabilir”

Ö1;

“Herkes nasıl rahat ediyorsa öyle giyinmeli” demiştir.

İkinci tema toplumsal-ekonomik faydalar temasıdır. Bu temanın içinde sınıf ayrımlarının azalması, kendine güvenli nesil, dershanede kıyafet sıkıntısı yaşamayan okulda da yaşamaz, toplumdaki statü farkını öğrenirler, ekonomik farkları açığa çıkarmaz kodları vardır. Bu temayla ilgili Ö22;

“En güzel giyinen öğrencilerin toplumdaki statüsünün farkına varırlar.”

Ö12;

“Serbest kıyafet ile okula gelen öğrenciler kendilerine olan özgüvenleri artar. Bu şekilde kendine güvenen bir nesil yetişir.”

Bir diğ er tema akademik başarı temasıdır. Bu temanın içinde kalıcı öğrenme, sağlıklı öğrenme, başarıda artış, eğitimde ilerleme, Avrupa standartlarında eğitim kodları vardır.

Ö14 bu temayla ilgili;

“Çocuklar rahat hissettiklerinden öğrenme daha sağlıklı ve kalıcı olur.”

Ö12;

“Serbest kıyafet uygulaması, Türkiye’de Avrupa standartlarında bir eğitim için adım olur.”

Son tema okul iklimi temasıdır. Bu temanın içinde okulu hayata yaklaştırıyor kodu vardır. Öğretmenlerden Ö8 bu temayla ilgili;

“Yaşama yakınlık ilkesine göre düşündüğümüz zaman, üniforma öğrencinin hayatın dışında bir mekâna geldiği düşüncesine yol açıyordu. Serbest kıyafet ile okulun, hayatın içinde bir mekân olduğu hissi öğrencide uyanabilir.”

4.3.2. Velilerin Serbest Kıyafet Uygulamasına Yönelik Tepkileri

Velilerin, serbest kıyafete geçilmeli mi, geçilmemeli mi sorusuna verdikleri yanıtlar şöyledir; 2 veli geçilmeli, 1 veli kararsızım, 22 veli geçilmemeli cevabını vermiştir.

4.3.2.1. Veliler Serbest Kıyafet Uygulaması Olumsuz Değerlendirmeler

Velilerin serbest kıyafet uygulamasına yönelik olumsuz tepkileri 7 tema altında 39 koddan oluşmaktadır ve toplam 80 kez söylenmiştir. Bu temalar, öğrenci psikolojisi, fiziksel görünüm, okul disiplini ve güvenliği, ekonomik problemler, toplumsal problemler, akademik başarı ve okul iklimidir. Aşağıdaki tabloda bu temalar ve kodlar verilmiştir.

Tablo 4.14.Velilerin Serbest Kıyafet Uygulamasına Yönelik Olumsuz Tepkileri

Temalar	Kodlar	Frekans
Öğrenci Psikolojisi	Fakir öğrenci psikolojik sıkıntı yaşar	3
	Fakir öğrenci üzüntü duyar	2
	Fakir öğrenciler baskılanır	1
	Eziklik duygusu oluşur	1
	Eksiklik duygusu oluşur	2
	Kıyafet doyumsuzluğu oluşur.	1
	Öğrenci resmiyeti öğrenemez	1
	Öğrenci ciddiyeti öğrenemez	1
	Varlıklı öğrenciler üstünlük kurar	2

	Öğrenciler birbirini aşağılayabilir	1
	Öğrenci disiplini öğrenemez	1
	Özenti oluşur.	3
	TOPLAM	19
Fiziksel Görünüm	Marka-kıyafet yarışı başlar	7
	Bu gün ne giysem telaşı oluşur	2
	Düzensiz görünüm	2
	Estetik olmayan görünüm	1
	Bakımsız görünüm	1
	Dikkat çekici kıyafetler giyilir	1
	Sınırlaması zor	1
	Mütevazı olmayan giyimler çıkar.	1
	Öğrenci oldukları belli değil	2
	Öğrenciye yakışmayan kıyafetler giyilir	1
	Giyinme için vakit kaybı yaşarlar	1
	Öğrenci her gün ayrı kıyafet ister	4
	TOPLAM	24
Okul Disiplini - Güvenliği	Güvenlik sorunları ortaya çıkar	7
	Öğrenci-sivil karışır	6
	Öğrencilerin hangi okula ait oldukları bilinmez	1
	TOPLAM	14
Ekonomik Problemler	Velilere maddi sıkıntı oluşturur	9
	Fakir veliler kıyafet alamaz	2
	Sınıf ayrımları ortaya çıkar	2
	TOPLAM	13
Toplumsal Problemler	Aile içi huzursuzluk oluşur	1
	Fakir aileler bunalır	1
	TOPLAM	2
Akademik Başarı	Fakir öğrencilerin başarısı düşer	2
	Kıyafet düşünmekten öğrenci başarısı düşer	1
	TOPLAM	3
Okul İklimi	Öğrenciler arasında ayırım yapılır	1
	Tertip düzen bozulur	1
	Okuldan kaçmalar artar	1
	Eğitimde eşitlik ilkesi bozulur	1
	Okula aidiyet duygusunu engeller	1
	TOPLAM	5
	Toplam Frekans	80

Tablo4.14. devamı

Velilerin en çok değindiği tema fiziksel görünüm temasıdır. Bu tema toplam 24 kez söylenmiştir. Bu temanın içinde, marka-kıyafet yarışı, bu gün ne giysem telaşı, düzensiz görünüm, estetik olmayan görünüm, öğrenciye yakışmayan kıyafetler, dikkat çekici kıyafetler, sınırlaması zor, mütevazı olmayan giyimler,

öğrenci oldukları belli değil, bakımsız görünüm, giyinme için vakit kaybı, öğrenci her gün ayrı kıyafet ister kodları bulunmaktadır. Velilerden V4 bu temayla ilgili;

“Öğrenci her gün ayrı kıyafet giymek ister, ona da bizim bütçemiz yetmez.”

V23;

“Bu yaştaki çocuğun kıyafet serbestisinden çok tertip düzene ihtiyacı olduğu kanısındayım. Okul kıyafetlerinin tek tip olması tertip düzen açısından daha makbul ve estetik.”

V3;

“Serbest kıyafet uygulaması ile öğrenciler arasında maddi yönden farklılıklar oluşturur. Öğrencilerde gizli de olsa özeni ve yarış başlar.” demiştir.

Diğer bir tema öğrenci psikolojisi temasıdır. Bu tema toplam 19 kez söylenmiştir. Bu temanın içinde eziklik duygusu, eksiklik duygusu, fakir öğrenciler baskılanır, fakir öğrencilerin psikolojik sıkıntı yaşar, fakir öğrenci üzüntü duyar, kıyafet doyumsuzluğu, öğrenci resmiyeti öğrenemez, öğrenci ciddiyeti öğrenemez, öğrenci disiplini öğrenemez, varlıklı öğrenciler üstünlük kurar, öğrenciler birbirini aşağılayabilir, özeni kodları bulunmaktadır. Bu temayla ilgili;

V16;

“Öğrenci geleceğin memuru, polisi, askeridir. Onun için resmi olmalıdır. Öğrenci disiplinli ve bakımlı olmalıdır. Öğrencinin kıyafeti bir olmalıdır ki birbirine üstünlük kurmasınlar.”

“Fakir aileler her zaman yeni kıyafet alamıyor. Resmi kıyafeti yılda bir alıyor, bir yıl giyiyor ve varlıklı öğrenci karşısında ezilmiyor, üzülüyor.”

V1;

“Elinde olan var, olmayan var. Okul kıyafeti olursa herkes aynı olur. Aksi takdirde her gün yeni bir kıyafet isterler. Arkadaşlarından kötü giyinenler eksiklik duyar.”

V17;

“Maddi durumu iyi olanlar kıyafet reklamı yaparak, güzel kıyafeti olmayanlara gösteriş yapabilir. Bu da durumu iyi olmayanların aile içi huzursuzluk yaşamasına sebep olabilir.”

Okul disiplini ve güvenliği temasında güvenlik sorunları, öğrenci-sivil karışır ve öğrencinin hangi okula ait olduğu bilinmez kodları bulunmaktadır. Bu tema toplam 14 kez söylenmiştir. Bu temayla ilgili olarak

V15;

“Okullara giren çıkan öğrencilerin belirsizliği yaşanacağından, vukuatlar artabilir.”

V13;

“Çocukların öğrenci olup olmadığını anlayamayız” demiştir.

Diğer bir tema da ekonomik problemlerdir. Bu tema toplam 13 kez söylenmiştir. Temanın içinde velilere maddi sıkıntı, fakir veliler kıyafet alamaz, sınıf ayrımları oluşur, kodları vardır.

Velilerden V24;

“Maddi açıdan herkes çocuğuna güzel elbise giydiremeyebilir. O yüzden forma olmalı.”

V19;

“Durumu yerinde olmayan öğrenciler zor durumda kalırlar. Bizim gibi kenar semtlerde oturan insanların pek de zengin olmadığını hepimiz biliyoruz zaten. O yüzden serbest kıyafet uygulaması olmamalı.”

Diğer tema toplumsal problemlerdir. Bu tema 2 kez söylenmiştir. Bu temada aile içi huzursuzluk ve fakir aileler bunalır kodları vardır.

V21;

“Zengin kişi çeşit çeşit kıyafet giyecek; fakir bunalacak.” demiştir.

Akademik başarı teması 3 kez söylenmiştir. Bu temadaki kodlar; fakir öğrencilerin başarısı düşer, kıyafet düşünmekten öğrenci başarısı düşer kodlarıdır.

V3 akademik başarı temasıyla ilgili;

“Fakir aile çocuğu alamayacağı kıyafetten dolayı üzüntü duyar, bu da onlarda başarısızlığa sebep olur.”

V22;

“Kıyafetlerini düşünmeden, derslerini düşünmezler.” demiştir.

Son tema okul iklimi temasıdır. Toplam 5 defa söylenmiştir. Bu temanın içinde öğrenciler arasında ayırım yapılır, tertip düzen bozulur, okuldan kaçmalar

artar, eğitimde eşitlik ilkesi bozulur, okula aidiyet duygusunu engeller, kodları vardır.

V25 bu temayla ilgili;

“Öğrenciler arasında ayırım yapılmaması için okul üniformaları devam etmelidir.”

V17;

“Serbest kıyafet eğitime hazırlık psikolojisini engeller. Özellikle küçük çocuklarda okula gitme bilinci uyanmaz.”

V6;

“Üniformalar olmadığı için okuldan kaçmalar daha rahat olur ve okuldan kaçmalar artabilir.” demiştir.

4.3.2.2. Veliler Serbest Kıyafet Uygulaması Olumlu Değerlendirmeler

Bu bölümde toplam 4 tema ve bu temalara bağlı 12 kod bulunmaktadır. Kodlar toplam 15 kez söylenmiştir. Bu temalar özgürlük-rahatlık, öğrenci psikolojisi, fiziksel görünüm ve okul iklimi temalarıdır. Tablo 4.15.’te velilerin olumlu tepkileri verilmiştir.

Tablo 4.15.Velilerin Serbest Kıyafet Uygulamasına Yönelik Olumlu Tepkileri

Temalar	Kodlar	Frekans
Özgürlük-Rahatlık	Tek tipten kurtuluş	1
	Askeri disiplinden kurtuluş	1
	Zevklerine göre giyinme imkânı	2
	Forma temizliği derdinden kurtuluş	1
	Öğrenciye rahatlık	2
	Öğrencilere özgürlük	2
	TOPLAM	9
Öğrenci Psikolojisi	Öğrenciler tatmin olur	1
	Rekabet kalkar	1
	Özgüven artar	1
	TOPLAM	3
Fiziksel Görünüm	Alınan kıyafetler eskisin	1
	Kıyafetler daha temiz giyilir	1
	TOPLAM	2
Okul İklimi	Okulu hayata yakınlaştırır	1
	TOPLAM	1
	Toplam Frekans	15

Veliler tarafından en çok söylenen tema özgürlük ve rahatlık temasıdır. Toplam 9 kez söylenmiştir. Bu temanın içinde tek tipten kurtuluş, askeri disiplinden kurtuluş, forma temizliğinden kurtuluş, zevklerine göre giyim imkânı, öğrenciye rahatlık, öğrencilere özgürlük kodları söylenmiştir.

V18 bu temayla ilgili;

“Tek tipten ve askeri sistemden kurtuluş sağlar.”

V15;

“Öğrenci kendini daha özgür hissedebilir.”

V5;

“Üniformaların her hafta yıkaması, kurutması, ütüsü derdinden kurtulmuş oluruz. Dışarıda ne giyiyorsa okulda da onu giysinler.” demiştir.

Öğrenci psikolojisi teması 3 kez söylenmiştir. Bu temanın içinde öğrenciler tatmin olur, özgüven artar ve rekabet kalkar kodları bulunmaktadır. Velilerden V12;

“Serbest kıyafet ile her gün okula sivil gelineceğinden bir süre sonra alışılır ve rekabet ortadan kalkar, marka yarışı azalır.” demiştir.

Diğer tema fiziksel görünüm temasıdır ve 2 kez söylenmiştir. Bu temada kıyafetler daha temiz giyilir ve alınan kıyafetler eskisin kodları vardır. V12 bu temayla ilgili;

“Çocuklar hep okulda, alınan kıyafetler eskimeden çocuklar büyüyor. Bari okulda giysinler de kıyafetler üstlerinde eskisin.” demiştir.

Son tema okul iklimi temasıdır. Bu tema 1 defa söylenmiştir. Bu temanın içinde okulu hayata yakınlaştırır kodu vardır.

V5;

“Serbest kıyafet ile çocuklar dışarıda, evde olduğu gibi rahat olacak ve okulu da böyle ev gibi algılayacaklardır.” demiştir.

4.3.3. Sendikacıların Serbest Kıyafet Uygulamasına Yönelik Tepkileri

Toplam 12 sendikacı ile görüşülmüştür. Bunlardan ikisi Eğitim Bir Sen, üçü Türk Eğitim Sen, beşi Eğitim Sen, ikisi Eğitim İş sendikalarına ait yöneticilerdir. Sendikacıların sadece üçü geçilmeli yönünde görüş bildirmiştir. Geçilmeli yönünde

görüş bildiren sendikacıların tamamı Eğitim Sen’lidir. Diğer sendika yöneticileri serbest kıyafet uygulamasına soğuk bakmaktadır.

4.3.3.1. Sendikacılar Serbest Kıyafet Uygulaması Olumsuz Değerlendirmeler

Bu bölümde 7 tema ve bu temalara bağlı 21 kod bulunmaktadır. Kodlar toplam 37 kez söylenmiştir. Temalar; öğrenci psikolojisi, okul disiplini ve güvenliği, ekonomik problemler, toplumsal problemler, fiziksel görünüm, okul iklimi, akademik başarı olarak belirlenmiştir. Tablo 4.16.’da sendikacıların uygulamaya yönelik olumsuz tepkileri verilmiştir.

Tablo 4.16. Sendikacıların Serbest Kıyafet Uygulamasına Yönelik Olumsuz Tepkileri

Temalar	Kodlar	Frekans
Öğrenci Psikolojisi	Fakir öğrencilerin psikolojisi bozulur	6
	Öğrenci karakterleri etkilenir	1
	Fakir öğrenciler içine kapanır	1
	Fakir öğrenciler yalnızlaşır	1
	Özenti oluşturur	1
	TOPLAM	10
Okul Disiplini-Güvenliği	Öğrenci-sivil karışır	4
	Güvenlik problemleri ortaya çıkar	5
	TOPLAM	9
Ekonomik Problemler	Sosyoekonomik farklar açığa çıkar	3
	Sınıf ayrımları oluşur	1
	Velilere maddi yük getirir	2
	TOPLAM	6
Toplumsal Problemler	Yanlı modeller örnek alınabilir	1
	Fakir aileler psikolojik sıkıntı yaşar	1
	Zamana ihtiyaç var	1
	Aile içi huzursuzluk yaşanır	1
	Toplumsal huzursuzluğa neden olabilir	1
	TOPLAM	5
Fiziksel Görünüm	Marka-kıyafet yarışı başlar	2
	Bu gün ne giysem telaşı yaşanır	1
	TOPLAM	3
Okul İklimi	Ortaöğretimde sembol kıyafet ve kutuplaşmalar meydana gelebilir.	1
	Öğrenciler arası ilişkiler bozulabilir	1
	TOPLAM	2
Akademik Başarı	Eğitimin amaçlarından sapmalar olabilir	1
	Fakir öğrencilerin başarısı düşer	1
	TOPLAM	2
	Toplam Frekans	37

Sendikacıların en çok söyledikleri tema öğrenci psikolojisi temasıdır. Toplam 10 kez söylenmiştir. Bu temanın içinde; fakir öğrencilerin psikolojisi bozulur, öğrenci karakterleri etkilenir, fakir öğrenciler içine kapanır, fakir öğrenciler yalnızlaşır, özenti oluşturur kodları vardır.

S2(Eğitim Bir Sen) bu temayla ilgili;

“Özellikle ekonomik yönden zayıf ailelerin çocukları kendilerini kötü hissedeceklerdir.”

S8(Türk Eğitim Sen);

“Çocuklar fakirse, içine kapanıp yalnızlaşırlar, ayrıca öğrenciler arasında özentiler başlar.” demiştir.

Bir diğer tema okul disiplini ve güvenliği temasıdır. Sendikacılar bu temayı 9 kez söylemişlerdir. Bu temada öğrenci-sivil karışır, güvenlik problemleri ortaya çıkar kodları vardır.

S9(Türk Eğitim Sen);

“Okul içerisinde özellikle ortaokul ve liselerde serbest kıyafetten dolayı öğrenciler tanınmayacağından güvenlik problemleri ortaya çıkacaktır.”

S1(Eğitim Bir Sen);

“Okul saatinde okula gelen ve öğrenci olmayan kişiler tespit edilemez, nöbetçi öğretmen ve idareciler öğrenci olmayı ayırt edemez.” demiştir.

Ekonomik problemler temasında sosyoekonomik farklar açığa çıkar, sınıf ayrımları oluşur, velilere maddi yük getirir kodları vardır. Bu tema 6 defa söylenmiştir.

S3(Eğitim Sen);

“Öğrenciler arasındaki gelir farkını ortaya çıkardığından sorunlar oluşturur.”

S8(Türk Eğitim Sen);

“Öğrenciler her gün ayrı kıyafet giymek isteyeceklerdir, bu da velilere maddi külfet getirir.” demiştir.

Toplumsal problemler temasındaki kodlar 5 kez söylenmiştir. Bu kodlar; yanlış modeller örnek alınabilir, fakir aileler psikolojik sıkıntı yaşar, zamana ihtiyaç var, aile içi huzursuzluk yaşanır, toplumsal huzursuzluğa neden olabilir.

S8(Türk Eğitim Sen) bu temayla ilgili;

“Veliler zorlanacak, aile içi huzursuzluk doğacak, uzun vadede ise toplumsal huzursuzluk oluşacaktır.”

S3(Eğitim Sen);

“Öğrenciler için yanlış modeller ortaya çıkabilir.” demiştir.

Fiziksel görünüm teması 3 kez söylenmiştir. Bu temada marka-kıyafet yarışı başlar, bu gün ne giysem telaşı yaşanır kodları vardır.

S1(Eğitim Bir Sen) bu temayla ilgili;

“Düşük sosyoekonomik çevrelerde, öğrenci kıyafet markaları sorun olabilmektedir.”

S11(Eğitim İş);

“Bu gün ne giysem kaygısı yaşanır.” demiştir.

Okul iklimi teması 2 defa söylenmiştir. Bu temanın içinde, ortaöğretimde sembol kıyafet ve kutuplaşmalar meydana gelebilir, öğrenci ilişkileri bozulabilir kodları vardır.

Bu tema ile ilgili S3(Eğitim Sen);

“Sınıf içinde ekonomik dengesizlikten dolayı problemler oluşur, arkadaş ilişkileri bozulur.”

S11(Eğitim İş):

“Özellikle ortaöğretimde sembol kıyafet ve bunun sonucunda kutuplaşmalar doğabilir.” demiştir.

Akademik başarı temasında, eğitimin amaçlarından sapmalar olabilir, fakir öğrencilerin başarısı düşer kodları vardır. Bu tema 2 defa söylenmiştir.

S3(Eğitim Sen);

“Eğitimin amaçlarından sapmaya yol açacaktır.” demiştir.

4.3.3.2. Sendikacılar Serbest Kıyafet Uygulaması Olumlu Değerlendirmeler

Bu bölümde 2 tema ve bu temalara bağlı 5 kod bulunmaktadır. Kodlar toplam 7 kez söylenmiştir. Bu temalar, özgürlük-rahatlık ve öğrenci psikolojisidir. Tablo4.17.'de bu temalar ve kodlar verilmiştir.

Tablo 4.17. Sendikacıların Serbest Kıyafet Uygulamasına Yönelik Olumlu Tepkileri

Temalar	Kodlar	Frekans
Özgürlük-Rahatlık	Tek tipten kurtuluş	3
	Giyinme özgürlüğü	1
	Dilediğince giyinme imkânı	1
	Askeri disiplinden kurtuluş	1
	TOPLAM	6
Öğrenci Psikolojisi	Özgüven artışı	1
	TOPLAM	1
	Toplam Frekans	7

Sendikacılar özgürlük-rahatlık temasını 6 kez kullanmışlardır. Bu temanın içinde tek tipten kurtuluş, giyinme özgürlüğü, dilediğince giyinme imkânı, askeri disiplinden kurtuluş kodları vardır.

S4(Eğitim Sen) bu temayla ilgili;

“İnsanların giyimine düzenleme getirilmemelidir, aynı zamanda serbest kıyafetle tek tip dayatmasına son verilmiş olur.”

S10(Türk Eğitim Sen);

“Tek tip uygulamasının olumsuz sonuçlarından kurtulmuş oluruz”

S6(Eğitim Sen);

“Öğrencini ne giyeceğine, saçına, sakalına, giyimine kuşamına karışılmamalıdır.” demiştir.

Öğrenci psikolojisi temasında özgüven artışı kodu vardır. 1 defa söylenmiştir.

S8(Türk Eğitim Sen);

“Şartlar uygun olursa öğrencilerde özgüven artışı olur.” demiştir.

4.3.4. İdarecilerin Serbest Kıyafet Uygulamasına Yönelik Tepkileri

Toplam 10 idareci ile görüşülmüştür. İdarecilerin 3'ü geçilmeli, 7'si geçilmemeli yönünde görüş bildirmiştir.

4.3.4.1. İdareciler Serbest Kıyafet Uygulaması Olumsuz Değerlendirmeler

Bu bölümde toplam 8 tema ve bu temalara bağlı 23 kod vardır. Bu bölümdeki temalar okul disiplini ve güvenliği, öğrenci psikolojisi, ekonomik problemler, toplumsal problemler, okul iklimi, fiziksel görünüm, akademik başarı, ideolojik olarak belirlenmiştir. Tablo 4.18.'de bu temalar ve kodlar verilmiştir.

Tablo 4.18. İdarecilerin Serbest Kıyafet Uygulamasına Yönelik Olumsuz Tepkileri

Temalar	Kodlar	Frekans
Okul Disiplini ve Güvenliği	Güvenlik problemleri ortaya çıkar	5
	Öğrenci-sivil karışır	1
	Disiplin problemleri ortaya çıkar	1
	TOPLAM	7
Öğrenci Psikolojisi	Fakir öğrenciler eziklik hisseder	2
	Kişilik gelişiminde problemler yaşanır	1
	Utanç duygusu yaşarlar	1
	Fakir öğrencilerin psikolojisi bozular	2
	Serbestlikte aşırıya kaçılır	1
	TOPLAM	7
Toplumsal Problemler	Öğrenci-veli çatışır	1
	Fakir veliler psikolojisi bozular	1
	Değişimi zor olacak	1
	Psikolojik, sosyolojik, ekonomik olarak ülke hazır değil	1
	TOPLAM	4
Okul İklimi	Uyum problemleri	1
	Devamsızlıkta artış	1
	Öğrenci gibi hissedemezler	2
	TOPLAM	4
Akademik Başarı	Derslere ilgi azalır	1
	TOPLAM	1
Ekonomik Problemler	Velilere maddi külfet oluşturur	2
	Sosyoekonomik farkların açığa çıkar	1
	TOPLAM	3
Fiziksel Görünüm	Marka yarışı oluşturur	1
	Uygun olmayan kıyafetler tercih edilir	3
	Bu gün ne giysem telaşı yaşanır	2
	Fakir öğrenciler istediklerini giyemez	1
	TOPLAM	6
İdeolojik	Ben yaptım oldu zihniyeti yanlıştır.	1
	TOPLAM	1
	Toplam Frekans	34

İdareciler tarafından en çok söylenen temalardan biri öğrenci psikolojisi temasıdır. Bu tema 7 defa söylenmiştir. Bu temanın içinde fakir öğrenciler eziklik hisseder, kişilik gelişiminde problemler yaşanır, utanç duygusu yaşarlar, fakir öğrencilerin psikolojisi bozulur, serbestlikte aşırıya kaçılır kodları vardır.

Bu temayla ilgili İ1;

“Fakir öğrenciler eziklik hissedebilir.”

İ5;

“İmkânı olmayan öğrencilerin değişik kıyafet giyme imkânı olmayacağından psikolojik olarak öğrenci rahatsız olacaktır.” demiştir.

En çok söylenen temalardan bir diğeri okul güvenliği ve disiplini temasıdır. 7 defa söylenmiştir. Bu temanın içinde güvenlik problemleri ortaya çıkar, öğrenci sivil karışır, disiplin problemleri ortaya çıkar kodları vardır.

Bu temayla ilgili İ10;

“Serbest kıyafetin gelmesiyle okula giren çıkan öğrencilerin kim olduğu belli olmayacaktır, bu da güvenlik problemleri doğurur. Bunu önlemek için akıllı kapı uygulamasına geçilmelidir.” demiştir.

Fiziksel görünüm teması bir diğeri temadır. Toplam 6 kez söylenmiştir. Temanın içinde marka yarışı, uygun olmayan kıyafet tercihi, bu gün ne giysem telaşı, fakir öğrenciler istediklerini giyemez kodları vardır.

İ6;

“Çocuklar her gün bu gün ne giysem sıkıntısı yaşayacaklardır.”

İ3;

“Çocuklar arasında marka yarışı başlayacaktır.”

İ5;

“Uygun olmayan kıyafetlerin öğrenciler tarafından giyilebileceği göz önünde tutularak ara ara denetim yapılmalıdır. Her türlü kıyafetin okulda giyilmesine izin verilmemelidir. Okul ve çevrenin göz önünde bulundurulması gerekir.” demiştir.

Toplumsal problemler teması 4 defa söylenmiştir. Bu temanın içinde öğrenci veli çatışır, fakir velilerin psikolojisi bozulur, değişimi zor olacak, psikolojik, sosyolojik ekonomik yönden ülke hazır değil kodları vardır.

İ10;

“Ülkemiz ne ekonomik, ne psikolojik, ne de sosyolojik açıdan serbest kıyafete geçmeye hazır değil.” demiştir.

Okul iklimi teması da 4 defa söylenmiştir. Bu temanın içinde uyum problemleri, öğrenci gibi hissedemezler, okul devamsızlık artar kodları vardır.

İ3 bu temayla ilgili;

“Öğrenciler sivil olduğu için okuldan kaçmalar daha kolaylaşır bunun sonucunda öğrenci devamsızlığı artar.”

“Serbest kıyafetle öğrenciler öğrenci gibi hissedemeyeceklerdir.” demiştir.

Ekonomik problemler temasında sosyoekonomik farklar açığa çıkar, velilere maddi külfet oluşturur kodları vardır. 3 defa söylenmiştir.

İ6;

“Serbest kıyafet uygulaması ile sosyoekonomik sınıf farkları açığa çıkar.”

İ3;

“Giyim ihtiyacı artacak, ekonomik harcamalar da artacaktır.” demiştir.

Diğer tema akademik başarı temasıdır ve 1 defa söylenmiştir. Bu temada derslere ilgi azalır kodu vardır.

İ4 bu temayla ilgili;

“Serbest kıyafet öğrencileri dersten uzaklaştırır.” demiştir.

Son tema ideolojik temasıdır. Bu tema 1 defa söylenmiştir ve temada ben yaptım oldu zihniyeti yanlıştır kodu vardır.

İ10;

“Ben yaptım oldu zihniyeti yanlıştır.” demiştir.

4.3.4.2. İdareciler Serbest Kıyafet Uygulaması Olumlu Değerlendirmeler

Bu bölümde 3 tema bu temalara bağlı 9 kod vardır ve bu kodlar toplam 13 kez söylenmiştir. Temalar; özgürlük- rahatlık, öğrenci psikolojisi, okul iklimi temalarıdır. Tablo 4.19.'da bu tema ve kodlar verilmiştir.

Tablo 4.19.İdarecilerin Serbest Kıyafet Uygulamasına Yönelik Olumlu Tepkileri

Temalar	Kodlar	Frekans
Özgürlük-Rahatlık	Tek tipten kurtuluş	3
	Rahatlık	2
	İfade özgürlüğü	2
	Kıyafet denetimi sıkıntısından kurtuluş	1
	Yasaklardan uzaklaşma	1
	Özgürlük	1
	Özgür ortam	1
	TOPLAM	11
Öğrenci Psikolojisi	Öğrenci kendini iyi hisseder	1
	TOPLAM	1
Okul İklimi	Okula devamda artış	1
	TOPLAM	1
	Toplam Frekans	13

En çok söylenen tema öğrenci psikolojisidir ve bu temaya ait kodlar toplamda 11 kez söylenmiştir. Bunlar; tek tipten kurtuluş, rahatlık, ifade özgürlüğü, kıyafet denetimi sıkıntısından kurtuluş, yasaklardan uzaklaşma, özgürlük, özgür ortam kodlarıdır.

Bu temayla ilgili İ1;

'Tek tipe karşı bir uygulama ve öğrenciye rahatlık sağlıyor'

İ4;

'Çocukların kendilerini ifade etmeleri kolaylaşır, Ayrıca öğrenciler rahat eder'

İ6;

'Okulda kıyafet denetimi sıkıntısından kurtulmuş oluruz' demiştir.

Diğer bir tema öğrenci psikolojisi temasıdır. 1 defa söylenmiştir. Bu temada öğrenci kendini iyi hisseder kodu bulunmaktadır.

Son tema okul iklimi kodudur. Bu tema 1 defa söylenmiştir. Bu temada okula devamda artış kodu vardır.

'Serbest kıyafetle öğrenciler daha rahat ve özgür oldukları için okula gelmeyi daha çok isteyeceklerdir. Yani okula devamsızlık azalır' demiştir.

BEŞİNCİ BÖLÜM

TARTIŞMA ve SONUÇ

Bu çalışmada; konuyla ilgili grupların Okullarda Serbest Kıyafet Uygulamasına yönelik değerlendirmeleri, tutumları ve uygulamaya yönelik tepkileri değişik yönleriyle irdelenmeye çalışılmıştır. Çalışmada; öğrenci, öğretmen, veli, okul idarecileri ve sendikalar için ayrı ayrı değerlendirme ölçekleri oluşturulmuştur. Elde edilen tüm veriler dört başlık altında toplanmıştır. Bunlar;

5.1. SERBEST KIYAFET UYGULAMASINA YÖNELİK DEĞERLENDİRMELER

Öğrencilere yönelik yapılan tüm çalışmalar sonucunda çoğu öğrencide, Okullarda Serbest Kıyafet Uygulaması'nın doğuracağı büyük bir güvenlik sorununun olacağı kanısındır. Bu konuyla ilgili maddeler;

- 1-OSKU'nun disiplin sorunlarını azaltacağını düşünüyorum.
- 2-OSKU ile öğrenciler okul dışından gelerek okullarda sorun çıkarabilir.
- 3-OSKU sonucunda okulda güvenlik problemlerinin artacağını düşünüyorum.
- 4-OSKU yüzünden okullarda hırsızlık olaylarının artacağını düşünüyorum.

Öğrencilerin birçoğu ilk maddeye katılmamış diğer maddelere katılım çoğunluğu sağlanmıştır. Kıran(2001)'in bu konudaki çalışmasında öğrenciler serbest kıyafetin sınıf ve okul düzenini bozacağını dile getirmiştir. Benzer olarak Amerika'da serbest kıyafet öncesi ve sonrasında öğrenci güvenliğinin araştırıldığı çalışmada serbest kıyafet varken okul güvenliği %46, üniformaya geçilince okul güvenliği %75 olmuştur.(NAESP,1998). MEB(EARGED,1997) araştırmasında ise öğrencilerin yarısı forma giydiklerinde kurallara daha fazla uyduklarını belirtmişlerdir.

Öğrenciler serbest kıyafetin başarıyı ve okula devamı artıracığını düşünmemektedirler. Bu konuyla ilgili maddeler;

- 1-OSKU ile derslerde başarımın artacağını düşünüyorum.
- 2-OSKU ile okula devamsızlığın azalacağını düşünüyorum.

3-OSKU ile sosyoekonomik farklar daha da açığa çıkacağı için eğitimi olumsuz etkilediğini düşünüyorum.

Öğrencilerin çoğu ilk iki görüşe katılmamış, üçüncü görüşe katılmışlardır. Benzer olarak MEB(EARGED,1997) araştırmasında öğrencilere uygulanan ankette 'forma giyme zorunluluğu derslerde başarıyı olumsuz etkiler' maddesine yer verilmiş ve öğrencilerin %64,2'si bu maddeye katılmamıştır. Aynı çalışmada öğrencilerin %21,6'sı formanın derslerde daha pasif olmalarına neden olduğu görüşündeyken, %60,3'ü aksi yönde görüş bildirmiştir. Serbest kıyafetin akademik başarıyla doğrudan ilişkisi olmadığını gösteren çalışmalar da vardır.(Brunsma,2004; Yeung,2008). Yine Brunsma ve Rockmquemore(1998)'un çalışmasında üniformaların az da olsa okul devamsızlığını azalttığı ve öğrenci davranışlarında gelişme sağladığı bulunmuştur.

Serbest kıyafet uygulaması öğrencilerin ekonomik kaygılarını artırmıştır. Bu konuyla ilgili maddeler;

1-OSKU başlatıldığında kıyafet alabilmek için harcamalarımın kısmak zorunda kalabilirim.

2-OSKU başlatıldığında kıyafet alabilmek için okul dışında bir işte çalışmak zorunda kalabilirim.

Bu iki maddeye de öğrencilerin çoğu katılmışlardır. Kıran(2001)'in çalışmasında da öğrenciler serbest kıyafetin ailelerini ekonomik olarak zorlayacağını belirtmişlerdir. Ayrıca, tek tip kıyafetin öğrencilerin okul masraflarını %80 azaltacağı ve bu kıyafetlerin tamamının markalı bir kottan daha ucuz olacağı öne sürülmüştür. (U.S. Department of Education, 1996; Cohn ve Siegel 1996).

Öğrenciler serbest kıyafetin kendilerini özgürleştirdiğini ve okulu daha çok sevdiğini ifade etmişlerdir. Bu konuyla ilgili maddeler;

1-OSKU sayesinde öğrenciler okula gelmeyi daha çok isteyeceklerdir.

2-Formaların yaratıcılığı engellediğini düşünüyorum.

3-OSKU ile kendimi daha özgür hissediyorum.

4-OSKU ile dış görünümümün daha fazla memnun kalacağım.

Öğrenciler tüm maddelere katılmışlardır. Dees(2002) tek tip kıyafetin tekdüzelik yaratacağı ve bireyselliği azaltacağını söylemiştir. Wade ve Standford(2003)'un araştırmaları da üniformaların, öğrencilerin kendilerini ifade edebilme becerilerini kısıtladığı için benlik saygısını azaltabileceğini öne sürmektedir. MEB'in (EARGED,1997) araştırmasında öğrencilere uygulanan ankette

'forma içinde kendimi daha özgür hissediyorum' maddesi verilmiş ve öğrencilerin %62'si bu maddeye katılmamıştır. Aynı çalışmada 'forma isteksizce okula gelmeme neden oluyor' maddesine öğrencilerin% 52'si katılmamıştır. Kıran'ın(2001) çalışmasında ise öğrencilerin en çok söylediği madde 'her gün okula aynı kıyafetle gelmekten hoşlanmıyorum' maddesi olmuştur.

Öğrenciler serbest kıyafetin arkadaş veya aile ilişkilerini bozacağını düşünmemektedirler. Bu konuyla ilgili maddeler;

- 1-OSKU'nun öğrenciler arasında bir kıyafet yarışı başlatacağını düşünüyorum.
- 2-OSKU yüzünden öğrencilerin aileleri ile çatışacağını düşünüyorum.
- 3-OSKU yüzünden arkadaşlarına göre iyi giyinemeyen öğrencilerin kıskançlık ve eksiklik yaşayacağını düşünüyorum.

Öğrencilerin çoğu ilk iki maddeye de katılmamıştır; ancak katılanların oranı katılmayanlarının oranına oldukça yakındır. Üçüncü maddeye ise katılanlar daha çoktur; ancak bu maddeye de katılmayanların oranı katılanlara oldukça yakındır. Benzer biçimde MEB'in (EARGED,1997) araştırmasında öğrencilerin büyük bir kısmı serbest kıyafet olması durumunda herkesin değişik kıyafetlerle okula gelmesinin kendilerinde bir rahatsızlık uyandırmayacağını belirtmişlerdir. Ancak Kıran(2001)'in çalışmasında öğrenciler, serbest kıyafetin öğrenciler arasında gereksiz bir özentî başlatacağını ve arkadaşlık ilişkilerini bozacağını ifade etmişlerdir.

Öğrenciler serbest kıyafetle ilgili çeşitli kaygılar yaşamaktadırlar. Bunlar;

- 1-OSKU yüzünden benimle dalga geçilebileceği endişesi taşıyorum.
- 2-OSKU ile okula hazırlanmak için daha çok zaman harcayacağımı düşünüyorum.
- 3-OSKU ile okulda acayip yahut açık seçik kıyafetler yüzünden dikkatimin dağılacağını düşünüyorum.

Öğrencilerin çoğu bu maddelere katılmıştır. Tucker(1999)'in araştırmasında uniformaların öğrenciler arasında daha az dalga geçilme ve bunun sonucu olarak daha yüksek benlik saygısı sağlayacağı belirtilmiştir. Alspach (2007) ise özellikle kızların giyinmek için uyku ve ders çalışma gibi sürelerden çaldığını ve giyinmek için saatlerini harcadığını belirtmiştir.

Öğrenciler serbest kıyafetin okulda demokrasiyi ve hoşgörüyü artıracığına katılmamışlardır. Üniforma öncesi ve sonrası okul ikliminin araştırıldığı çalışmada

okul iklimi serbest kıyafet varken%60 üniformaya geçildiğinde %82 olarak tespit edilmiştir.(NAESP,1998)

Öğrenciler serbest kıyafetin öğrenciler arasındaki sosyoekonomik farkları açığa çıkardığını düşünmektedir. Bu konuda Dees(2002)'in yaptığı çalışmada, üniformaların, kıyafetler arasında bir farklılık yaratmadığı için, farklı sosyoekonomik düzeydeki öğrenciler arasında daha olumlu bir etkileşim ortamı yarattığı ortaya çıkmıştır.

5.2. SERBEST KIYAFETE İLİŞKİN DEĞERLENDİRMELERİN ÇEŞİTLİ DEĞİŞKENLERE GÖRE İNCELENMESİ

Değerlendirme maddelerinde cinsiyete göre farklılaşma var mıdır?

Genel olarak kızlar serbest kıyafetin sonuçlarına ilişkin yapılan anket maddelerinin birçoğuna katılmamış, erkekler ise aynı maddelere katılmışlardır. Bu maddeler; “OSKU’nun okulda hoşgörüyü ve demokrasiyi artıracaklarını düşünüyorum.”, “OSKU ile okula devamsızlığın azalacağını düşünüyorum” , “OSKU ile derslerde başarımın artacağını düşünüyorum”, “OSKU’nun öğrenciler arasında bir kıyafet yarışı başlatacağını düşünüyorum.”, “OSKU yüzünden öğrencilerin aileleri ile çatışacağını düşünüyorum.” , “OSKU ile sosyoekonomik farklar daha da açığa çıkacağı için eğitimi olumsuz etkileyeceğini düşünüyorum.” Serbest kıyafete yönelik hem kızların hem erkeklerin ortak olarak çoğunluğunun katıldığı madde ise “OSKU sayesinde öğrenciler okula gelmeyi daha çok isteyeceklerdir.” maddesidir. Ancak kızlarda katılmayanların oranı erkeklerin oranına göre daha fazladır. Kızların katılıp, erkeklerin katılmadığı madde ise “OSKU yüzünden arkadaşlarına göre iyi giyinemeyen öğrencilerin kıskançlık ve eksiklik yaşayacağını düşünüyorum.” maddesidir. Genel olarak serbest kıyafete kızların daha temkinli yaklaştığı söylenebilir. Çimen(2012)'in araştırmasında serbest kıyafeti istemeyen öğrencilerin çoğunun kız olduğu görülmüştür. Kızlar diğer öğrencilerin birbirlerinin kıyafetleri ile ilgilenmelerinin rahatsız edici olduğunu düşünmektedirler. Bu onların daha dikkatli, temiz, ütülü, pahalı ve markalı kıyafet seçmesine yol açmakta ve okul için günlük hazırlıklarında baskı unsuru oluşturmaktadır.

Değerlendirme maddelerinde okul türüne göre farklılaşma var mıdır?

Devlet okullarındaki öğrenciler, serbest kıyafetin başarıyı artıracakları ve öğrenci devamsızlığını azaltacakları fikirlerine katılmamış, özel okullar katılmıştır.

Hem devlet okulları hem de özel okullar serbest kıyafet ile öğrencilerin okula gelmeyi daha çok isteyeceklerini ve formaların yaratıcılıklarını engelledikleri fikirlerine katılmışlardır. Fakat oranlar farklıdır. Devlet okullarındaki öğrenciler serbest kıyafet ile okullarda güvenlik problemi yaşanacağını düşünürken özel okullardaki öğrenciler böyle düşünmemiştir. Bunun sebebi şu olabilir; birçok devlet okulunda güvenlik görevlisi yoktur; ancak özel okulların çoğunda güvenlikten sorumlu görevliler bulunmaktadır. Yani özel okul öğrencilerinin daha az güvenlik kaygısı yaşandığı söylenebilir. Hem devlet okulunda hem özel okullarda “serbest kıyafet yüzünden bir işte çalışabilirim.” maddesine öğrenciler katılmışlardır; ancak özel okullarda bu maddeye katılanların oranı devlet okullarına göre yüksek çıkmıştır. Çıkan sonuç şaşırtıcı olmuştur. Beklenen bu durumun devlet okullarında okuyan öğrencilerde yüksek çıkmasıdır; ancak özel okullarda serbest kıyafet uygulaması ile okullarda marka yarışlarının artabileceği düşüncesinden dolayı, öğrenciler, “bir işte çalışabilirim” maddesine daha fazla katılmış olabilirler. “Serbest kıyafet ile dikkatimin dağılacağını düşünüyorum.” maddesine hem devlet okulları hem de özel okullar katılmışlardır; ancak özel okullarda katılım oranı daha yüksektir. Özel okullarda serbest kıyafetin hem ekonomik açıdan, hem de görünüm açısından çeşitli kaygılara neden olduğu söylenebilir. “Serbest kıyafet yüzünden arkadaşlarına göre iyi giyinemeyenlerin kıskançlık ve eksiklik yaşayacağını düşünüyorum.” maddesine ise devlet okulları katılırken, özel okullar bu maddeye katılmamıştır. Özel okullardaki öğrencilerin çoğunluğu belli bir ekonomik seviyenin üzerindeki öğrenciler olduğu için ekonomik olarak daha düşük seviyedeki öğrencilerle okul içinde karşılaşmamış ve onların ne hissedeceğini tahmin edememiş olabilirler. Ancak devlet okulları daha kozmopolit yapılardır. Her ekonomik seviyeden öğrenciler aynı sınıfta olduğu için birbirlerine daha empatik yaklaşabildikleri düşünülebilir.

Değerlendirme maddelerinde okul düzeyine göre farklılaşma var mıdır?

Liseler serbest kıyafetin sosyoekonomik farkları açığa çıkaracağı, kıyafet yarışı başlatacağı, aile içi çatışma yaratacağı, okulda güvenlik problemlerini artıracacağı, fakir öğrencilerde eziklik ve eksiklik duygusu uyandıracacağı, açık kıyafetler yüzünden öğrencilerin dikkatini dağıtacağı fikirlerine katılmazken, ortaokullar bu fikirlere katılmıştır. Bu durum ergenliğin başında olan ortaokullarda serbest kıyafetin etkilerinin daha yoğun yaşandığını gösterebilir. Bu maddelere bakılarak liselerin serbest kıyafete daha olumlu baktığı söylenebilir. Ancak liseler

serbest kıyafetin başarıyı artıracığı, okula devamı artıracığı, formaların yaratıcılığı engellediği fikirlerine katılmamıştır. Ortaokullar da serbest kıyafetin başarıyı artırdığı fikrine katılmamıştır; ancak bu fikre katılanların oranı liselere göre yüksektir. Ortaokullar liselerin aksine, serbest kıyafet ile okula gelmeyi daha çok isteyeceklerini ve okula devamsızlığın azalacağını ve formaların yaratıcılıklarını engellediğini belirtmişlerdir. Lise öğrencileri ortaokul öğrencilerine göre bu eğitim sisteminde daha fazla buldukları için eğitim sisteminin çıktısı olan tek tipliği daha fazla benimsemiş olabilirler. Liseler ve ortaokullar serbest kıyafet yüzünden harcamalarından kısmak zorunda kalabileceklerini ve bir işte çalışmak zorunda kalabileceklerini belirtmişlerdir. Ancak liselerde bir işte çalışabileceğini belirtenlerin sayısı çokken, ortaokullarda “harcamalarımın kısmak zorunda kalabilirim” diyen öğrencilerin sayısı çoktur. Ortaokul düzeyinde öğrenciler bir işte çalışmak için küçük olduklarından onlar “harcamalarımın kısarım” cevabını daha çok, “bir işte çalışırım” cevabını daha az vermiş olabilirler.

Maddelerde başarıya göre farklılaşma var mıdır?

Genel olarak takdir alan öğrencilerin serbest kıyafete ilişkin bazı kaygılarının olduğu söylenebilir. Mesela takdir alan öğrencilerin çoğu formaların yaratıcılığı engellediğini düşünmemektedir, diğer gruplara nazaran takdir alan öğrencilerde dalga geçilme endişesi daha fazladır, bu gruptaki öğrencilerde okullarda serbest kıyafet uygulaması başlatıldığında bir işte çalışabileceklerini söyleyenlerin oranı daha fazladır. Takdir ve teşekkür alan öğrenciler okullarda serbest kıyafetin başarılarını artıracığı fikrine katılmazken belge almayan öğrenciler bu fikre katılmışlardır. Tüm gruplarda, serbest kıyafetin öğrencileri okula gelmeye daha fazla teşvik edeceği fikri daha çok ön plana çıkarken; takdir belgesi alan grupta diğerlerine göre bu fikir daha az söylenmiştir. Daha üst başarı düzeyine sahip çocuklar, üniforma ile daha mutluymuş gibi gözükmektedirler.

Değerlendirme maddelerinde sosyoekonomik düzeye göre farklılaşma var mıdır?

“Formaların yaratıcılığı engellediğini düşünüyorum” ve “OSKU yüzünden benimle dalga geçilebileceği endişesi yaşıyorum” maddelerine tüm gelir düzeyindeki öğrenciler katılmışlardır. Katılım oranları farklıdır. “OSKU yüzünden öğrencilerin aileleri ile çatışacağını düşünüyorum” maddesine gelir düzeyi düşük öğrenciler

katılmış; orta ve yüksek gelir düzeyindeki öğrenciler ise katılmamıştır. Gelir seviyesi düşük ailelerde alım gücü daha az olacağı için öğrenciler velilerle daha çok çatışmaya girebilir. “OSKU başlatıldığında kıyafet alabilmek için okul dışında bir işte çalışabilirim” maddesine düşük gelir düzeyindeki öğrencilerin çoğu katılmazken orta ve yüksek gelir düzeyine sahip öğrencilerin çoğu katılmıştır. Düşük ekonomik seviyedeki öğrencilerin okul dışında bir işte çalışması beklenirken, diğer seviyedeki öğrenciler bunu söylemişlerdir. Daha üst ekonomik düzeye sahip çocukların gittikleri okullarda, daha güzel ve daha şık giyinme ihtiyacından dolayı, öğrencilerin ekonomik kaygıları artmış olabilir. Bunun sonucu bir işte çalışmayı düşünmüş olabilirler. Daha alt ekonomik seviyelerdeki öğrencilerde ise, akranları da kendileri gibi giyiniyorsa, bu durum kendilerinde bir kaygı oluşturmamış olabilir. “OSKU sonucunda okulların güvenlik problemleri yaşayacağını düşünüyorum” maddesine orta ve yüksek gelir düzeyine sahip öğrenciler katılırken düşük gelir düzeyine sahip öğrenciler katılmamışlardır. Ancak yüksek gelir düzeyine sahip çocuklarda katılmayanların sayısı katılanların sayısına oldukça yakındır. Yüksek gelir düzeyine sahip çocukların genelde özel okullara gittiği düşünülecek olursa, güvenlik kaygılarını diğer gruplara göre daha az yaşadıkları söylenebilir.

5.3. SERBEST KIYAFET UYGULAMASINA İLİŞKİN ÖĞRENCİ TUTUMLARI

Bu bölümde öğrencilerin okullarda serbest kıyafet uygulamasına yönelik genel tutumlarını belirlenmiştir. Daha sonra, ‘Cinsiyete göre tutumlarda anlamlı bir farklılık var mıdır?’, ‘Gidilen okul düzeyine(yaşa) göre tutumlarda anlamlı bir farklılık var mıdır?’, ‘Başarıya göre tutumlarda anlamlı bir farklılık var mıdır?’, ‘Gidilen okul türüne göre tutumlarda anlamlı bir farklılık var mıdır?’, ‘Öğrencilerin gelir düzeyine göre tutumlarda anlamlı bir farklılık var mıdır?’ sorularına cevap aranmıştır. Sonuçlarda sadece cinsiyete göre tutumlarda anlamlı bir farklılık çıkmıştır. Erkeklerin tutum puanı kızların tutum puanından yüksek çıkmıştır. Yani erkekler serbest kıyafet uygulamasına daha sıcak bakmaktadırlar. MEB’in (EARGED,1997) araştırmasında cinsiyete göre tutumlarda kızlarla erkekler arasında anlamlı bir fark ortaya çıkmıştır ve erkeklerin tutum puanı kızların tutum puanından daha yüksek çıkmıştır. Ancak Kıran(2001)’in çalışmasında kızlarla erkekler arasında anlamlı bir fark ortaya çıkmamıştır. Bu konuda, başka bir araştırmada ise Türk ve Amerikan eğitim uygulamaları karşılaştırılmış ve okullarda serbest kıyafet uygulaması konusunda öğrencilerin büyük bir kısmı (% 80’i) Türkiye’deki ceket ve

kravatın da tamamlayıcı olduğunu, klasik tek tip üniformayı istemediklerini, serbest kıyafetten oluşan yeni okul kılık kıyafet kurallarını sevdiklerini belirtmişlerdir. Öğrenciler, okullarda serbest kıyafetin kendilerine daha fazla özgürlük verdiğini ve istediklerini giyerek okula daha hızlı ve kolay hazırlandıkları düşüncesindedirler. Tersine, öğrencilerin % 20'si eğitimde disiplin oluşturmada ve sorumluluk davranışı kazandırmada tek tip okul kıyafetinin yani üniformanın daha uygun olduğunu düşünmektedirler. % 20'lik bu grup içerisinde bayan öğrencilerin (5 öğrenciden 4'ünün) tek tip kıyafetin uygun olduğunu belirtmesi benzer bir sonuç olarak karşımıza çıkmaktadır. (Çimen,2012)

Kıran(2001), Okullarda Serbest Kıyafet Uygulaması'na yönelik tutumlarda sosyoekonomik düzey ile gidilen okul düzeyi arasındaki ilişkiyi araştırdığı çalışmada, sosyoekonomik düzeye göre tutumlar farklılaşmış; gidilen okul düzeyine göre tutumlarda anlamlı bir farklılık bulunamamıştır. Sonuçlarda alt gelir düzeyinde bulunan öğrencilerin, diğer gruplara göre formaya olan tutumları daha yüksek çıkmıştır. MEB(EARGED, 1997) araştırmasında, gidilen okul düzeyine göre öğrencilerin forma giymekten hoşlanıp hoşlanmadığı sorulmuştur. İlkokul, ortaokul, liselere sorulan bu soruya ilkokulların çoğu 'evet' derken, ortaokullar ve liselerin çoğu 'hayır' demiştir. İlkokullarla, lise ve ortaokullar arasında serbest kıyafete olan tutumlarda anlamlı bir fark ortaya çıkmıştır.

5.4. SERBEST KIYAFET UYGULAMASINA İLİŞKİN ÖĞRETMEN, VELİ, İDARECİ VE SENDİKACILARIN TEPKİLERİ

Bu bölümde, serbest kıyafetin öğretmen, idareci, sendikacı ve veli görüşlerine göre olumlu ve olumsuz yönlerinin ortaya konulması amaçlanmıştır.

Araştırmaya göre; Okullarda Serbest Kıyafet Uygulaması'na en çok veliler olumsuz yaklaşmıştır. Öğretmen, idareci ve sendikacıların görüşlerinden çıkan olumlu ve olumsuz etki oranı birbirine yakinken velilerde olumsuz etkiler açık farkla fazla çıkmıştır.

Tüm gruplarda en çok söylenen olumsuz tepkiler serbest kıyafetin öğrenci psikolojisine olan etkileri, okul disiplinine ve güvenliğine olan etkileri ve serbest kıyafet sonucu öğrencilerin fiziksel görünüşleri ile ilgili kaygılar olarak karşımıza çıkmaktadır. Maddi gücü yerinde olmayan öğrenciler için kaygı gözlemlenmiştir. Onların, zengin öğrenciler karşısında ezileceği, psikolojilerinin bozulacağı, içine kapanacağı, özgüvenlerini yitireceği, bunların sonucunda da başarılarının düşeceği belirtilmiştir. Gentile ve İmberman'(2011) da Okullarda Serbest Kıyafet Uygulaması

sonucunda öğrenciler arası ilişkilerin bozulması, düşük gelirli öğrencilerde eziklik, içine kapanma, yalnızlık, özgüven kaybı, düşük benlik algısı gibi duygular oluşabileceğini belirtmiştir.

En çok söylenen olumsuz durumlardan diğeri ise öğrencilerin fiziksel görünüşleri ile ilgili kaygılardır. Bu kaygıları tüm gruplar içinde, en çok velilerin taşıdığı gözlemlenmiştir. Bunlardan bazıları; öğrenciler dikkat çekici kıyafetler giyer, marka yarışı başlar, bu gün ne giysem telaşı oluşur, öğrenciler sınırlarını bilmez, düzensiz tertipsiz kıyafetler giyilir, giyinme için çok vakit harcanır, öğrenci her gün ayrı kıyafet ister gibi tepkilerdir. Alspach (2007) da ergenliğin verdiği cinsel dürtülerle dikkat çekici kıyafetler, bu gün ne giysem telaşı, giyime ayrılan sürenin uzaması gibi durumlar oluşacağını belirtmiştir.

Okul disiplini ve güvenliği ise en çok söylenen üçüncü temadır. Bu temayı da eğitim öğretimin direkt içinde bulunan öğretmen ve idareciler diğer gruplara göre daha çok söylemişlerdir. Genel olarak, okula girip çıkan öğrencilerin ayıt edilemeyeceği için güvenlik problemleri oluşacağı ve kıyafet serbestliğinden dolayı disiplin problemleri oluşacağı yönünde tepkiler gelmiştir. Bu bulguları destekleyen çalışmalar vardır.(Cohn,1996; Pate,2006; Brunnsma, 2002; Hughes, 2006)

Diğer olumsuz tepkiler ise Okullarda Serbest Kıyafet Uygulaması'nın ekonomik ve toplumsal problemler doğuracağı, akademik başarıyı düşüreceği, okul iklimini olumsuz etkileyeceği ve serbest kıyafetin ideolojik olduğu yönündedir. Ekonomik ve toplumsal problemler oranlanırsa bu konu en çok sendikacılar tarafından vurgulanmıştır. Akademik başarı düşüşü ise en çok öğretmenler tarafından söylenmiştir.

Tüm gruplara sorulan Okullarda Serbest Kıyafet Uygulaması'na geçilmeli mi, geçilmemeli mi? sorusuna yine en çok veliler olumsuz yaklaşmıştır. 25 veliden 22'si 'geçilmemeli', öğretmenlerden 25'inden 15'i 'geçilmemeli', idarecilerden 10'da 7'si 'geçilmemeli', sendikacılardan 12'de 9'u 'geçilmemeli' cevabını vermiştir. Sendikacılardan 'geçilmeli' cevabını verenlerin tamamı Eğitim Sen'lidir. İdarecilerden 'geçilmeli' cevabını verenlerin ise çalıştıkları çevre, sosyoekonomik olarak ya iyi ya da orta seviyedeki öğrencilerden oluşmaktadır. Gelir seviyesi düşük sosyoekonomik çevrede idarecilik yapanların hiçbiri serbest kıyafeti desteklememiştir. Velilerden ikisi 'geçilmeli', biri 'kararsızım' yönünde görüş bildirmiştir. 'Geçilmeli' yönünde görüş bildiren velilerin ise sosyoekonomik olarak yüksek seviyede veliler olduğu görülmüştür. Ancak sosyoekonomik düzeyi yüksek

velilerin geri kalanının Okullarda Serbest Kıyafet Uygulaması'na olan tepkilerinin daha sert olduğu, velilerin daha eleştirel yaklaştığı görülmektedir. Yüksek gelir seviyesine sahip veliler, çocukların bitmek bilmeyen istekleri, serbest kıyafetin marka yarışı başlatacağı, ekonomik yük getireceği gibi kaygılar yaşarken; düşük gelir seviyesine sahip veliler 'çocuklara kıyafeti nerden alacağız', 'bir forma bir yıl idare ediyordu' gibi tepkiler vermişlerdir. Öğretmenlerde ise 'geçilmeli' cevabını genellikle yüksek ve orta gelirli çevrelerde çalışan öğretmenler söylemiştir; ancak 'geçilmeli' diyen öğretmenlerin iki tanesi düşük gelirli öğrencilerin olduğu yerde çalışmaktadır; ayrıca 'geçilmeli' cevabını veren öğretmenlerin sınıf öğretmenleri, İngilizce öğretmenleri ve rehberlik öğretmenleri olduğu görülmüştür. Diğer branşlar Okullarda Serbest Kıyafet Uygulaması'na pek olumlu yaklaşmamışlardır.

Okullarda Serbest Kıyafet Uygulaması'na olumlu yaklaşımlar ise genellikle serbest kıyafetin öğrenciye özgürlük ve rahatlık sunacağı yönünde söylenmiştir. Olumlu, olumsuz tüm temalar içinde özgürlük-rahatlık teması 53 kez söylenerek en çok söylenen tema olmuştur. Bu temada dilediğince giyim, ifade özgürlüğü, tek tipten kurtuluş, rahatlık, askeri disiplinden kurtuluş, seçim özgürlüğü, baskının azalması, özgür, demokratik ortam sunması gibi ifadeler kullanılmıştır. King(1998) Okullarda Serbest Kıyafet Uygulaması'nın öğrencilerin kendilerini ifade etmelerinin bir yolu olduğunu ve onların psikolojik dünyasını yansıttığını söylemiştir.

Spor takımlarının çoğu kendi sahasında daha başarılı olur. Bunun sebepleri arasında takımların kendilerini daha rahat ve baskıdan uzak hissetmesi olabilir. Öğrenciler de kendilerini daha rahat ve özgür hissettikleri, idare-öğretmen baskısından uzak bir okul ortamında akademik başarılarının daha çok artacağını belirtmişlerdir.(Kahraman,Karacan, 2013). Okullarda Serbest Kıyafet Uygulaması'na dair bir diğer olumlu inanç da akademik başarıyı artırabileceğidir. Gregory(1996)'nin çalışmasında Okullarda Serbest Kıyafet Uygulaması'nın akademik başarıyı artırdığı görülmüştür.

Serbest kıyafete dair diğer olumlu yaklaşımlar ise öğrencilerin özgüvenlerini artıracığı, öğrencilere okulu daha çok sevdireceği, okulu hayata yaklaştıracığı, zannedildiği gibi sosyoekonomik farkları açığa çıkarmayacağı, öğrencilerin dış görünülerinden daha fazla memnun kalacağı, okula devamsızlığı azaltacağı, daha temiz giyim imkânı sağlayacağı yönünde olmuştur.

Erkan'ın (2003) ülkemizde ve ABD'deki Okullarda Serbest Kıyafet Uygulaması araştırmalarından çıkardığı sonuçlara göre, okullarda tek tip kıyafet zorunluluğuna ya da serbest kıyafet uygulamasına 'evet' ya da 'hayır' demek kolayca verilecek bir karar değildir. Bu çalışmada da görüldüğü üzere serbest kıyafet uygulamasının ğrenci davranışları ve psikolojisi, akademik başarı, okul iklimi, ğrenci devamsızlığı gibi konularda hem işe yarayan hem de durumu daha vahim hale getiren yönleri vardır. Okullarda Serbest Kıyafet Uygulaması'nın sosyoekonomik farkları belirginleştirdiğini ne süren araştırmacılar da vardır. (Kaiser,1997;Dees,2002;King,2002) Bu durum sosyoekonomik dengesizliğinin çok fazla yaşanmadığı toplumlarda sıkıntı yaratmayabilir; ancak aksi durumda serbest kıyafet uygulaması özellikle öğrenciler ve uzun vadede aile ve toplum için sıkıntı yaratabilir. Böyle bir karardan önce, uygulanacak kesimin veya toplumun özellikleri iyi belirlenmeli, bireylerin ihtiyaçları göz önünde tutulmalıdır. ABD Eğitim Bakanlığının Okullarda Serbest Kıyafet Uygulaması konusundaki nerileri arasında ailelerin karara katılmasını sağlamak, öğrencilerin ifade özgürlüklerini korumak, mali açıdan yetersiz ailelere mali yardımda bulunmak yer alır (Erkan, 2003). Bu neriler ülkemiz için de geçerli olmalıdır. Okullarda Serbest Kıyafet Uygulaması kararına muhakkak aileler ve bu uygulamanın muhatabı olan öğrenciler de dâhil edilmelidir. Aşağıda, Okullarda Serbest Kıyafet Uygulaması'yla ilgili bazı öneri ve uyarılar yer almaktadır.

ÖNERİLER

1-Serbest kıyafet uygulamasının getirdiği en büyük sorunlardan biri güvenlik sorunudur. Okullarda çeşitli tedbirler alınarak güvenlik problemlerinin önüne geçilebilir. (Bu sorunu aşmak için elektronik öğrenci takip sistemi okullara getirilebilir. Sistemde turnikelerde kartlı geçiş yahut parmak iziyle geçiş sistemi getirilerek öğrenciler kapıdan geçtikleri anda sınıf yoklamasında var olarak bilgisayara geçmesi sağlanır. Sistem bu sayede okulda kaç kişi var, kimler okul dışında, sınıf ve okul mevcudu gibi bilgileri elektronik ortamda hazırlar. Sınıflarda yoklama almaya gerek kalmaz. Bu sayede öğretmenlere ve idarecilere rahatlık ve zaman kazanımı sağlanır. Ders saatleri içerisinde öğrenci okuldan çıkmışsa velilere sms yoluyla haber gönderilebilir veya başka bir güvenlik tedbiri olarak her okula özel güvenlik görevlileri getirilebilir. Şu anda kimi devlet okulları güvenlik görevlileri tutmaktadır; ancak giderleri veliler karşılamaktadır. Okullara temizlik görevlileri gibi devlet desteğiyle güvenlik görevlileri getirilebilir.)

2-Okullar tam olarak kıyafet serbestliği değil, yarı zamanlı kıyafet serbestliğini deneyebilirler. Yani okulda haftanın bir günü, serbest giyinme günü, diğer günler ise üniforma giydirilebilir. Bu sayede uygulamanın okullarında ne gibi sonuçlar doğuracağı test edilebilir, hem de o gün öğrenciler için ödül günü, özgürlük günü gibi algılatılarak öğrencilerin kendilerini ifade etmeleri sağlanabilir.

3-Serbest kıyafet uygulamasına geçilecekse ilk olarak öğrencilerin ve velilerin fikirleri alınmalıdır. Her okulda serbest kıyafet uygulamasını isteyen ve istemeyen öğrenciler belirlenip, isteyen öğrenciler serbest kıyafetin uygulandığı okullara, istemeyen öğrenciler serbest kıyafetin uygulanmadığı okullara devam ettirilebilir.

4-Serbest kıyafetin uygulanması durumunda fakir öğrenciler idareciler tarafından belirlenerek, kıyafet yardımları yapılabilir.

5-Okulda akran baskısını azaltmak amacıyla okul kültürü ve arkadaşlık bağlarını güçlendirici seminerler verilebilir, öğretmen, veli, idareci ve öğrenciler işbirliği içinde belli kazanımlar geliştirebilir.

6-Okulda özentiyi ve marka yarışını azaltmak amacıyla kıyafette abartıya kaçılmaması konusunda uyarılar verilebilir ve okul idaresi, veliler ve öğretmenlerin kararıyla serbest kıyafete bazı sınırlamalar getirilebilir.

7-Öğrencilerin herhangi bir mesaj içeren kıyafetler giymesi yasaklanabilir.

8-Serbest kıyafetin uygulanmaması durumunda ise öğrencilerin kendilerini rahat hissedebilecekleri, kendilerini ifade edebilecekleri, demokratik, katılımcı okul ortamları sağlanarak öğrencilerin bilişsel olmayan becerileri geliştirilebilir. Bu açıdan şöyle bir uygulama yapılabilir; bir kıyafet yönetmeliği çıkarılarak genel bir çerçeve belirlenir, okul üniforması devam eder; ancak katı bir şekilde uygulanmaz. Aileler, öğrenciler ve okulun görüşleri doğrultusunda okul kıyafeti modelleri belirlenir, renk tercihleri öğrencilere bırakılabilir. Öğrencilerin hangi okula ait olduğunun bilinmesi bakımından üzerlerinde rozet, arma vb. bulundurabilirler.

9-Bu konuda çalışma yapacak araştırmacılara tavsiye ise, Türkiye’de serbest kıyafet uygulaması henüz çok yeni olduğundan deneysel bir çalışma yapılmamıştır. Yani serbest kıyafet uygulanan ve uygulanmayan bir okuldaki öğrenci davranışları, başarıları, güvenliği gibi etkenler serbest kıyafet öncesi ve sonrasında karşılaştırılmamıştır. Bu konuda yapılacak deneysel bir çalışma ile Türkiye’de serbest kıyafet uygulamasının etkileri daha net biçimde görülebilir.

KAYNAKÇA

Akyüz, Y. (1989). *Türk Eğitim Tarihi-Başlangıçtan 1988'e*. Ankara: Eğitim Bilimleri Yayınları No:160

Alaylıoğlu, R. & Oğuzkan, F. (1968). *Ansiklopedik Eğitim Sözlüğü*. İstanbul: Arif Bolat Kitabevi

Alspach, K. (2007). *Measured Look at Uniforms: Alternative to Dress Code*. Boston Globe, MA, May 17 2007

Anderson, W. (2002). School Dress Codes And Uniform Policies. *Policy Report*.

Argon, J.v& Anderson, L. (2000). School Security By The Numbers. *American School and University*, 72(1), C1-C11.

Aries, P. (1962). *Centuries of childhood* (cev. Baldick R.). London: The Chaucer Press.

Aydın, A. (1999). *Gelişim ve Öğrenme Psikolojisi*. Ankara: Anı Yayıncılık.

Benefits of school uniforms. (1999). Kids Love to Know. Retrieved from [http://kids.lovetoknow.com/wiki/Benefits of School Uniforms](http://kids.lovetoknow.com/wiki/Benefits_of_School_Uniforms) (Erişim tarihi:20.06.2013)

Benekos, P. J.& Merlo, V.& Cook, B. (2002). A Priliminary Study Of Student Attitudes Of Juvenile Justice System. *Journal Of Criminal Justice Education*, 13(2), 273-296.

Biersted, R.(1973) *The Social Order*. New York: Mc Graw Hill Book Company.

Boutelle, M. (2008). Uniforms: Are They A Good Fit?. *Educational Digest*, 73 (6), 34–37.

Brand, S.& Felner, R.& Shim, M.& Seitsinger, A. & Dumas, T. (2003). Middle School İmprovement and Reform:Development and Validation of a School-Level Assessment of Climate, Cultural Pluralism, and School Safety. *Journal of Educational Psychology*, 95(3), 570-588.

Brooks-Gunn, J. & Warren, M.P. (1988). The Psychological Significance of Secondary Sexual Characteristics in 9 to 11 Year Old Girls, *Child Dev*, 59, 161-169.

Brown, B. B. & Feldman, S. S. & Elliott, G. R. (1990). *At The Thersold: The Developing Adolescent*. Cambridge:Harvard Uni. Press.

Brown, T. J. (1998). Legal Issues and The Trend Towards School Uniforms (ERIC Document Reproduction Service No. ED447588).(Erişim tarihi: 15.11.2013).

Brunsma, D. (2002). School uniforms: A Critical Review of The Literature. (ERIC Document Reproduction Service No. ED 464 420).(Erişim tarihi: 15.11.2013).

Brunsma, D. L. (2004). *The School Uniform Movement and What It Tells Us About American Education: A Symbolic Crusade*. Lanham, MD: Scarecrow Education.

Brunsma D. & Kerry A. Rockquemore. (1998). Effects of Student Uniforms on Attendance, Behavior Problems, Substance Abuse, and Academic Achievements. *The Journal of Educational Research*, 92 (1).

Bucher, K. T. & Mannig, L. (2003). Challenges and Suggestions for Safe School. *Proquest EducationJournal. The Clearing House*, 76(3).

Büyüköztürk, Ş. (2011). *Sosyal Bilimler İçin Veri Analizi El Kitabı*. 13. Baskı, Ankara; Pegem-A Yayıncılık

Carrell, Scott E. & Mark L. Hoekstra. (2010). Externalities in the Classroom: How Children Exposed to Domestic Violence Affect Everyone's Kids. *American Economic Journal: Applied Economics*, 2(1), 211-28.

Carter, V. & Good, E. (1973). *Dictionary of Education*. 4th ed., New York: McGraw Hill Book.

Caruso, P. (1996). Individuality vs. Conformity: The Issue Behind School Uniforms. *National Association of Secondary School Principals Bulletin*. 80(581), 83-88.

Chamorro-Premuzic, T. & Furnham, A. (2003). Personality Predicts Academic Performance: Evidence From Two Longitudinal Samples. *Journal of Research in Personality*. 37, 319–338

Chen, G. (2008). Public School Uniforms: The Pros and Cons for Your Child. Public School Review. Retrieved from <http://www.publicschoolreview.com/articles/16> (Erişim Tarihi: 29.11.2013)

Cohen, L. & Manion, L. & Morrison K. (2000). *Research Methods in Education*. 5th Edition, London: Routledge Falmer.

Cohn, C. A. (1996). Mandatory School Uniforms. *The School Administrator*, 53,2,2225.

- Cohn, CA & L. Siegel (1996). Should Students Wear Uniforms? Yes. *Learning*, 25(2), 38-39.
- Comer, J.P. (2001). School That Develop Children. *American Prospect*, 12(7), 30-35.
- Cook, Dennis. & J. Dayley. (2001). Developmentalpsychology - Student Netletter, www.mc.maricopa.edu/academic/psychology/dev/fall99/peer_pressure. (Erişim Tarihi: 14.09.2013)
- Cunnington, P. & Lucas, C. (1978). *Charity Costumes of Children, Scholars Almsfolk And Pensions*. London: A&C Black Limited.
- Çelik, Vehbi. (1997). Eğitim Demokratikleşme ve Küreselleşme. Türkiye, Türk Cumhuriyetleri ve Asya Pasifik Ülkeleri Uluslar arası Eğitim Sempozyumu. 24-26 Eylül 1997. Elazığ.
- Çimen, E.E. (2012). Uluslararası Amerikan Okulu Matematik Eğitiminin İncelenmesi. *Eğitim ve Öğretim Araştırmaları Dergisi*. Ağustos 2012 Cilt 1 Sayı 3 ISSN: 2146-9199
- Çinkır, Ş. & Kepenekçi, Y. (2003). Öğrenciler Arası Zorbalık. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi*, 9(34), 236-253.
- Dacey, J.S. & Kenny, M. (1994). *Adolescent Development*. USA: Brown & Benchmark Publishers
- DaCosta, K. (2006). Dress Code Blues: An Exploration of Urban Students' Reaction to a Public High School Uniform Policy. *The Journal of Negro Education*, 75(1),49-59.
- Daniels, J. A. (2002). Assessing Threats of School Violence: İmplications For Counselors. *Journal Of Counseling And Development*, 80 (2), 215-218.
- Dees, S.C. (2002). Making a Casefor Student Uniforms. *Illinois School Board Journal*. July/August. <http://www.iasb.com/files/j2070804.htm>. (Erişim Tarihi:22.09.2013)
- Demirel, Ö. (2006). *Eğitimde Program Geliştirme. Kuramdan uygulamaya*. Ankara: Pegem A Yayıncılık.
- Diaz, S.L. (1989). The Home Environment and Puertorican Children's Achievement:a Researcher's Diary. *The National Association for Education Conference*, Hulston, April-May.
- Donald, H. S. (2002). Children's Day: The Fashionable Performance of Modern Citizenship in China. In W. Parkins (Ed.), *Dress, Gender, Citizenship: Fashioning The Body Politic* (pp. 205-216). Oxford: Berg.

Dönmez, B. (2001). Okul Güvenliği Sorunu ve Okul Yöneticisinin Rolü. *Kuram Ve Uygulamada Eğitim Yönetimi*, 7(25), 63-74.

Draa, V. (2005, November 30). School uniforms in urban public high schools. *Online Submission*. Retrieved from EBSCO host database.(Erişim Tarihi:14.04.2014)

Dursun, S. (2004). Öğrencilerin Matematikte Başarısını Etkileyen Faktörler: Matematik Öğretmenlerinin Görüşleri Bakımından İncelenmesi. *Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 24(2): 217-230.

Dusek, J. B. (1987). *Adolescent Development and Behavior*, New Jersey: Prentice Hall Inc.

Dussel, I. (2001). School Uniforms and The Disciplining of Appearances: Towards a Comparativehistory of the Regulation of Bodies in Early France, Argentina, and the United States. *Unpublished Doctoral Dissertation, The University Of Wisconsin, Madison, WI, USA*.

Dussel, I. (2005). When Appearances are not Deceptive: A Comparative History of School Uniforms in Argentina and The United States. (nineteenth–twentieth centuries).*Paedagogica Historica*,41(1/2),179–195.

Erden, M.V.& Akman, Y. (1998) *Gelişim Öğrenme-Öğretmen*. Ankara: Arkadaş.

Erikson, E.H. (1980). *Identity and the Life Cycle*. New York: Norton

Erdoğan, Y.M. (2006). Yaratıcılık İle Öğretmen Davranışları Ve Akademik Başarı Arasındaki İlişkiler. *Sosyal Bilimler Dergisi*, 5(17) : 95-106.

Ergin, O. (1977). *Türk Maarif Tarihi* (C. 1-5). İstanbul: Eser Matbaası.

Erkan, S. (2003). Okullarda Tek Tip ya da Serbest Kıyafet. *Kuram Ve Uygulamada Eğitim Yönetimi*, sayı 34.

Ertürk, S. (1972). *Eğitimde Program Geliştirme*. Ankara:Yelkentepe Yayınları 4.

Evans, D.L. (1996). School Uniforms: an Unfashionable Dissent. *Nassp Bulletin*. 80, 582,115-116.

Ferguson, G. (1976). *Sign & Symbols İn Christian Art*. Oxford: Oxford University Press.

Field, A.(2000).*Discovering Statistics Using SPSS for Windows*, London: Sage Publications.

Fitcher, J.(198?). *Sosyoloji Nedir?*.(Çev.Nilgün Çelebi), Konya: Toplu Kitabevi

Flugel, J. C. (2008). *Giysi Sembolizmi Ve Giysinin Çok Anlamlılığı* (cev. C. Şimşek).*Cogito*, 55, 121-132.

Gedik, H.Ü. (2007). *Japon ve Türk Eğitim Sistemlerinin Karşılaştırılması*. <http://www.acilveilkoyardim.com/egitim/japonveturkegitimsistemi.htm> (Erişim Tarihi: 18.03.2013)

Genç, S. Z. & Eryaman, M. Y. (2008). Değişen Değerler ve Yeni Eğitim Paradigması. *Sosyal Bilimler Dergisi*. Afyon Kocatepe Üniversitesi. V.9 n.1 p.89-102

Gentile, E. & Imberman, S. (2011). Dressed for Success? The Effect of School Uniforms on Student Achievement and Behavior. *National Bureau of Economic Research 1050 Massachusetts Avenue Cambridge, MA 02138 Working Paper 17337* <http://www.nber.org/papers/w17337> (Erişim Tarihi: 11.12.2013)

Gorman, K. & Pauken, P. (2003). The Ethics of Zero Tolerance. *Journal of Educational Administration*, 41 (1), 24-36.

Gottfredson, D. C. & Gottfredson, G. D. & Hybl, L. G. (1993). Managing Adolescent Behavior: A Multi-Year, Multi-School Experiment. *American Educational Research Journal*, 30 (1), 179-216.

Gök, F. (1999). *75. Yılda Eğitim*. İstanbul Türkiye Ekonomik ve Toplumsal Tarih Vakfı Yayınları

Gregory, N. B. (1996). Effects of School Uniforms on Self-Esteem, Academic Achievement and Attendance. Unpublished dissertation, South Carolina State University.

Güven, M. (2002). Okul Güvenliğinde Psikolojik Danışmanların Rolü ve Görevleri. *Eğitim Araştırmaları*, 9, 67-72.

Halpin, A.W. & Croft, D.B. (1963). *The Organizational Climate of Schools*. Chicago: Midwest Administration Center.

Hargreaves-Mawdsley, W. N. (1963). *A History of Academical Dress in Europe Until the End of the Eighteenth Century*. Oxford: Clarendon Press.

Helsen, M. & W. Vollebergh. & W. Meeus. (2000). Social Support from Parents and Friends and Emotional Problems in Adolescence, *Journal of Youth and Adolescence*, 29 (3), 319-335

Hortaçsu, N. (1995). Parents' Education Levels, Parents' Beliefs, And Child Outcomes, *The Journal of Genetic Psychology*, 156 (3). 373-383.

Hoy, W. K. (2003). School Climate. (In J.W. Guhtrie, Ed.), *Encyclopedia Of Education* (s. 2121-2124), New York: Thompson Gale.

Hoy, W.K. & Miskel, C. G. (2010). *Eğitim Yönetimi, Teori, Araştırma Uygulama*. (Çeviri Editörü Turan S.). Ankara: Nobel.

Hughes, E. (2006). Effects of Mandated School Uniforms on Student Attendance, Discipline Referrals, and Classroom Environment. (In D. L. Brunsma, Ed.) *Uniforms In Public Schools: A Decade Of Research And Debate* (pp.51-77). Lanham, MD: Rowman& Littlefield Education.

Işık, H. (2004). Okul güvenliği: Kavramsal bir çözümleme. *Milli Eğitim Dergisi*,164,<http://yayim.meb.gov.tr/dergiler/164/isik.htm> (Erişim tarihi:10.12.2013)

Işikoğlu, N. (2005). Eğitimde Nitel Araştırma. *Eğitim Araştırmaları*, 20, 158-165.

Kahraman,İ. & Karacan H. (2013). Serbest Kıyafet Uygulamasının Öğrenciler Üzerindeki Etkilerine İlişkin Paydaş Görüşleri. *Sosyal Bilimler Dergisi*. Cilt 3, Sayı 5, Haziran 2013

Kahriman, İ. (2005). Karadeniz Teknik Üniversitesi Trabzon Sağlık Yüksekokulu Öğrencilerinin Benlik Saygıları Ve Atılganlık Düzeylerinin Bazı Değişkenler Açısından İncelenmesi, *C.Ü. Hemsirelik Yüksekokulu Dergisi*, 9(1):24.

Kaiser, S.B. (1997). *The Social Psychology of Clothing: Symbolic Apperance in Context*, (Second. Ed. ,Fairchild Publications). NewYork

Karasar, N.(2006). *Bilimsel Araştırma Yöntemi*. Ankara: Nobel yayın Dağıtım.

Kaufman, R. & English, F. W. (1979). *Needs Assessment: Concept and Application*. USA: Educational Technology Publications.

King Keith A. (1998). Should School Uniforms be Mandated in Elementary School. *Journal of School Health*. 68,1,32-38.

King, A. & Walker, L. & Minor, D. (2002, Spring). A Study of Dress Codes/Uniforms in Kentucky. *The Delta Kappa Gamma Bulletin* (68)3, 52-56.

Kıran, B & Kıran, E (2011). Karma Araştırma Yöntemi. 2nd International Conference on New Trends in Education and Their Implications. Antalya-Turkey

Kıran, H. (2001). İlköğretimde Öğrenci Kıyafetine İlişkin Tutumlar. *Eğitim Araştırmaları Dergisi*, Yıl: 1, Sayı:5, 79-84.

Konheim-Kalkstein, Y. L. (2006). A Uniform Look: When Students Dress Alike, Proponentssay, The School Climate May Be Improved. *American School Board Journal*,193(8), 25–27.

Kültür Bakanlığı. (1938). *1929 İlk Mektepler Talimatnamesi*. İstanbul: Devlet Basımevi.

Laidra, K. & Pullmann, H. & Allik, J. (2007). Personality and Intelligence As Predictors of Academic Achievement: A Cross-Sectional Study from Elementary to Secondary School. *Personality and Individual Differences*. 42(3), 441-451.

Loukas, A. & Suzuki, R. & Horton, K. D. (2006). Examining School Connectedness as a Mediator of School Climate Effects. *Journal of Research on Adolesence*, 16(3), 491-502

Lumsden, L. (2001). Uniforms and Dress-Code Policies. ERIC Digest 148. Retrieved from EBSCOhost database.(Erişim tarihi:15.01.2014)

Lurie, A. (1981). *The Language of Clothes*. New York, NY: Random House.

Mancini, G. (1997). School Uniforms: Dressing for Success or Conformity?. *The Education Digest*, 63(4), 62–66.

McCrae, R.R. & Costa, P.T.(1991). The Full Five Factor Model and Well- Being. *Journal of Personality and Social Psychology*. 17(2), 227-232.

MEB,1942 “Tarih:13.04.1942, No:811, Giyim Eşyası Hakkında Tamim”, *Ankara: Maarif Vekilliği Tebliğler Dergisi*, (13.04.1942/ 4(167),s.136)

MEB,1981 “Tarih 22.07.1981, No:8/3349, Milli Eğitim Bakanlığı ile Diğer Bakanlıklara Bağlı Okullardaki Görevlilerle Öğrencilerin Kılık Kıyafetlerine İlişkin Yönetmelik”, *Ankara: Resmi Gazete*, (7.12.1981/17537)

MEB,1989 “Tarih 17.08.1989, No:14861, İlköğretim Genel Müdürlüğü Genelgesi”

MEB,1990 “Tarih 9.02.1990, No:4165, İlköğretim Genel Müdürlüğü Genelgesi”

MEB,1997 “İlk ve Ortaöğretimde Öğrenci Kıyafetleri” MEB Eğitimi Araştırma Ve Geliştirme Dairesi(EARGED) Başkanlığı Yayınları, Ankara

MEB,2009 ‘Tarih: 29.06.2009, Okul Kıyafetlerini Değerlendirme Çalışmayı’ <http://www.meb.gov.tr/haberler/haberayrinti.asp> (01.10.2013)

MEB,2012 ‘Tarih 22.11.2012, Sayı:28480, Milli Eğitim Bakanlığı ile Diğer Bakanlıklara Bağlı Okullardaki Görevlilerle Öğrencilerin Kılık Kıyafetlerine İlişkin Yönetmelik”, *Ankara: Resmi Gazete*, (22.11.2012/28480) (Değişik fıkra:25/07/2013 tarihli ve 28718 sayılı R. G.)

Meşeci-Giorgetti, F. (2009). Function of the Mandatory School Uniform Policy in Public Elementary Schools. *11th International Conference on Education*, Athens, Greece.

Meşeci-Giorgetti, F. & Hesapçioğlu M. (2009). Siyah Önlük Beyaz Yakanın Kökeni. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri*.9 (4), Güz 2009, 1717-1750

Michel, A. (2002). *St. Joseph'in öyküsü-1 (1870-1923)* (çev. Serezli D. A.). İstanbul: Saint-Joseph Lisesi Eğitim Vakfı Yayınları.

National Association of Elementary School Principals (1998). Principals Report on Extent and Impact of Uniform Trend: Benefits to Educational Environment Deemed Significant. <http://www.naesp.org/comm/prss31998.htm> (Erişim Tarihi:15.11.2013)

Nesin, A. (2006). *Böyle Gelmiş Böyle Gitmez I*. İstanbul: Nesin Yayınevi, 14. Baskı

Nims, R.D.(Editör Sandhu, D. S.). (2000). *Violence in American Schools: A Practical Guide For Counslelors*

O'reilly, E. M. & Verdugo, R. R. (1999). Safe School İndicators: The Data and Social Policy. *Education and Urban Society*, 31 (3), 334-348.

Ortaylı İ, (1987). *İmparatorluğun En Uzun Yüzyılı*. İstanbul Hil yayınları

Ozouf, M. (1989). *A Critical Dictionary of the French Revolution*. (Regeneration. In F. Furet, M. Ozouf, Eds.), (pp. 781-791). London: The Belknap Press of Harvard University Press.

Paikoff, R.L. & Brooks-Gunn, J. (1991) Do Parent-Child Relationships Change During Puberty?, *Pyschol Bull*, 110 (1):47-66.

Pakhare, J. (2007). Facts against school uniforms. *Buzzle.com*. Retrieved from <http://www.buzzle.com/articles/facts-against-school-uniforms.html> (Erişim tarihi:24.12.2013)

Pate, S. S. (1999). The İnfluence of a Mandatory School Uniform Policy. (ERIC Document Reproduction Service No. ED 458 695)

Pate, S. S. (2006). *The İnfluence of a Mandatory School Uniform Policy in a Rural and an Urban School District*. (In D. L. Brunsma, Ed.). Uniforms in public schools: A decade of research and debate (pp. 3–11). Lanham, MD: Rowman & Littlefield Education.

Pişkin, M. (2002). Okul Zorbalığı: Tanımı, Türleri, İlişkili Olduğu Faktörler Ve Alınabilecek Önlemler. *Kuram Ve Uygulamada Eğitim Bilimleri*, 3 (2), 531- 562.

Pollitt, K.(1998). *Madehen in Uniform*. Nation. 27 Nisan 1998.

Poropat, E.A. (2009). Meta-Analysis of the Five-Factor Model of Personality and Academic Performance. *Psychological Bulletin*. 135(2), 322-338.

Rae, J. (1990). Foreword. In A. Davidson, *Blazers, Badges and Boaters: a Pictorial History of School Uniform* (Pp. 9-11). Great Britain: Scope Books Ltd.

Reismann, L.(1973). *Social Stratification*. (In S.J. Wiley ,Ed.), Sociology and Introduction. Canada: John Wiley Sons.

Robers, S. & Zhang, J. & Truman, J. (2012). Indicators Of School Crime And Safety: 2011 (Nces 2012-002/Ncj 236021). Washington, DC: National Center for Education Statistics, U.S. Department of Education, and Bureau of Justice Statistics, Office of Justice Programs, U.S. Department of Justice. Retrieved from <http://bjs.ojp.usdoj.gov/content/pub/pdf/iscs11.pdf> (Erişim tarihi:14.02.2014)

Rousseau, J. J. (1956). *Emil Yahut Terbiyeye Dair* (çev. Ulken, H. Z., Ulgener A. R. ve Guzey S.) İstanbul: Türkiye Yayınevi.

Santrock, J. W.(2004). *Child Development*. 10. Basım. New York: Mc Graw-Hill.

Sasson, D. (2007). Pros and Cons for a Children's Dress Code at School. Retrieved from http://newteachersupport.suite101.com/article.cfm/childrens_school_uniforms#ixzz0JCV3cfLu&D (Erişim tarihi:21.12.2013)

Sayıl, M. & Uçanok, Z. & Güre, A. (2002). Erken Ergenlik Döneminde Duygusal Gereksinimler, Aileyle Çatışma Alanları ve Benlik Kavramı: Betimsel Bir İnceleme. *Çocuk ve Ergen Ruh Sağlığı Dergisi*, 9(3):155-166.

Scales, P.C. & Taccogna, J. (2001). Developmental Assets for School and Life. *The Education Digest*, 66(6), 34-39.

Sharma, S. (1996). *Applied Multivariate Techniques*. John Wiley and Sons Inc., New York.

Senemoğlu, N. (2012). *Gelişim Öğrenme ve Öğretim- Kuramdan Uygulamaya*. Ankara: Pegem Yayıncılık 19

Silver, P. & Silver, H. (1974). *The Education of the Poor; The History of A National School 1824–1974*. London, Boston, MA: Routledge & K. Paul.

Sprague, J. & Walker, H. & Golly, A. & White, K. & Myers, D. & Shannon, T. (2001). Translating Research Into Effective Practice: The Effects of A Universal Staff and Student Intervention on Indicators of Discipline and School Safety. *Education and Treatment Of Children*, 24(4), 495-511.

Stanley, M. S. (1996). School Uniform And Safety. *Education and Urban Society*, 28(4), 424-435.

Stevick, E. D. and Levinson, B. A. U. (2003). From Noncompliance to Columbine: Capturing Student Perspectives to Understand Non-Compliance and Violence in Public Schools. *Urban Review* 35 (4): 323–49.

Şencan, H. (2005). *Sosyal ve Davranışsal Ölçümlerde Güvenilirlik ve Geçerlilik*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.

Şimşek, H. & Yıldırım, A.(2005) *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*, Seçkin Yayınevi,5. Baskı, Ankara

Tavşancıl, E. (2002). *Tutumların Ölçülmesi ve SPSS ile Veri Analizi* Ankara: Nobel Yayınevi.

Tezbaşaran, A. A. (1996). *Likert Tipi Ölçek Geliştirme Kılavuzu*. Ankara: Türk Psikologlar Derneği Yayınları.

Tucker, W. H. (1999). How Student Uniforms Impact Teacher Perceptions of Climate in Urban Public Middle Schools. Yayınlanmamış Doktora Tezi. University of Minnesota.

Turan, S. (2005). Öğrenen Toplumlara Doğru Avrupa Birliği Eğitim Politikalarında Yaşam Boyu Öğrenme. *Ankara Avrupa Çalışmaları Dergisi*, 5 (1), 87-98.

Türker, V. (1977). Ankara'daki Üç Okulda Sosyoekonomik Bakımdan Avantajsız Öğrencilerin Çeşitli Özellikleri ve Belli Başlı Eğitim ve Rehberlik Sorunları. Ankara Hacettepe Üniversitesi.

UK Department for Education. (2012). *School Uniform Guidance*. <http://education.gov.uk/schools/leadership/schoolethos/b0014144/schooluniform> (Erişim Tarihi: 12.11.2013)

United States Department of Education. (1996). *Manual on School Uniforms*. <http://www2.ed.gov/updates/uniforms.html> (Erişim Tarihi: 15.06.2013)

URL1-<http://www.kamudanhaber.com/okul-kiy-afet-i-farkli-ulkelerden-uygulamalar-ve-ulkemiz-icin-oneriler-makale,1773.html> (Erişim Tarihi: 25.12.2013)

URL2-<http://yasam.bugun.com.tr/okulda-yeni-tartisma-haberi/10269>(Erişim Tarihi: 25.12.2013)

URL3-<http://www.pressturk.com/medya/haber/110648/kiyafet-serbestliginin-ogrenciler-uzerindeki-etkisi.html> (Erişim Tarihi: 25.12.2013)

URL4-<http://bebekvecocuk.milliyet.com.tr/okullarda-kiyafet-serbestligi-cocuklarinpsikolojilerini-nasil-etkileyecek-uzman-pedagog-sevil-yavuz/bebekvecocuk/yazardetay/28.11.2012/1634061/default.html>(Erişim Tarihi: 25.12.2013)

Wade, K. K. & Standford, M. E.(2003). Public School Uniforms: Effect on Perceptions of Gang Presence, School Climate, and Student Self-Perceptions. *Education and Urban Society*, 35 (4), 399.

Walmsley, A. (2011). What the United Kingdom can Teach the United States About School Uniforms. *Kappan*, 92(6), 63–66.

Warr, C.(2002). Religious Habits and Visual Propaganda: The Vision of the Blessed Reginald of Orleans. *Journal of Medieval History*, 28, 43-72.

Welsh, W. N. (2000). The Effects of School Climate on School Disorder. *Annals Of The American Academy Of Political and Social Sciences (Annals-Aapss)*, 567, 88- 107.

Wolman, B. (1973). *Dictionary of Behavioral Science*. New York: Van Nostrand Company.

Woods, H. & Ogletree, E.(1992). Parents' Opinions of the Uniform Dress Code. ERIC No: ED367729.

Yeung, R. (2008). Are School Uniforms a Good Fit? Results from the ECLS-K and NELS. <http://student.maxwell.syr.edu/ryyeung/research.htm> (Erişim Tarihi: 25.06.2013)

Yıldırım, İ. (2000). Akademik Basarının Yordayıcısı Olarak Yalnızlık, Sınav Kaygısı ve Sosyal Destek, *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 18: 167-176.

Zernike, K. (2002). Plaid's Out, Again, as Schools Give Up Requiring Uniforms. *The New York Times*, September 13, 2002
<http://query.nytimes.com/gst/fullpage.html?res=9A0DE3DE1131F930A2575AC0A9649C8B63> (Erişim Tarihi: 15.10.2013)

EKLER

EK-1 Öğrenciler için Kişisel Bilgi Formu

EK-2 Öğrenciler için Serbest Kıyafet Uygulaması Değerlendirme Anketi

EK-3 Öğrenciler için Serbest Kıyafet Uygulaması Tutum Ölçeği

EK-4 Öğretmen, İdareci ve Sendikacılar için Serbest Kıyafet Uygulamasına Yönelik Yarı Yapılandırılmış Görüşme Formu

EK-5 Veliler İçin Serbest Kıyafet Uygulamasına Yönelik Yarı Yapılandırılmış GörüşmeFormu

EK-1
Öğrenciler İçin Kişisel Bilgi Formu

Değerli öğrenciler;

Vereceğiniz cevaplarla bilimsel bir çalışmaya katkıda bulunacaksınız. Bu çalışma yeni bir düzenleme olan, serbest kıyafet uygulaması ile ilgili görüşlerinizi almak amacıyla yapılmaktadır. Konu hakkındaki görüş ve düşüncelerinizi içtenlikle cevaplayacağınızı umuyor, değerli katkılarınız için şimdiden teşekkür ediyorum.

KİŞİSEL BİLGİLER

Cinsiyetiniz: Bayan() Erkek()

Yaşınız: 12() 13() 14() 15() 16() 17() 18() Diğer()

Gittiğiniz Okul Türü: Fen lisesi() Orta Okul ()
Anadolu Lisesi() İmam Hatip Orta okulu()
Meslek Lisesi() Özel Okul ()
İmam hatip Lisesi()
Özel Lise()

Önceki Dönem Herhangi Bir Başarı Belgesi Aldınız mı: Takdir Belgesi()
Teşekkür Belgesi()
Alamadım()

Okulunuzun Bulunduğu Mahalle:.....

Aylık Ortalama Aile Gelir Düzeyiniz: 0-500 tl () 501-1000 tl ()
1001-2000 tl () 2001-3000 tl ()
3001-5000 tl () 5001tl ve üzeri ()

EK-2**Öğrenciler İçin Okullarda Serbest Kıyafet Uygulaması Değerlendirme Anketi**

Değerli öğrenciler;

Vereceğiniz cevaplarla bilimsel bir çalışmaya katkıda bulunacaksınız. Konu hakkındaki görüş ve düşüncelerinizi içtenlikle cevaplayacağınızı umuyor, değerli katkılarınız için şimdiden teşekkür ediyorum.

Maddeler	Tamamen Katılıyorum	Katılıyorum	Kararsızım	Katılmıyorum	Tamamen Katılmıyorum
1.OSKU ile sosyoekonomik farklar daha da açığa çıkacağı için, eğitimi olumsuz etkileyeceğini düşünüyorum.					
2.OSKU'nun okulda hoşgörü ve demokrasiyi artıracacağını düşünüyorum.					
3.OSKU'nun okuldaki disiplin sorunlarını azaltacağını düşünüyorum.					
4.OSKU ile derslerde başarımın artacağını düşünüyorum.					
5.OSKU'nun öğrenciler arasında bir kıyafet yarışı başlatacağını düşünüyorum.					
6.OSKU yüzünden öğrencilerin aileleri ile çatışacağını düşünüyorum.					
7.OSKU sayesinde öğrenciler okula gelmeyi daha çok isteyeceklerdir.					
8.OSKU ile okula devamsızlığının azalacağını düşünüyorum.					
9.Formaların(tek tip kıyafetlerin), yaratıcılığı engellediğini düşünüyorum.					
10.OSKU yüzünden benle dalga geçilebileceği endişesi taşıyorum.					
11.OSKU başladığında kıyafet alabilmek için harcamalarımın kısım zorunda kalabilirim.					
12.OSKU başladığında kıyafet alabilmek için okul dışında bir işte çalışabilirim.					
13.OSKU ile okul dışından öğrenciler okula girip sorun çıkarabilir.					
14.OSKU sonucunda okulların güvenlik problemlerinin artacağını düşünüyorum.					
15.OSKU ile kendimi daha özgür hissediyorum.					
16.OSKU ile okula hazırlanmak için daha çok zaman harcayacağımı düşünüyorum.					
17.OSKU ile okulda acayip yahut açık seçik kıyafetler yüzünden dikkatimin dağılacığını düşünüyorum.					
18.OSKU ile dış görünümümün daha fazla memnun kalacağım.					
19.OSKU yüzünden okullarda hırsızlık olaylarının artacağını düşünüyorum.					
20.OSKU yüzünden arkadaşlarına göre iyi giyinemeyen öğrencilerin kıskançlık ve eksiklik yaşayacağını düşünüyorum.					

(OSKU. :Okullarda Serbest Kıyafet Uygulaması)

EK-3
Öğrenciler için Okullarda Serbest Kıyafet Uygulaması Tutum Ölçeği

	Tamamen Katılıyorum	Katılıyorum	Kararsızım	Katılmıyorum	Tamamen Katılmıyorum
1-OSKU'nun yararlı bir değişiklik olduğunu düşünüyorum.					
2-OSKU'nun eğitimimize olumlu bir etkisinin olacağını düşünüyorum.					
3-Eğitim sisteminin böyle bir değişime ihtiyacı vardı.					
4-Her gün okula aynı kıyafetle(formayla) gelmekten hoşlanmıyorum					
5-Serbest kıyafet giymek beni mutlu eder.					
6-OSKU ile derslerde motivasyonumun artacağını düşünüyorum.					
7-OSKU'nun öğrenci gelişimine katkı sağlayacağını düşünüyorum.					
8-OSKU'nun kaldırılmasını istemem.					
9-OSKU'nun eğitim için önemli bir düzenleme olmadığını düşünüyorum.					
10-OSKU'dan sonra okulda kendimi rahat hissetmeyeceğimi düşünüyorum.					
11-Formayı serbest kıyafete tercih ederim.					
12-OSKU beni rahatsız ediyor.					
13-OSKU eğitim açısından gereksizdir.					
14-İmkânım olsa serbest kıyafet uygulamasını kaldırırdım.					

(OSKU. :Okullarda Serbest Kıyafet Uygulaması)

ÖZGEÇMİŞ

Araştırmacı 1988 yılında Kahramanmaraş-Elbistan’da doğdu. İlk ve orta öğrenimini Elbistan’da, lise öğrenimini Kahramanmaraş Fen Lisesinde tamamladıktan sonra 2005 yılında İnönü Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, İlköğretim Matematik Öğretmenliği bölümüne başladı ve 2009 yılında bu bölümden mezun oldu. Aynı yıl matematik öğretmeni olarak Elbistan’da Çatova İlköğretim Okulunda göreve başladı.2010 yılında Gaziantep Vali Aksu İlköğretim Okulunda kadroya geçen araştırmacı halen bu kurumda görevine devam etmektedir. 2011 yılında Gaziantep Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Eğitim Bilimleri Ana Bilim Dalı, Eğitimde Program Geliştirme ve Öğretim yüksek lisans programına başlamıştır. Araştırmacı evlidir.

VITAE

The researcher was born in Kahramanmaraş-Elbistan in 1988. After completing her primary, secondary school education in Elbistan and high school education in Kahramanmaraş Science High School , she started studying at Education Faculty, İnönü University and graduated from the Department of Elementary Math Teaching in 2009. She started working as a math teacher at Çatova Primary School in Elbistan, in the same year. The researcher has been working as a teacher at Vali Aksu Primary School in Gaziantep since 2010. She started studying MA Program Curriculum Education and Instruction in Gaziantep University, Department of Educational Science, in 2011.The researcher is married.